

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE KARŞI ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI 2019 YILI RAPORU

www.tihck.gov.tr

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE KARŞI ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI 2019 YILI RAPORU

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE KARŞI ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI 2019 YILI RAPORU

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Adres: Yüksel Cad. No: 23 | 06650 | Kızılay/ANKARA
Tel.: +90 312 422 78 00 | Faks: +90 312 422 78 99
www.tihek.gov.tr | tihek@tihek.gov.tr

YAPIM

Ajans Düş Pınarı

Adres: Birlik Mh. 465 Cd. No:1/5 Çankaya/ANKARA

Tel: +90 (543) 235 12 25 - +90 (532) 658 93 11

E-posta: bilgi@duspinari.com

Genel Ağ: www.duspinari.com

Baskı Yeri ve Tarihi Ankara, 2020

Baskı ve Cilt: Semih Ofset Zübeyde Hanım Mahallesi

628 Sk. No:26 İskitler, 06070 / ANKARA

Tel: +90 (312)341 40 75

E-mail: info@semihofset.com.tr

© Raporda yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden hiç bir ortamda alıntı yapılamaz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE KARŞI

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

2019 YILI RAPORU

CUMHURBAŞKANLIğI VE TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA,

6 701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve EŞitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin (k) bendinin "*Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak.*" hükmü doğrultusunda, TİHEK tarafından hazırlanarak kabul edilen 2019 yılı Ulusal Önleme Mekanizması Raporu saygıyla sunulur.

Ankara, Ekim 2020.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	8
KISALTMALAR	10
TABLO LİSTESİ	11
GİRİŞ.....	13

01. BÖLÜM..... 14

1.1.İşkence ve Kötü Muamele Yasağı	16
1.2.İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesinde Proaktif Müdahale (İdari Eylem ve İşlemler).....	16
1.3.İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT)	17
1.4.İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol (OPCAT).....	17
1.5.Ulusal Önleme Mekanizması Olarak TİHEK.....	19
1.5.1.Bütçe.....	21
1.5.2.İnsan Kaynağı	21
1.5.3.Ulusal ve Uluslararası İşbirlikleri.....	22
1.5.4.Farkındalık Arttırma Çalışmaları.....	25
1.5.5. Sivil Toplum İle İlişkiler	25
1.6. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları	26
1.7. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları	27

02. BÖLÜM..... 28

2.1. Alıkonulma Mekânları	30
2.1.1.Ceza İnfaz Kurumları	31
2.1.2.Nezarethaneler	36

2.1.3.Geri Gönderme Merkezleri.....	37
2.1.4.Psikiyatri Merkezleri.....	38
2.2.Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerler	40
2.2.1. Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri.....	40
2.2.2.Çocuk Evleri ve Çocuk Evi Siteleri	41
2.2.3.Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri.....	43
2.2.4.Geçici Barınma Merkezleri.....	44
03. BÖLÜM.....	46
3.1. Ziyaretler.....	48
3.2. 2019 Yılı Ziyaretleri	49
3.2.1.Ziyaretlerin Hazırlık Süreci, Yöntemi ve Raporlama.....	49
3.2.2. 2019 yılı Ziyaret Raporları	50
3.2.3.Tavsiyelerin Takibi	80
4. BÖLÜM.....	86
4.1. Başvurular	88
4.1.1.Başvurulara İlişkin Sayısal Veriler	91
4.1.2.İhlal İddialarının Konulara Göre Dağılımı	92
4.1.3. İhlal Bulunduğuna İlişkin Örnek Karar	93
4.1.4. İhlal Bulunmadığına İlişkin Örnek Karar	94
4.1.5. Uzlaşma Örnekleri.....	94
4.1.6. Gönderme Örnekleri.....	98
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101

SUNUŞ

6 701 sayılı Kanun ile TIHEK'e verilen üç temel görev insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele etmek ve ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet göstermektir. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi görevi kapsamında resen incelemeler yapılmakta, gerek görülmesi durumunda özel raporlar yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir. Ayrımcılıkla mücadele görevi doğrultusunda ayrımcılık yasağı ilkesinin ihlaline ilişkin başvurular alınmakta ve sonuçlandırılmakta, resen incelemeler yapılmakta, benzer şekilde, gerek

görülmesi halinde özel raporlar yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir. Rapora konu ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet göstermek görevi kapsamında alıkonulma mekânlarına haberli veya habersiz izleme ziyaretleri düzenlenmekte, ziyaretler neticesinde hazırlanan raporlar ilgili kurum ve kuruluşlar ile paylaşılmakta, tavsiyelerin uygulanması takip edilmekte, gerek görülmesi halinde özel rapor yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir.

Türkiye İşkenceye Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol'ü 2005 yılında imzalamış, 2011 tarihli 6167 sayılı OPCAT'in Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ve buna ilişkin 2011 yılında alınan 1962 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de onay sürecini tamamlamıştır. Ulusal önleme mekanizmasının belirlenmesine ilişkin 2013 yılında alınan 5711 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de bu görev Türkiye İnsan Hakları Kurumuna verilmiştir. 2016 yılında çıkarılan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu yürürlükten kaldırılmış, diğer mevzuatta mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumuna yapılan atıfların Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yapılmış sayılacağına hükmedilmiştir. 6701 sayılı Kanun ile ulusal önleme mekanizması görevi doğrudan yasa ile TİHEK'e verilerek yasal dayanağa kavuşturulmuştur.

Anılan görevler doğrultusunda 2018 yılında özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin bulunduğu 28 merkeze izleme ziyaretleri düzenlenmişken, 2019 yılı içerisinde 34 farklı merkeze izleme ziyaretleri düzenlenmiştir. Bu ziyaretlerin bir kısmı derinlemesine inceleme amacıyla yapılmışken diğer kısmı geçmiş yıllarda yapılan ziyaretlerde ilgili merkezlere verilen tavsiyelerin uygulanmasının takibi için yapılmıştır.

2018 yılında ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirilen 598 başvuru Kuruma iletilmişken, 2019 yılı içerisinde bu kapsamda Kuruma iletilen başvuruların sayısı 965'i bulmuştur.

Özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişiler tarafından yapılan ancak Kurumun görev alanına girmeyen 17 başvuru işleme konulmamıştır. Başvuruların 543'ünün Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinde yer alan ön inceleme şartlarını taşımadığı anlaşılmıştır. Bu dilekçeler, gereği için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne iletilmiş olup mevcut durumun takibi yapılmaktadır.

Alanda çalışan paydaş kurumlar ve sivil toplum ile faaliyetler de ülke içi ve uluslararası gelişmelerin takip edilmesi, iyi uygulama örneklerinin görülmesi, eksikliklerin ve yapılması gereken çeşitli iş ve işlemlerin irdelenmesi adına sürekli diri tutulması gereken bir konudur. Bu kapsamda yapılan faaliyetlere de rapor içeriğinde yer verilmiştir.

Asya ile Avrupa arasında bir köprü vazifesi gören, pek çok medeniyete asırlar boyunca ev sahipliği yapmış ve içinde bulunduğu bölgede bir odak noktası haline gelebilme potansiyeli taşıyan Ülkemizde, işkence ve kötü muameleye karşı ulusal önleme mekanizması olarak görev yapan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, ihlal incelemeleri ve kişilerin koruma altına alındığı merkezler ile alıkonulma merkezlerine ziyaretler yoluyla işkence ve kötü muamelenin önlenmesi çabalarına katkı sunmayı sürdürmektedir.

Süleyman ARSLAN

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı

KISALTMALAR

AFAD	Afet ve Acil Durum Koordinasyon Merkezi
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AGR	Adı Geçen Rapor
AGS	Adı Geçen Sözleşme
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
APT	İşkenceyi Önleme Derneği
BM	Birleşmiş Milletler
CPT/AİÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ODIHR	Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi
OPCAT	İşkenceye Karşı Sözleşmeye Ek Seçmeli Protokol
UNCAT	BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
SPT	İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1:	OPCAT'in Kabul Süreci
Tablo 2:	UÖM 2019 Yılı Harcamaları
Tablo 3:	Toplam Sayısı 18 Olan Birim Personelinin Mesleklere Göre Dağılımı
Tablo 4:	Personelin Cinsiyet Dağılımı
Tablo 5:	Kişilerin Özgürlüğünden Mahrum Bırakıldığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler
Tablo 6:	2018 – 2019 Yılları Hükümlü Ve Tutuklu Sayılarının Karşılaştırılması
Tablo 7:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Suç Türlerine Göre Dağılımı
Tablo 8:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı
Tablo 9:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Yaş Durumlarına Göre Dağılımı
Tablo 10:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı
Tablo 11:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarındaki İntihar Vakalarının Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı
Tablo 12:	2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türlerine Göre Dağılımı
Tablo 13:	Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler
Tablo 14:	Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezlerinde Kalanlara İlişkin Sayısal Veriler
Tablo 15:	Koruma ve Bakım Altına Alınan Çocukların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Tablo 16:	Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine İlişkin Sayısal Bilgiler
Tablo 17:	Geçici Barınma Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı
Tablo 18:	Ulusal Önleme Mekanizması 2019 Ziyaretleri
Tablo 19:	2019 Yılı Ziyaretleri Sonucunda Kurumlara İletilen Tavsiyelerin Sayısal Dağılımı
Tablo 20:	UÖM Kapsamındaki Başvuruların İnceleme Aşamaları
Tablo 21:	Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne İletilen Başvurular
Tablo 22:	Uzlaşma İle Sonuçlandırılan Başvuru Sayılarının Bir Önceki Yıla Oranı
Tablo 23:	İlgili Makama İletilen Başvuruların Bir Önceki Yıla Oranı
Tablo 24:	2019 Yılı Başvurularının Sonuçlandırma Türlerine İlişkin Sayısal Veriler
Tablo 25:	2019 Yılı Başvurularının Konularına Göre Dağılımı

GİRİŞ

Bu rapor, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin (k) bendindeki *"Cumhurbaşkanlığına, ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak."* hükmü doğrultusunda hazırlanmıştır. Rapor, işkence ve kötü muameleye sıfır tolerans politikasının bir gereği olarak oluşturulan Ulusal Önleme Mekanizmasının bu kapsamda sürdürmekte olduğu çalışmalar neticesinde elde ettiği tespit, gözlem ve değerlendirmeler ile bu sorunların çözülmesi için tavsiyeleri içermektedir.

Bütüncül bir yaklaşımla kaleme alınan raporun muhtevası dört bölümden oluşmaktadır. Raporun ilk bölümünde mutlak olarak yasaklanan işkence yasağı ve bu amaçla oluşturulan önleme mekanizmaları ele alınmakla birlikte Türkiye'de Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevlendirilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu kapsamdaki görevleri ile faaliyetlerine

değininilmektedir. Hem özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin hem de koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere düzenli ziyaretler yapmakla görevli olan TİHEK'in bu görevin ifası kapsamında elde ettiği veriler ışığında; ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ile psikiyatri merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere ilişkin genel duruma, bununla birlikte kişilerin koruma altına alındığı yerler arasında bulunan huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, çocuk evleri ve çocuk evi sitelerinin, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, geçici barınma merkezlerinin genel durumuna da ikinci bölümde yer verilmektedir. Üçüncü bölümde, 2019 yılı içerisinde gerçekleştirilmiş olan ziyaretlere ilişkin istatistiki veriler ile ziyaret ve raporlama sürecinde izlenen yöntem ve bu ziyaretler sonucunda oluşturulan raporların içeriğine değininilmektedir. Son bölümde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularına ilişkin bilgi ve değerlendirmelere yer verilmektedir.

01

İŞKENCE
VE KÖTÜ
MUAMELE
YASAĞI

BÖLÜM

1.1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı

İşkence kavramı, BM Genel Kurulunun kararı ile kabul edilen, 1987 yılında yürürlüğe giren ve Türkiye'nin 1988 yılında taraf olduğu İşkenceye Karşı Sözleşme'de "bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebeple bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ıstırap veren bir fiil" olarak tanımlanmıştır. İşkence kavramının yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan ve tabiatında olan veya arızî olarak ortaya çıkan acı ve ıstırapı içermeyeceği belirtilmiştir.¹ Henüz İşkenceye Karşı Sözleşme kabul edilmeden önce Herkesin İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaya Karşı Korunması Bildirgesi'nde² işkence insanlık dışı veya küçük düşürücü, acımasız muamele ve cezanın kasıt içeren, ağır şekli olarak tanımlanmıştır. Kötü muamele kavramı ise işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiilleri tanımlamak için kullanılmaktadır.³

İşkence ve kötü muamele yasağı savaş dâhil olmak üzere her durumda mutlaklıdır.⁴ Bu doğrultuda, mağdurun işlediği ya da işlediği düşünülen suçun devletin güvenliğine karşı işlenmiş olması veya terör suçunu oluşturması gibi nedenlerle bu yasağın çiğnenmesi mümkün değildir. Yasak, devletin yetki alanında bulunan herkesi korumaktadır ve bu nedenle vatandaş – vatandaş olmayan ayrımı yapılmadan uyulmalıdır.⁵

İşkence ile diğer kötü muamele türleri arasında ne tür bir ayırım yapılabileceği konusunda AİHM içtihatları yol gösterici olmaktadır. Buna göre mağdura yapılan eziyetin yoğunluğu; eziyetin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle

değerlendirilmektedir. Bununla birlikte hangi eylemin işkence olduğunun tespitinde yukarıda bahsedilen göstergelerin tek belirleyen olarak kabul edilmemesi gerekmektedir. Nesnel ölçülerde acı verici şiddet, mağdurun cinsiyeti veya sağlık durumu göz önünde bulundurulmaksızın işkence olarak değerlendirilebilir.⁶ Nitekim, AİHM Seloumi v. Fransa davasında bahse konu düşünceyle davaya konu olayda mağdura karşı yapılan acı verici eylemin her durumda işkence olarak kabul edileceğini değerlendirmiştir.⁷ Diğer yandan herhangi bir alıkonulma veya koruma merkezindeki fiziksel koşulların özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişinin üzerinde ortaya çıkardığı aşağılayıcı veya acı verici etkiler ve bu durumun uzun tutukluluk süreleriyle birleşmesi kötü muamele olarak kabul edilmektedir.⁸

1.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesinde Proaktif Müdahale (İdari Eylem ve İşlemler)

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi için yasal düzenlemelerin oluşturulması, yeterli değildir.⁹ İhlal riski her zaman mevcut olduğundan sürekli hareket halinde olmak ve izleme fonksiyonunu yerine getirmek gerekmektedir. Sorunsuz görülen bir ortamda dahi sorun oluşturabilecek alanları tespit etmek ve önleyici kontrol mekanizmaları oluşturmak büyük öneme sahiptir. İşkence ve diğer kötü muamele biçimleri genellikle gizli gerçekleştiğinden kurumlarda şeffaflığı teşvik etmek gerekmektedir. Şeffaflığı teşvik etmek için, özgürlükten mahrum bırakılan kişilerin bulunduğu yerlerin bağımsız olarak izlenmesinin sağlanması gerekliliği doğmaktadır.¹⁰ Bu işlev UÖM olarak görev yapan kurumlarca yerine getirilmektedir. Örgütsel anlamda idari yapı içerisinde bulunan bu kurumlar işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde proaktif olarak rol almaktadır. TİHEK de, Ulusal Önleme Mekanizması olarak, alıkonulma merkezlerinde işkence ve kötü muamelenin proaktif bir biçimde önlenmesi için çalışma yapan bir kurumdur.

¹ BM İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme, m.1.

² BM Genel Kurul Kararı, 1975.

³ A.g.s, m.16.

⁴ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi m.2. , Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme m.7, AİHS m.3.

⁵ Kötü Muamele İddialarının Etkili Soruşturulması Yükümlülüğüne İlişkin Türk Mahkeme Kararları Kaynakçası, Abdulkadir Yıldız, 2019, s.14.

⁶ İşkencenin Yasaklanması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi'nin uygulanmasına İlişkin Klavuz, Aisling Reidy, 2002, s.18.

⁷ AİHM'in 28 Temmuz 1998 tarihli, Seloumi v. Fransa Kararı.

⁸ AİHM'İN 25 Temmuz 2002 tarihli, Kalashnikov v. Rusya Kararı.

⁹ CPT'nin 2003-2004 Dönemini Kapsayan 14. Genel Faaliyet Raporu, s.15.

¹⁰ APT, Optional Protocol to the UN Convention against Torture Implementation Manual, 2010, s.21.

Öte yandan, işkence suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanununun 94'üncü maddesinde "Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanması yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur." düzenlemesine yer verilmiştir. Madde metninden anlaşılacağı üzere işkence suçunda suç oluşturulan eylem ve diğer koşullar olgunlaşmış ve artık suç meydana gelmiştir. Bu noktada suçun soruşturmasının ve kovuşturmasının adli makamlarca yapılması ve failinin cezalandırılması gerekmektedir. Bu durumda suç ortaya çıktıktan sonra yapılan tüm işlemler reaktif müdahaleye girmektedir ve bu nedenle ulusal önleme mekanizmasının görev alanının dışına çıkmaktadır.

1.3.İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT)

OPCAT'in yürürlüğe girmesinin ardından alıkonulma mekânlarına ziyaretler yapıp OPCAT'e taraf devletlere işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için tavsiyeler yapmak ve OPCAT ile verilen diğer görevleri yerine getirmekten sorumlu olan SPT Şubat 2006 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Taraf devletler SPT'nin, ülkeleri sınırları içerisinde bulunan tüm alıkonulma mekânlarına girmesi, bu mekânlarda tutulan kişilerle görüşebilmesi hakkını kabul etmiş sayılmaktadır. Bununla birlikte, SPT ile görüşen herhangi bir organizasyona yaptırım uygulanması da engellenmiştir. SPT, çalışmalarını BM Şartı'nda ortaya konan ilke ve amaçlar doğrultusunda yürütmeli ve tarafsızlık, gizlilik, eşitlik, objektiflik ve evrensellik ilkelerini rehber edinmelidir.¹¹ Bu kapsamda SPT;

- ♦ Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerde işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için tavsiyelerde bulunmak,
- ♦ Ulusal önleme mekanizmalarının oluşturulması için OPCAT'e taraf devletlere tavsiye vermek ve kapasitelerinin artırılması konularında yardımcı olmak,

- ♦ İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi için bu alanda çalışan uluslararası, bölgesel ve ulusal kurum ve kuruluşlarla bir arada çalışmak görevlerini haizdir¹².

SPT'ye verilen bu görevler işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde büyük öneme sahip olmakla birlikte önleme misyonunun gereği gibi yerine getirilebilmesi için taraf devletlerle koordinasyonlu bir biçimde çalışılması gerekmektedir. Bu misyonu yerine getirebilmek için taraf devletler;

- ♦ Ülke sınırları içerisinde bulunan alıkonulma mekânlarına SPT'nin girişine müsaade etmek,
- ♦ SPT'ye görev alanıyla ilgili gereken bilgi ve belgeyi sağlamak,
- ♦ Ulusal önleme mekanizmaları ile SPT arasındaki işbirliğini desteklemek,
- ♦ SPT'nin tavsiyelerini dikkate almak ve muhtemel önleyici tedbirler için SPT ile etkileşimde olmak yükümlülüğündedir¹³.

1.4.İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)

OPCAT Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 18 Aralık 2002 tarihinde kabul edilmiş¹⁴ ve 22 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İhtiyari Protokol 14 Eylül 2005 tarihinde ülkemiz tarafından imzalanmıştır. Protokol, işkence ve diğer zalimane, gayri insani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek amacıyla alıkonulma mekânlarının düzenli ziyaretler aracılığıyla izlenmesi yöntemiyle çalışan etkin bir sistem kurulmasını gerekli kılmaktadır.¹⁵ Taraf Devletler, Protokol'ün yürürlüğe girmesinden, onaylanmasından veya Protokol'e katılımından itibaren bir yıl içerisinde işkence ve kötü muameleyi önleyici çalışmalarını yürütebilmek adına alıkonulma mekânlarına düzenli ziyaretler yapabilecek yetkinliğe sahip ulusal önleme mekanizmasını kurması veya yetkilendirmesi gerekmektedir.¹⁶ Bu süreçte yeni bir kurum oluşturulması söz konusu olabileceği gibi

¹¹ OPCAT, m.2.

¹² OPCAT m.11.

¹³ OPCAT m.12.

¹⁴ BM Genel Kurulu A/RES/57/199 sayılı karar.

¹⁵ OPCAT m.1.

¹⁶ OPCAT m.3 ve 17.

ülkemizde yapıldığı gibi var olan bir kurum da ulusal önleme mekanizması olarak yetkilendirilebilmektedir.

İşkence yasağı OPCAT'den önce de mutlakken OPCAT ile getirilen yenilik, yeni bir hak olmaktan ziyade işkence veya kötü muamelenin herhangi bir biçimi ortaya çıkmadan önleyebilecek düzenli ziyaret mekanizması kurmaktır. OPCAT ile hem uluslararası hem de ulusal düzeyde kurulan önleyici mekanizmalar vasıtasıyla daha önce benzeri görülmemiş bir şekilde, özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutuldukları yerlerde işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için yeni bir formül bulunmuştur.

Tablo 1: OPCAT'ın kabul süreci.

OPCAT fikri BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin gerekliliği tartışmalarının sürdüğü 1970'lere dayanmaktadır.	1976 - APT'nin kurucusu J. Gautier işkence ve kötü muameleyi önleyici bir mekanizma kurma fikrini ortaya atmıştır.
	1980 - Costa Rika UNCAT'e ek seçmeli protokol için BM'ye bir taslak metin sunmuştur.
	1987 - UNCAT yürürlüğe girmiştir.
	1992 - BM bünyesinde oluşturulan bir çalışma gurubu OPCAT taslağını hazırlamıştır.
	2001 - Meksika, ulusal önleme mekanizmaları kurulmasını içeren bir öneri sunmuştur.
	2002 - Çalışma Gurubu'nun son şeklini verdiği OPCAT taslağı BM Genel Kurulu'na sunulmuştur.
	2006 - Yirminci devletin taraf olmasıyla OPCAT yürürlüğe girmiştir.

OPCAT'e, 193 BM üyesi devletin 90'ı taraf, 13'ü imzacıdır ancak 94'ü ise henüz herhangi bir etkileşim içerisinde değildir.¹⁷

OPCAT'e taraf devletlerin ulusal önleme mekanizması olarak görevlendirdikleri kurumların hem işlevsel bağımsızlığını hem de bu kurumlarda görev yapan

personelin bağımsızlığını garantilemesi gerekmektedir. Ulusal önleme mekanizmasında görev yapan uzmanların konuya ilişkin teknik bilgisinin yeterli olması, ülkedeki azınlıkların ve etnik grupların temsili, cinsiyet dengesi, ulusal önleme mekanizmasının işlemesi için gereken kaynakların temini ve Paris Prensipleri¹⁸'ne uyum konuları taraf devletlerce güvence altına alınmalıdır.¹⁹ Bu doğrultuda, ulusal önleme mekanizmalarının taşınması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir;²⁰

- ◆ İşlevsel bağımsızlığa sahip olması,
- ◆ Çalışanlarının bağımsız hareket edebilmesi,
- ◆ Çalışanlarının mesleki yeterliliğe sahip olması,
- ◆ Çalışanlarının cinsiyet dengesinin gözetilmesi ve çoğulcu temsilin sağlanması,
- ◆ Görevlerini yerine getirebilmesi için yeterli mali kaynağa sahip olması,
- ◆ Paris Prensipleri ile uyumlu olması,
- ◆ Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldıkları yerlere düzenli ziyaretler yapabilmemesi,
- ◆ Ziyaretler neticesinde ilgili makamlara tavsiyelerde bulunabilmesi,
- ◆ Görev alanıyla bağlantılı yasal düzenlemelere ilişkin öneriler sunabilmesi,
- ◆ Alıkonulma mekânlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeye erişebilmesi,
- ◆ Tüm alıkonulma mekânlarının bina ve tesislerine girebilme,
- ◆ Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle özel görüşme yapabilmemesi,
- ◆ Ziyaret edilecek kurumları ve görüşme yapılacak kişileri doğrudan seçebilmesi,

¹⁷ <https://indicators.ohchr.org/> - 10.06.2020.

¹⁸ Paris Prensipleri ulusal insan hakları kurumlarının taşınması gereken standartlara ilişkin bir metindir. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için: <https://www.tih.gov.tr/bm-ve-ulusal-insan-haklari-kurumlari/> - 10.06.2020

¹⁹ OPCAT m.18.

²⁰ OPCAT m.18, 19, 20.

- ♦ SPT ile birlikte çalışabilmesi gerekmektedir. (SPT ile temas kurma, bir araya gelme, SPT'ye bilgi verme)

OPCAT ile ulusal önleme mekanizmalarının faaliyetlerini yürütürken gizlilik ilkesine uymasının önemine ayrıca vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda;²¹

- ♦ Ulusal önleme mekanizmasının çalışmalarını yürütürken derlediği bilgileri koruması,
- ♦ Elde ettiği bilgileri ilgili kişilerin rızası olmaksızın açıklamaması,
- ♦ Herhangi bir makam veya kamu görevlisi tarafından ulusal önleme mekanizmasına iletilmiş olan bir bilgi nedeniyle kimseye yaptırım uygulanması veya taraflı yaklaşılabilmesi gerekmektedir.

1.5.Ulusal Önleme Mekanizması Olarak TİHEK

Alıkonulma mekânlarına düzenli izleme ziyaretleri yapmak üzere, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde oluşturulan kurumlar ulusal önleme mekanizmasıdır.²² OPCAT'i imzalama sürecinde taraf devletler ulusal önleme mekanizmaları oluşturmakla yükümlüdür. Bu süreçte bazı devletler yeni bir kurum oluşturma yoluna giderken mevcut kurumlara bu görevi veren devletler de bulunmaktadır.²³ OPCAT taraf devletlere ne tür bir ulusal önleme mekanizması kurmaları gerektiği konusunda standart bir model belirtmediğinden taraf devletler ülkelerinin yapısının gerektirdiği biçimlerde ulusal önleme mekanizmaları oluşturabilmektedir. Örnek olarak; ulusal önleme mekanizması görevi kurul biçiminde örgütlenen yapılarca veya ombudsman tipi yapılanmalarla yerine getirilebilmektedir. Ülkelerin coğrafi yapılarındaki farklılıklar nedeniyle bir kısım ülkelerin ulusal önleme mekanizmaları geniş bir taşra teşkilatına sahip olabilmekteyken sadece merkez teşkilatıyla bu görevi yerine getiren ülke kurumları da bulunmaktadır.

Türkiye OPCAT'i 2005 yılında imzalamış, 2011 tarihli 6167 sayılı OPCAT'in Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ve buna ilişkin 2011 yılında alınan 1962 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de onay sürecini tamamlamıştır. Ulusal önleme mekanizmasının belirlenmesine ilişkin 2013 yılında alınan 5711 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de bu görev Türkiye İnsan Hakları Kurumuna verilmiştir. 2016 yılında çıkarılan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu yürürlükten kaldırılmış, diğer mevzuatta mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumuna yapılan atfların Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yapılmış sayılacağına hükmedilmiştir. 6701 sayılı Kanun ile ulusal önleme mekanizması görevi doğrudan yasa ile TİHEK'e verilmiştir.

6701 sayılı Kanun ile TİHEK'e üç temel görev verilmiştir. Bu görevler insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele ve ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet göstermektir. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi görevi kapsamında resen incelemeler yapılmakta, gerek görülmesi durumunda özel raporlar yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir. Ayrımcılıkla mücadele görevi doğrultusunda ayrımcılık yasağı ilkesinin ihlaline ilişkin başvurular alınmakta ve sonuçlandırılmakta, resen incelemeler yapılmakta, benzer şekilde, gerek görülmesi halinde özel raporlar yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir. Rapora konu ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet göstermek görevi kapsamında alıkonulma mekânlarına haberli veya habersiz²⁴ izleme ziyaretleri düzenlenmekte, ziyaretler neticesinde hazırlanan raporlar ilgili kurum ve kuruluşlar ile paylaşılmakta, tavsiyelerin uygulanması takip edilmekte, gerek görülmesi halinde özel rapor yayımlanabilmekte ve Kanun ile verilen diğer görevler yerine getirilmektedir. Diğer yandan her ne kadar OPCAT özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin başvurularının alınıp incelenmesi biçiminde bir sistem kurulmasını gerektirmemekteyse de 6701 sayılı Kanun ile özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin "ulusal önleme mekanizması" görevi kapsamındaki başvurularının incelenmesi, araştırılması ve sonuçlarının takip edilmesi görevi TİHEK'e verilmiştir.²⁵

²¹ OPCAT m.21.

²² 6701 Sayılı TİHEK Kanunu

²³ OPCAT 3 ve 17. maddeler.

²⁴ Haberli ziyaretler yerine çoğunlukla habersiz ziyaretler yapılmaktadır.

²⁵ 6701 sayılı Kanunun "Başvurular" başlıklı ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan kişilerin başvuru usulünü düzenleyen 17'nci maddesinin 8'inci fıkrasında "9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır." denilerek "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularının" da aynı usule

TİHEK'e ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet göstermek görevi kapsamında;

- ◆ Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin tutulduğu yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek,
- ◆ Bu ziyaretlere ilişkin raporlarını ilgili kurumlara iletmek, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunca gerek görülmesi durumunda kamuoyu ile paylaşmak,
- ◆ İl ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere düzenledikleri ziyaretler sonucunda oluşturulan raporları değerlendirmek,
- ◆ Cumhurbaşkanlığı ve TBMM Başkanlığına sunmak üzere işkence ve kötü muamele ile mücadeleyle ilişkin yıllık rapor hazırlamak,
- ◆ Özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek,
- ◆ Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, araştırmak, karara bağlamak ve bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,
- ◆ Kamuoyunu bilgilendirmek için düzenli yıllık raporlar dışında gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak,
- ◆ Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların uygulanmasını izlemek görevlerini haizdir.²⁶

OPCAT ulusal önleme mekanizmalarının özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin tutuldukları yerlere ilişkin her türlü bilgi ve belgeye ulaşabilmesini garanti altına almıştır.²⁷ Bu doğrultuda 6701

sayılı Kanun ile TİHEK'in tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi alabileceği, alıkonulanların tutuldukları yerlere herhangi bir izin almadan ziyaretler düzenleyebileceği, kötü muameleyle maruz kaldığı iddia edilen kişilerle görüşebileceği konularında yetki verilmiştir.²⁸

İzleme Ziyaretleri nedir?

İzleme ziyaretleri işkence ve kötü muamelenin önlenmesi amacıyla yapılan ziyaretlerdir.

İzleme Ziyaretleri neden yapılır?

Ziyaretlerimiz ile özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilere insan onuruna yaraşır şekilde davranılması garanti altına alınmaya çalışılmaktadır.

İzleme Ziyaretleri nerelere yapılır?

TİHEK Türkiye'de kişilerin alıkonulduğu ve koruma altına alındığı tüm merkezlere izleme ziyaretleri yapmaktadır.

İzleme Ziyaretleri nasıl yapılır?

Her yıl belirlenen ziyaret takvimi doğrultusunda özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin tutulduğu yerlere çeşitli meslek gruplarından katılımcılarla ziyaretler gerçekleştirilmekte ve ziyaretler süresince edinilen tespit, gözlem ve değerlendirmeler doğrultusunda raporlar oluşturulup ilgili kurumlar ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

tabi olacağı belirtilmiş olsa da bu başvurular (UÖM kapsamındaki işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline dair) bir kabahat sayılan ayrımcılık yasağı ilkesinin ihlali iddiasıyla Kuruma yapılacak ve idari incelemeye tabi tutulacak başvurular gibi değerlendirilememektedir. İşkence veya kötü muamele eyleminin ortaya çıkması sonrasında görevli merciler adli makamlar olup Ulusal Önleme Mekanizması işkence veya kötü muamele eylemi ortaya çıkmadan önce etkin bir izleme mekanizması kurarak çalışmalarını bu düzlemde sürdürmelidir. Bu noktada, Ulusal Önleme Mekanizması olarak görev yapan kurumların temel görevi işkence ve kötü muamele suçunu oluşturan eylemlerin ortaya çıkmadan önüne geçilmesi için alıkonulma mekânları olarak tabir edilen yerlere düzenli ziyaret sistemi oluşturmaktır. Bu durum proaktif eylem olarak tabir edilebilir. Nitekim işkence ve kötü muamele durumlarında suç konusunu teşkil eden olayın meydana gelmesi sonrasında inceleme yetkisi adli makamlara geçmektedir. Her ne kadar TİHEK'e Kanun ile verilen "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek" görevi yerine getirilmeye devam ediliyor olsa da idari bir kurumun adli makamların görev alanına giren bu konularda inceleme yapması fonksiyon gaspı olarak değerlendirilebilecektir.

²⁶ 6701 sayılı TİHEK Kanununun, m.9.

²⁷ OPCAT m.20.

²⁸ 6701 sayılı TİHEK Kanununun, m.19.

İzleme Ziyaretleri ne zaman yapılır?

Ziyaretler yıl boyunca devam etmektedir. Genellikle ziyaret edilecek yere önceden haber verilmeksizin yapılmaktadır.

İzleme Ziyaretlerini kimler yapar?

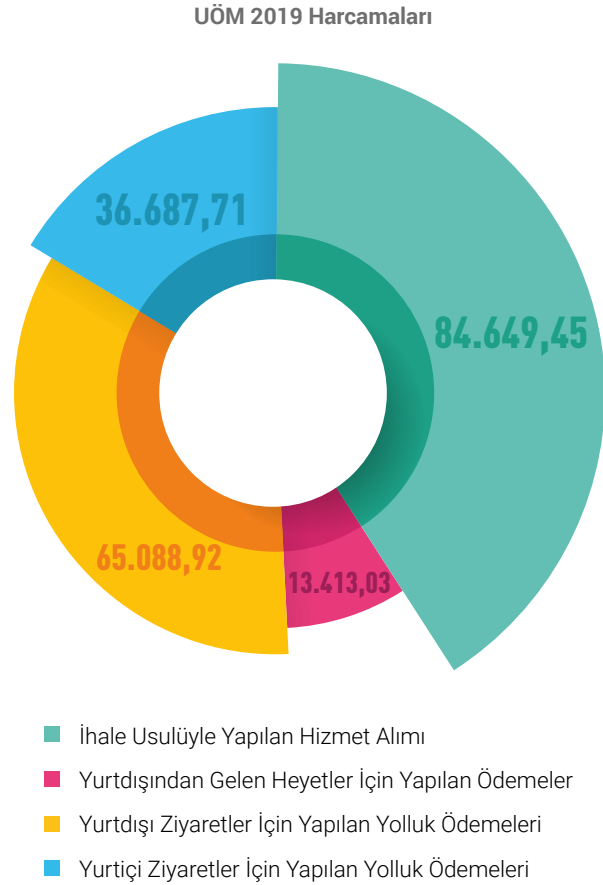
İzleme ziyaretleri Ulusal Önleme Mekanizması Biriminin koordinasyonunda tüm Kurum personeli ile ve gerek duyulması halinde ilgili kurumlardan görevlendirilen doktor ve psikolog katılımcılar ile yapılmaktadır.

1.5.1. Bütçe

TİHEK kamu tüzel kişiliğine haiz, kanunla kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur. Bu açıdan gelirleri ve personeli ayrı bir statüye tabi tutulmuştur. Mali özerklik, kurumun kendine ait bütçesinin olmasını, kurumsal harcamaların doğrudan bu bütçeden yapılabilmesini ifade etmektedir. Kamu tüzel kişiliğini haiz olma ise idari yönden özerk olmayı, kurumun ikincil mevzuatını doğrudan oluşturabilmesini, kurumun kendi personelini istihdam edebilmesini, kararlarını başka bir makamın onayı olmaksızın alabilmesini sağlamaktadır.²⁹ 6701 sayılı TİHEK Kanununun 8 inci maddesi ile Kurumun idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olduğu açıkça belirtilmiştir.³⁰ Bu durum, ulusal önleme mekanizmalarının taşınması gereken özellikler arasında sayılan Paris Prensipleri'ne uyumluluk açısından da büyük önem taşımaktadır. Nitekim idari ve mali özerklik bu alanda çalışan kurumlar için hayati öneme sahiptir.

TİHEK Ulusal Önleme Mekanizması Biriminin harcamalarının büyük kısmını ziyaretlere ilişkin giderler oluşturmaktadır. Uluslararası toplantı ve benzeri faaliyetler ile işbirliği çalışmaları kapsamında mütekabiliyet esasıyla ülkemize gelen UÖM heyetlerinin karşılanmasına ilişkin harcamalar ise bir diğer önemli gider kalemidir.

Tablo 2: UÖM 2019 Yılı Harcamaları

1.5.2. İnsan Kaynağı

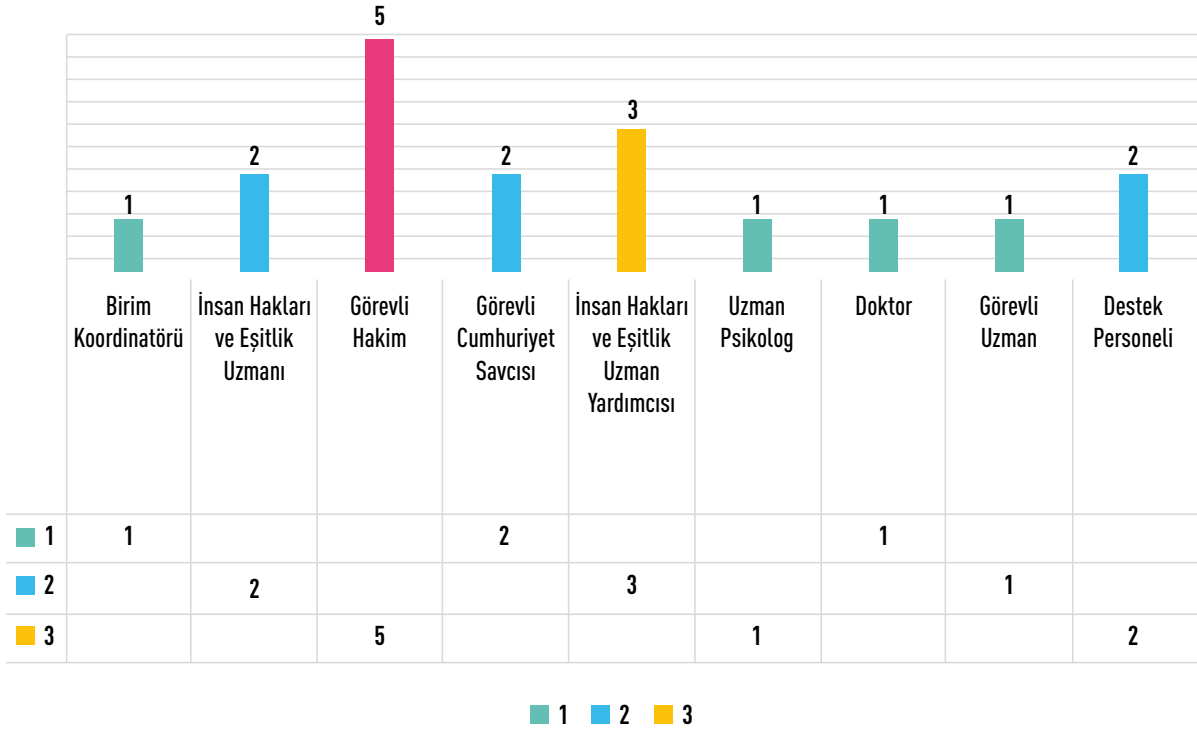
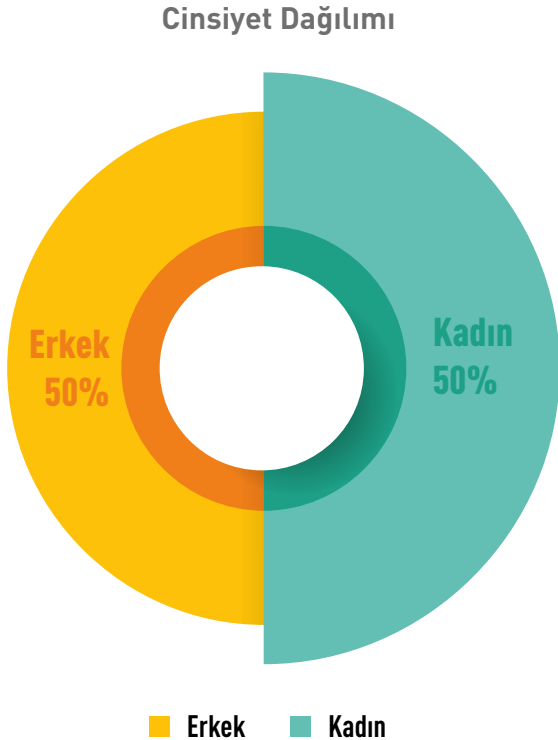
UÖM çalışanlarının görevlerini yerine getirmelerinde büyük önem taşıyan beceri ve mesleki donanımına sahip olmak konuları ile çalışanların çoğulcu bir yapıyı temsil etmesi gerekliliğinin taraf devletlerce güvence altına alınması gerekmektedir.³¹ Kurumun UÖM Birimi bünyesinde görevlerini sürdürmekte olan çeşitli meslek gruplarından çalışanlar bulunmaktadır. Bununla birlikte, ziyaretler sırasında ek personel³² desteğine ihtiyaç duyulması durumunda hem Kurum içi diğer birimlerden hem de Kurum dışından ziyaret heyetlerine katılım sağlayabilecek mesleki donanıma sahip kişiler görevlendirilebilmektedir.

²⁹ TİHEK 2017 Yılı Faaliyet Raporu, s.18-19.

³⁰ 6701 sayılı TİHEK Kanunu, m.8.

³¹ OPCAT, m.18.

³² "Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir. Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarıncı, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.", 6701 sayılı TİHEK Kanunu, m.19.

Tablo 3: Toplam Sayısı 18 olan Birim Personelin Mesleklere Göre Dağılımı**Tablo 4:** Personelin Cinsiyet Dağılımı

UÖM çalışanlarında dengeli bir cinsiyet dağılımı sağlanmıştır. Uzman personeller yabancı dil bilgisine sahiptir ve yabancı mahpuslarla iletişim kurulabilmektedir. Farklı dillerde tercümana ihtiyaç duyulması halinde bu hususta destek alınmaktadır.

1.5.3. Ulusal ve Uluslararası İşbirlikleri

Ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet yürütmek görevi kapsamında ülke içi ve uluslararası gelişmelerin takip edilmesi, iyi uygulama örneklerinin görülmesi, eksikliklerin ve yapılması gereken çeşitli iş ve işlemlerin irdelenmesi adına ulusal ve uluslararası işbirlikleri sürekli diri tutulması gereken bir konudur. Bu doğrultuda, çeşitli ülkelerin UÖM'leri ile Türkiye'de ve yabancı ülkelerde ortak ziyaretler yapılması, bu ziyaretler sonucunda yaklaşım farklılıklarının tartışılması, alanda yürütülen projelere dâhil olunması, uluslararası konferanslara katılım sağlanması, sivil toplum ve insan hakları alanında çalışan diğer kurumlarla ortak çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Sırbistan Ombudsmanlığına Düzenlenen Birinci Çalışma Ziyareti

Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından Sırbistan Ombudsmanı UÖM Birimine 6-7 Mart 2019

tarihlerinde çalışma ziyareti düzenlenmiştir. Çalışma ziyaretine birim Koordinatörü ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları katılım sağlamıştır.

Ziyaretin ilk gününde öncelikle Sırbistan Ombudsmanı Ofisinde Sırbistan UÖM Biriminin görev ve yetkileri, çalışma metodolojisi, ziyaret ve raporlama süreçleri, raporlarda yer verilen tavsiyelerin uygulanmasının izlenmesi hususlarında heyetimize sunum yapılmıştır. Daha sonra, Vozdovac Huzurevine ziyarette bulunulmuştur. Söz konusu çalışma ziyareti ile hem Sırbistan UÖM' sinin çalışmaları hakkında bilgi sahibi olunmuş hem de iki ülke UÖM'si arasında karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulmuştur.

Oxford Projesi Değerlendirme Toplantısı

Birleşik Krallık Ulusal Önleme Mekanizması tarafından, Oxford Üniversitesi ile yürütülen Göçmenlerin Alıkonulmasında Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolü Projesi kapsamında, Proje çıktılarının değerlendirilmesi amacıyla 21 Mart 2019 tarihinde, Atina'da Yunanistan Ombudsmanlığının ev sahipliğinde bir ara değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantı, Yunanistan Ombudsmanlığı, Oxford Üniversitesi (Centre for Criminology and Border Criminologies) akademisyenleri, Birleşik Krallık UÖM temsilcileri, İtalya UÖM temsilcileri ile SPT ve CPT temsilcileri katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, Kurumumuz tarafından "Türkiye'de göçmenlerin alıkonulması ve alıkonulmanın izlenmesi" (Immigration Detention and Monitoring in Turkey) başlıklı bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Sırbistan Ombudsmanlığına Düzenlenen İkinci Çalışma Ziyareti

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Sırbistan Ombudsmanlığının işbirliği çerçevesinde iki ülkedeki

Ulusal Önleme Mekanizması arasında karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımı amacıyla yapılan çalışma ziyaretlerinin ikincisi 13-16 Mayıs 2019 tarihlerinde Sırbistan'da gerçekleştirilmiştir. Ziyarete, Kurul üyesi ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanlarından oluşan bir heyet katılmıştır. Ziyaretin ilk gününde öncelikle Sırbistan Ombudsmanı Ofisinde Sırbistan Ulusal Önleme Mekanizması Biriminin görev ve yetkileri, çalışma metodolojisi, ziyaret ve raporlama süreçleri, raporlarda yer verilen tavsiyelerin uygulanmasının izlenmesi hususlarında heyetimize sunum yapılmıştır. Daha sonra, Belgrad'ta bulunan 29 Kasım Polis Merkezi Nezarethanesine ziyaret düzenlenmiştir. İkinci gün ise Sabac Psikiyatri Hastanesine ziyarette bulunulmuştur.

Ulusal Önleme Mekanizmalarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi Yüksek Düzeyli Konferansı

Gürcistan Ombudsmanlığı tarafından, ulusal önleme mekanizması görevinin 10. Yılı münasebetiyle Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te bir konferans düzenlenmiştir. Ulusal önleme mekanizması olarak Kurumumuzun da davetli olduğu konferansta, küresel ölçekte işkence ve kötü muameleyle mücadele edilmesi yolunda ortaya koyulan stratejiler değerlendirilmiştir. Ayrıca, ulusal önleme mekanizmalarının "önleme" rolünün ön plana çıkarılarak kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde görevli personele ilişkin verilen eğitimlerin önemi vurgulanmıştır.

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi 30. Yıl Konferansı

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, İşkenceyi Önleme Derneği ve AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Birimi tarafından CPT'nin 30. Yıl dönümü vesilesiyle 4-6 Kasım 2019 tarihlerinde Strazburg'da bir dizi toplantı düzenlenmiştir. CPT üyeleri, ulusal önleme mekanizmaları ve sivil toplum örgütleri temsilcileri ile insan hakları uzmanlarının bir araya geldiği organizasyona, UÖM Birim Koordinatörü ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları katılım sağlamıştır. Gerçekleştirilen toplantılar çerçevesinde gözaltı sürecinin ilk anlarında işkence ve kötü muamelenin önlenmesi açısından özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için gerekli olan güvencelere odaklanılmış ve bu kapsamda; gözaltındaki kişilerin haklarının etkin bir şekilde korunabilmesine imkân veren profesyonel bir yapının oluşturulması adına temel güvencelerin sağlanmasının kritik önemi haiz olduğu vurgulanmıştır.

Sırbistan Ombudsmanı Ulusal Önleme Mekanizmasının Ülkemize Düzenlediği Çalışma Ziyareti

18-19 Kasım 2019 tarihlerinde Sırbistan Ombudsmanlığı UÖM Birimi tarafından Kurumumuza çalışma ziyareti düzenlenmiştir. Düzenlenen çalışma ziyareti kapsamında fikir alışverişleri toplantıları ve çeşitli alıkonulma mekânlarına ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Çalışma ziyaretinin ilk gününde gerçekleştirilen toplantının ardından Ankara'da bulunan 75.Yıl Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi ziyaret edilmiştir. İkinci gün ise Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu ziyaret edilmiştir. Fikir alışverişleri toplantısında kurumumuzun yapısı, görevleri, ulusal önleme mekanizması kapsamında gerçekleştirilen ziyaretlerin usulü, ziyaret süreci, raporlama faaliyetleri, idareden bilgi belge talebi süreci gibi konularda bilgi aktarımında bulunulmuş; ileriye dönük gerçekleştirilmesi planlanan işbirliği çalışmalarına dair paylaşımlarda bulunulmuştur.

Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komiserliği Ulusal Önleme Mekanizmasının Ülkemize Düzenlediği Çalışma Ziyareti

20 Kasım 2019 tarihinde Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu UÖM Birimi tarafından Kurumumuza düzenlenen çalışma ziyareti kapsamında fikir alışverişleri toplantısı ve Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna ziyaret düzenlenmiştir. Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu ziyaretinden sonra TİHEK Başkanı Süleyman Arslan ile son değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Fikir alışverişleri toplantısında Ukrayna Heyetine, Kurum hakkında genel bilgilendirme yapılmış olup TİHEK UÖM Birimi tanıtılarak birimle ilgili genel bilgiler verilmiş, UÖM kapsamında gerçekleştirilen ziyaretlerin metodu, ziyaret süreci, raporlama faaliyetleri, idareden bilgi ve belge talebi süreci anlatılmıştır.

1.5.4. Farkındalık Arttırma Çalışmaları

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (h) bendinde " işkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak" düzenlemesi yer almaktadır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 24 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde; " İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek" kurumun çalışma alanları arasında belirtilmiştir. Ayrıca Mezkûr Yönetmeliğin Ulusal Önleme Mekanizması ile ilgili Usul ve Esaslar başlığı altında düzenlenen görev alanına ilişkin 94 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (e) bendinde; "İşkence ve kötü muameleyle mücadele amacıyla bilgilendirme yapmak ve farkındalık oluşturmak" düzenlemesine yer verilmiştir. Kurumumuz bu kapsamda farkındalık artırma çalışmaları yürütmektedir.

10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü Münasebetiyle Düzenlenen Programa Katılım ve Bilgilendirme Faaliyeti

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Ankara Personel Eğitim Merkezi tarafından 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü münasebetiyle 13.12.2019 tarihinde düzenlenen programa katılım sağlanarak hizmet içi eğitim gören infaz ve koruma memurlarına yönelik sunum gerçekleştirilmiştir. Sunum kapsamında; Kurumumuzun görev alanları, Ulusal Önleme Mekanizmasının görevleri ve Ulusal Önleme Mekanizması olarak cezaevlerine gerçekleştirilen ziyaretler hakkındaki bilgiler güncel örneklerle birlikte katılımcılara aktarılarak SPT'nin ve CPT'nin faaliyetlerinden bahsedilmiştir.

1.5.5. Sivil Toplum İle İlişkiler

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ulusal önleme mekanizması ile ilgili usul ve esasları düzenleyen on ikinci bölümünde görev alanı başlıklı 94 üncü maddenin 1 inci fıkrasının (h) bendinde "işkence ve kötü muameleyle mücadele alanında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak" hükmüne yer verilmiştir. Bu kapsamda sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkiler kurulabilmekte ve çeşitli işbirlikleri yapılmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizmasının Etkin Olarak İşletilmesine Yönelik Çalışma Toplantısı

24/09/2019 tarihinde Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın düzenlediği "Ulusal Önleme Mekanizmasının Etkin Olarak İşletilmesine Yönelik Çalışma Toplantısına" Kurumumuz tarafından katılım sağlanmıştır. Söz konusu toplantıya Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Alt Komite Başkanı ve Başkan Yardımcısı, milletvekilleri, TİHV Başkanı, TİHV Genel Sekreteri ve insan hakları alanında çalışan pek çok kişi katılım sağlamıştır.

Söz konusu çalışma toplantısında;

- ❖ İşkence ve kötü muamele ile mücadelede ihlal eylemi ortaya çıkmadan önce önleme faaliyeti, ihlal yaşandıktan sonra etkili başvuru mekanizmalarının oluşturulması, ihlal sonrası mağdurların rehabilitasyonu olmak üzere üç temel ilkenin yer aldığı,
- ❖ Ulusal Önleme Mekanizmalarının temel işlevinin işkence ve kötü muamele risklerini tespit edip önleme ve bu kapsamda eğitim ve diğer kurum kuruluşlarla işbirliği yapmak olduğu,

- ◊ Ulusal Önleme Mekanizmalarının bağımsız bütçelerinin olması gerektiği,
- ◊ Diğer Uluslararası Kuruluşlar ve Ulusal Önleme Mekanizmaları ile işbirliğinin önemli olduğu,
- ◊ İzleme sırasında görünürlüğü ve etkinliği sağlamak için gerekli araçların kullanılması, (tanıtıcı yelek, yaka kartı, termometre, metre gibi)
- ◊ Ziyaretlerin habersiz olması gerektiği,
- ◊ Ziyaretlerde izlenen hususların somut şekilde belgelenmesi ve raporlanmasının önemi,
- ◊ Ziyaretlerde kapalı alanlar dâhil olmak üzere tüm alanların görülmesi gerektiği,
- ◊ Ulusal önleme mekanizmasının farklı yerlerde bürolarının olabileceği,
- ◊ Tavsiyelerin takip edilmesinin ve izleme ziyaretlerinin önemli olduğu,
- ◊ Ulusal önleme mekanizmasının raporlama ve bildirme/iletme görevinin olduğu,
- ◊ Ulusal önleme mekanizması görevlilerinin görev sırasındaki faaliyetleri ile ilgili dokunulmazlık benzeri bir güvenceye kavuşturulması gerektiği,
- ◊ OPCAT'ın işkence hakkında taraf devletleri önlem almaya sevk eden bir protokol olduğu,
- ◊ Zorla kaçırılmalara ve kaybolmalara karşı tüm alıkonulan veya koruma altında olan kişilerin bilgilerinin kaydedildiği bir Ulusal Kayıt Sistemi'nin oluşturulması,
- ◊ Cezaevi İzleme Kurullarının denetiminde açılıp kapatılan şikâyet kutularının gerektiği,
- ◊ Denetleme ve izleme faaliyetleri sonrası misilleme-ye karşı önlemler alınmasının çok önemli olduğu hususları dile getirilmiştir.

1.6. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları toplumda insan hakları ihlali iddiaları ile ilgili başvuruları incelemek, araştırmak, inceleme ve araştırma sonuçlarını değerlendirmek, insan hakları ile ilgili eğitim ve farkındalık faaliyetlerinde bulunarak toplumda insan haklarının gelişimine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Bazı il ve ilçe

insan hakları kurulları alıkonulma mekânlarına ziyaretler gerçekleştirmektedir. Özellikle ceza infaz kurumları ve nezarethanelere gidilerek ilgili izlenimler kurumumuzla paylaşılmaktadır. İl ve ilçe insan hakları kurullarının bu görevi ülke çapında ziyaret edilecek toplam alıkonulma mekânı sayısı düşünüldüğünde TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki işkence ve kötü muameleyi önlemek amacıyla gerçekleştirdiği ziyaretlere katkı niteliğindedir. Bu kurullara işlevsellik kazandırılarak ziyaret sayılarının artırılması oldukça verimli olacaktır.

İl ve ilçe insan hakları kurullarına gelen başvuruların ağırlıklı olarak hükümlü ve tutuklulardan geldiği bildirilmiş olup 2019 yılı verilerine göre başvuru konularının sınıflandırılmasında 69 nakil talebi, 68 işkence ve kötü muamele iddiası, 516 diğer haklar (Eğitim, sağlık, haberleşme, aile vb.) olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca il ve ilçe insan hakları kurullarının alıkonulma mekânlarına gerçekleştirecekleri ziyaretler ile işkence ve kötü muameleyi önlemede önemli bir rol oynayacakları ve başvuru sayılarının azalmasında etkili olacağı hususu değerlendirilmektedir. Bu hususta ulusal önleme mekanizmasının işkence ve kötü muameleyi önleme görevine katkı sağlayacaktır.

10 Aralık İnsan Hakları Günü Sebebiyle Ankara Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu ve TİHEK'in Ortaklaşa Düzenlediği Ulucanlar Cezaevi Müzesi Programı

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilmesinin 71. yıl dönümü dolayısıyla Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Ankara Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu tarafından 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'nde Ankara Ulucanlar Yarı Açık Cezaevi Kültür ve Kongre Merkezi'nde ortaklaşa bir program gerçekleştirilmiştir.

Programın açılışında TİHEK Başkanı Süleyman Arslan, programın gerçekleştirildiği Ulucanlar Cezaevi Müzesinin 1925-2006 yılları arasında 81 yıl aralıksız cezaevi olarak kullanıldığını, açık olduğu dönemde Türkiye'nin siyasi ve sosyal hayatına damga vuran nice insan hakları olayına

şahitlik ettiğine değinmiştir. TİHEK'in geniş görev alanının olduğunu, bu geniş görev alanlarında faaliyetlerini icra ederken yerel yapılanmaların da büyük önem taşıdığını, bu yapılanmaların başında il ve ilçe insan hakları kurullarının geldiğini, TİHEK'in Kuruluş kanununda Cumhurbaşkanlığı tarafından yeni bir düzenleme yapıncaya kadar il ve ilçe insan hakları kurullarının mevcut görevlerine devam edeceğinin hükme bağlandığını, TİHEK Kanununda bu kurullara atıf yapılmasının aradaki bağın sürdürülmesi adına önemli bir nokta olduğunu belirtmiştir.

1.7. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları

2001 yılında yürürlüğe giren 4681 sayılı Kanun³³ ile ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin yönetim, işleyiş ve uygulamalarını yerinde görmek, incelemek, bilgi almak ve tespitlerini rapor haline getirerek yetkili ve ilgili mercilere sunmak üzere ülke içi mevzuat ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerle belirlenen ilkeler çerçevesinde, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları oluşturulmuştur.³⁴ Biri başkan olmak üzere beş asıl, üç yedek üyesi 4 yıllığına görevlendirilen izleme kurulları, adli yargı adalet komisyonlarınca, yargı çevrelerinde ceza infaz kurumu veya tutukevi olması durumunda kurulmaktadır. İzleme kurullarının yetki alanları adli yargı adalet komisyonunun bulunduğu yargı çevresi ile sınırlı olup yargı çevresinde müdürlük teşkilatı olan birden çok ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunması halinde buna uygun sayıda izleme kurulu oluşturulabilmektedir. Böyle bir durumda izleme kurullarının her birinin yetki alanı adli yargı adalet komisyonu tarafından belirlenmektedir.³⁵

İzleme Kurullarının Görevleri;³⁶

- ♦ Ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki infaz ve ıslah uygulamalarına ilişkin işlem ve faaliyetleri yerinde görmek, incelemek, yönetici ve görevlilerden bilgi almak, hükümlü ve tutukluları dinlemek,
- ♦ Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde infaz ve ıslah, hükümlü ve tutukluların sağlık ve yaşam koşulları, iç güvenlik, sevk ve nakil işlemleri ile ilgili olarak gördükleri aksaklık ve eksiklikleri yetkili mercilere bildirmek,

- ♦ Ceza infaz kurumları ve tutukevleri ile ilgili tespitlerini ve aldıkları bilgileri değerlendirerek en az dört ayda bir rapor düzenlemek, raporun bir örneğini Adalet Bakanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına, izleme kurulunun bulunduğu yargı çevresindeki Cumhuriyet başsavcılığına ve görev alanına giren bir şikâyet konusu bulunduğu takdirde infaz hâkimliğine göndermek,

- ♦ Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak,

Biçiminde sıralanmıştır. Bu kapsamda 6701 sayılı TİHEK Kanununun Kurumun görevlerini düzenleyen 9'uncu maddesi ile İzleme Kurullarının özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere düzenlemiş oldukları raporları incelemek görevi verilmiştir.

Öte yandan, "Sivil İzleme Kurullarının Etkinliğinin Avrupa Standartları Doğrultusunda Artırılması" projesi, Avrupa Konseyi tarafından 2019 yılından bu yana sürdürülmektedir. Bu kapsamda Mayıs 2022'ye kadar sivil izleme kurullarının kurumsal ve operasyonel kapasitelerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Proje, 4 bileşenden oluşmaktadır:

- ♦ Uygulanabilir yasal ve düzenleyici çerçevenin uluslararası standartlar doğrultusunda gözden geçirilerek sivil izleme kurullarının bağımsızlığının güçlendirilmesi,
- ♦ İzleme standartlarının ve çalışma metodolojisi ve araçlarının geliştirilmesi yoluyla sivil izleme kurullarının etkililiğinin artırılması,
- ♦ Sivil izleme kurulu üyeleri için sürdürülebilir eğitimin sağlanması,
- ♦ Sivil izleme kurullarının iç koordinasyonunun ve diğer dış izleme mekanizmaları ile iletişiminin artırılması,

Proje, Ulusal Önleme Mekanizması olarak görev yapan TİHEK'in de paydaşlığında devam etmektedir.

³³ Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu

³⁴ A.g.k, m.1.

³⁵ A.g.k, m.2.

³⁶ A.g.k, m.6.

02.

ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM
BIRAKILAN YA DA KORUMA
ALTINA ALINAN KİŞİLERİN
BULUNDUKLARI YERLER

BÖLÜM

Kişi özgürlüğü hakkı temel insan hakları arasındadır. Ancak bu hak mutlak olmadığından, devletler özgürlükten yoksun bırakma nedenlerinin ve bunun için izlenecek prosedürlerin kanunla açıkça belirlendiği hallerde kişileri özgürlüklerinden mahrum bırakabilmektedir. Her ne kadar hukuken belirlenmiş yollarla kişiler özgürlüklerinden mahrum bırakılabiliyor olsa da kişilerin keyfi olarak özgürlüklerinden mahrum bırakılması yasaktır.³⁷ Buna ek olarak tutuklama gibi özgürlükten mahrum kalma sonucunu doğuran güvenlik tedbirleri son çare olarak uygulanmalıdır.³⁸

Özgürlükten yoksun bırakma, bir kişinin herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emriyle bir ortama yerleştirilerek izinsiz olarak orayı terk etmesine izin verilmemesi anlamına gelmektedir.³⁹ Bunun yanında kişiler çeşitli mekânlarda koruma altına da alınabilmektedir. Bu gibimekânların izlenmesi görevinde OPCAT ile ulusal önleme mekanizmalarına verilmiştir. Ulusal önleme mekanizması olarak TİHEK hem özgürlüğünden mahrum bırakılanların hem de koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere ziyaretler gerçekleştirmektedir.⁴⁰ Ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ve psikiyatri merkezleri gibi yerler alıkonulma mekânları arasındadır. Huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, çocuk evleri, bakım merkezleri ve geçici barınma merkezleri gibi yerler ise kişilerin koruma altına alındığı mekanlardır.

Ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ile psikiyatri merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere ilişkin genel duruma, bununla birlikte kişilerin koruma altına alındığı yerler arasında bulunan huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, çocuk evleri ve çocuk evi sitelerinin, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, geçici barınma merkezlerinin genel durumuna bu bölümde yer verilmektedir.

2.1. Alıkonulma Mekânları

OPCAT'e taraf devletler, bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası ya da bilgisi dâhilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları

ya da bırakılabilecekleri herhangi bir yerin OPCAT 2. ve 3. maddelerde atıfta bulunan mekanizmalar⁴¹ tarafından ziyaret edilmesine izin vermesi gerekmektedir. OPCAT'ın amaçları bakımından özgürlüğünden yoksun bırakma herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel alıkonulma yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına gelmektedir.⁴²

Özgürlüğünden yoksun bırakılanlara geniş bir koruma sağlanması adına Protokolün 4. maddesinin 1. fıkrasında alıkonulma merkezlerinin çok geniş bir şekilde tanımlandığı görülmektedir. Böylelikle, SPT ve UÖM'lerin izleme ziyaretleri yapabileceği yerlerin ceza infaz kurumları, nezarethaneler gibi yerlerle sınırlı olmayacak, idari alıkoyma mekânlarının, çocuk merkezlerinin, güvenlik kuvvetlerine ait merkezlerin, yargılama öncesi alıkonulma yerlerinin, bakım merkezlerinin, psikiyatri merkezleri, tıbbi kurumlar, transit geçiş bölgeleri, geri gönderme merkezleri gibi mekânların ziyaret edilebilecek mekânlar arasında sayılabilecektir. SPT ve UÖM'lerin ziyaret edebileceği mekânlar pek çok ihlalin ortaya çıkabileceği gayri resmi alıkonulma mekânlarını içerecek şekilde geniş olacaktır.⁴³

Tablo 5: Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere ilişkin sayısal veriler

Alıkonulma Merkezleri	Merkezlerin Bağlı, İlgili veya İlişkili Olduğu Kurumlar	Hizmet Veren Kurum Sayısı (2019)	Kapasitesi
Ceza İnfaz Kurumları	Adalet Bakanlığı	367	234.855
Nezarethane	Emniyet Müdürlükleri	-	4.011
Nezarethane	Jandarma Komutanlıkları	-	2.065
Geri Gönderme Merkezleri	İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	28 (3 Geçici)	20.000
Psikiyatri Merkezleri ⁴⁴	Sağlık Bakanlığı	293	5340

³⁷ Alıkonulma Mekanlarının izlenmesi: Bir Uygulama Rehberi, APT, 2004, s.23.

³⁸ Hapis Dışı Önlemlerle İlgili BM Asgari Standart Kuralları (Tokyo Kuralları), m.6.

³⁹ OPCAT, m.4.

⁴⁰ 6701 sayılı TİHEK Kanunu, m.9.

⁴¹ Bu mekanizmalar İşkenceyi Önleme Alt Komitesi ve Ulusal Önleme Mekanizmasıdır.

⁴² OPCAT, m.4.

⁴³ APT, Optional Protocol to the UN Convention against Torture Implementation Manual, 2010, s. 29.

⁴⁴ Psikiyatri Merkezleri; Türkiye'de psikiyatrik teşhis almış bireylerin tedavilerinin yatılı yapıldığı kamuya ait bölge hastaneleri, üniversite ve genel hastanelerinin yataklı servisleri ile özel hastanelerin yataklı servislerini kapsayan şemsiye bir kavram olarak kullanılmaktadır.(TİHEK UÖM 2018 Yılı Raporu, s.20.)

6701 sayılı Kanun, TİHEK'e özgürlüğünden mahrum bırakılanların buldukları yerlere ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında ziyaret etme yetkisi vermiştir. Bu kapsamda 2019 yılında TİHEK, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ceza infaz kurumlarına, emniyet müdürlüğü ve jandarma komutanlığına bağlı nezarethanelere, geri gönderme merkezlerine, bakım merkezlerine, huzuru yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine, psikiyatri merkezlerine ve transit geçiş noktalarına ziyaretler düzenlemiştir.

2.1.1.Ceza İnfaz Kurumları

Türkiye'de ceza infaz kurumları; kapalı ceza infaz kurumları, yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, kadın kapalı ceza infaz kurumları, çocuk kapalı ceza infaz kurumları, gençlik kapalı ceza infaz kurumları, gözlem ve sınıflandırma merkezleri, açık ceza infaz kurumları, çocuk eğitim merkezleri⁴⁵ biçiminde türlere ayrılmıştır. Toplam ceza infaz kurumu sayısı 367 olup muhtelif tiplerde 91 ceza infaz kurumunun yapım süreci devam etmektedir. Yapım süreci devam eden infaz kurumlarının toplam kapasitesi 57.042'dir.

Ceza infaz kurumlarında 0-6 yaş gurubu çocuklar annelerinin yanında kalabilmektedir. 31.12.2019 tarihi itibarıyla annesi yanında kalan çocuk sayısı 862'dir. Bazı durumlarda annenin yanında kalan çocuk sayısı birden fazla olduğundan çocuğu yanında kalan mahpus kadınların sayısı 774'dür. Kurumlarda anne yanında kalan 862 çocuğun 2'si engellidir. 311 anne yanında kalan çocuk ceza infaz kurumlarının kreş imkânlarından yararlanabilmektedir. Kreş imkânı olan ceza infaz kurumlarında halk eğitim merkezlerinden görevlendirilen bakıcılar görev yapmaktadır. Anneleri yanında kalan çocukların mama, süt gibi ihtiyaçları ile emziren annelerin durumlarına uygun yiyecekler ceza infaz kurumları tarafından karşılanmalıdır.⁴⁶ 3-6 yaş gurubu çocuklar MEB'e bağlı anaokullarından öncelikli

olarak faydalandırılmaktadır.⁴⁷ Kurumumuz tarafından yapılan ziyaretlerde bu hususlar öncelikli olarak izlenmiş, anne yanında kalan çocuk sayısının yüksek olduğu kadın ceza infaz kurumlarından ziyaret edilenler arasında, çocukların eğitim alabilmeleri için kurum bünyesinde bir kreş oluşturulduğu, çocukların hafta içi saat 8.00 ile 17.00 arasında kreşe gidebildiği, ziyaret heyeti ile paylaşılan 1 aylık yemek listesinden, anne yanında kalan çocuklar için süt, yumurta ve meyve ile birlikte ek gıda verildiği görülmüştür.⁴⁸ Bununla birlikte, anne yanında kalan çocukların anneleri ile birlikte aynı yatakta yattıkları, iki çocuklu bir annenin iki çocuğu ile birlikte tek kişilik bir yatakta uyumak durumunda kaldığı görülmüş⁴⁹ ve bu gibi durumlarda fazladan yatak sağlanması tavsiye edilmiştir.⁵⁰

Kanunları uygulayıcı konumda olan personele, kamu görevlilerine sivil veya askeri, tıbbi personel ve tutuklanan, hapsedilen herhangi bir şahsın tutuklanması, sorgulanması veya muamelesiyle ilgilenebilecek kişilerin eğitim programına işkence yasağına ilişkin eğitimin dâhil edilmesi gerekmektedir.⁵¹ Bu kapsamda Türkiye'de bulunan ceza infaz kurumlarında işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimleri programlarına dâhil eden kurumlar bulunduğu⁵² gibi bu konuya ilişkin özel bir eğitimi programlarına dâhil etmeyen kurumlar da bulunmaktadır.⁵³ İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin tüm kurumlarda eğitim programlarına dâhil edilmesi ve bu eğitimlerin devamlı olması gerekmektedir.

2019 yılında, toplam kapasitesi 234.855 olan 367 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Aynı yıl toplam mahpus sayısı 291.082'dir. Bu durumun yansımaları çeşitli ziyaretlerde tespit edilmiştir.⁵⁴

Ceza infaz kurumlarında sağlık hizmetlerine ilişkin olarak; ilk muayene ve tedavi hizmetleri kurum revirlerinde verilmektedir. Daha kapsamlı tedavi gerekmesi durumunda devlet hastanelerine veya üniversite hastanelerine sevk yapılmaktadır. Muayene ve tedaviler ücretsiz olarak

⁴⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.8-15.

⁴⁶ A.g.k., m.72.

⁴⁷ Ceza İnfaz Kurumları ve Tutuklevlerinde Annesinin Yanında Kalan Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi" Konulu Adalet Bakanlığı ile MEB Arasındaki İşbirliği Protokolü, 2011.

⁴⁸ TİHEK Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, m.75,81.88 ve 89.

⁴⁹ A.g.r., m.43.

⁵⁰ A.g.r., m. 91.

⁵¹ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani Veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme, m.10.

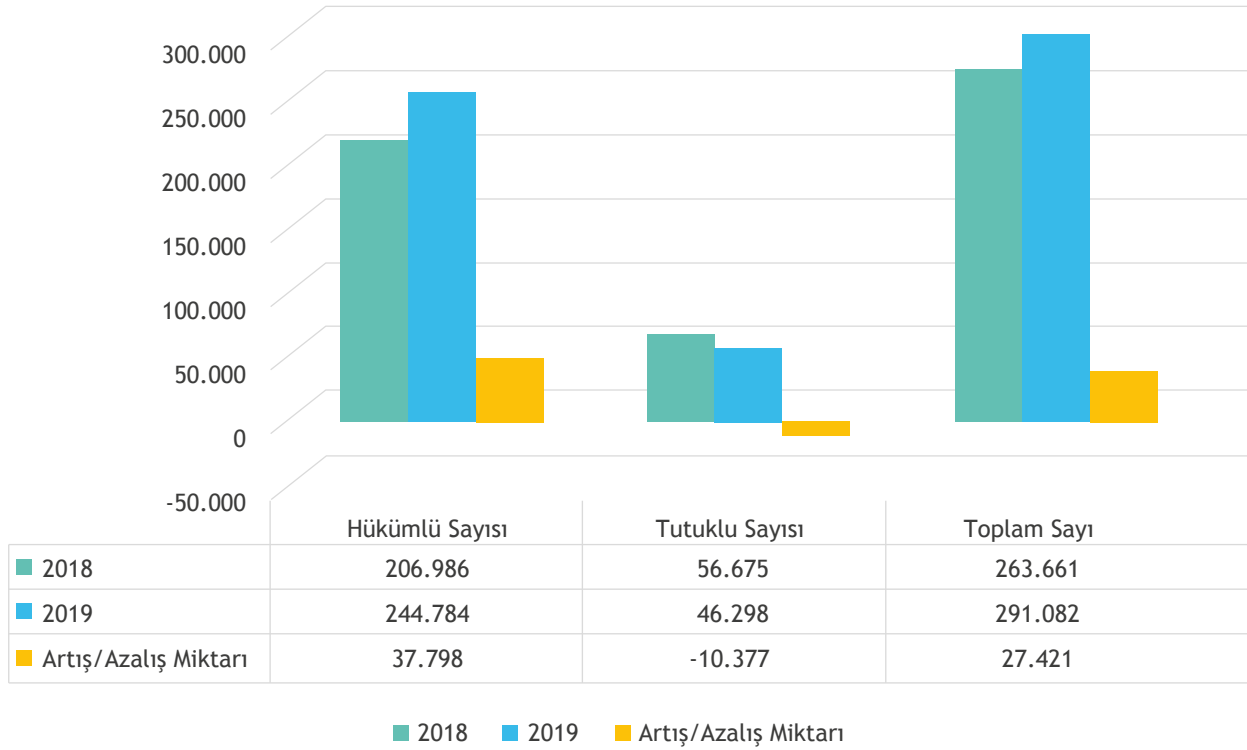
⁵² TİHEK Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu,2019, m.29., TİHEK Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 27.

⁵³ Sivas E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, m.39.

⁵⁴ TİHEK Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m.10.

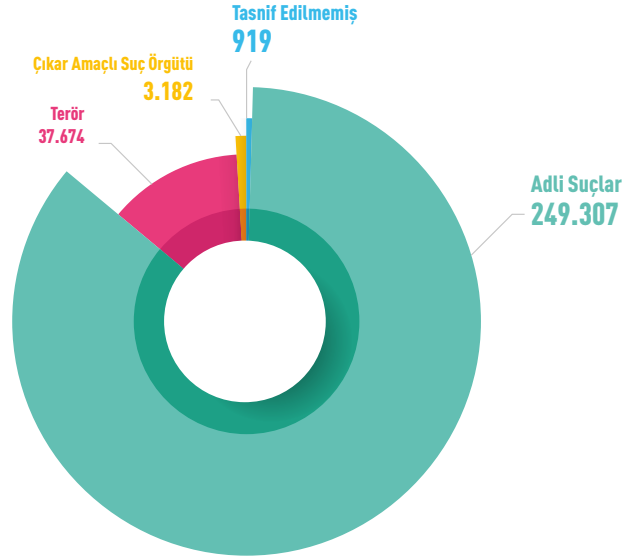
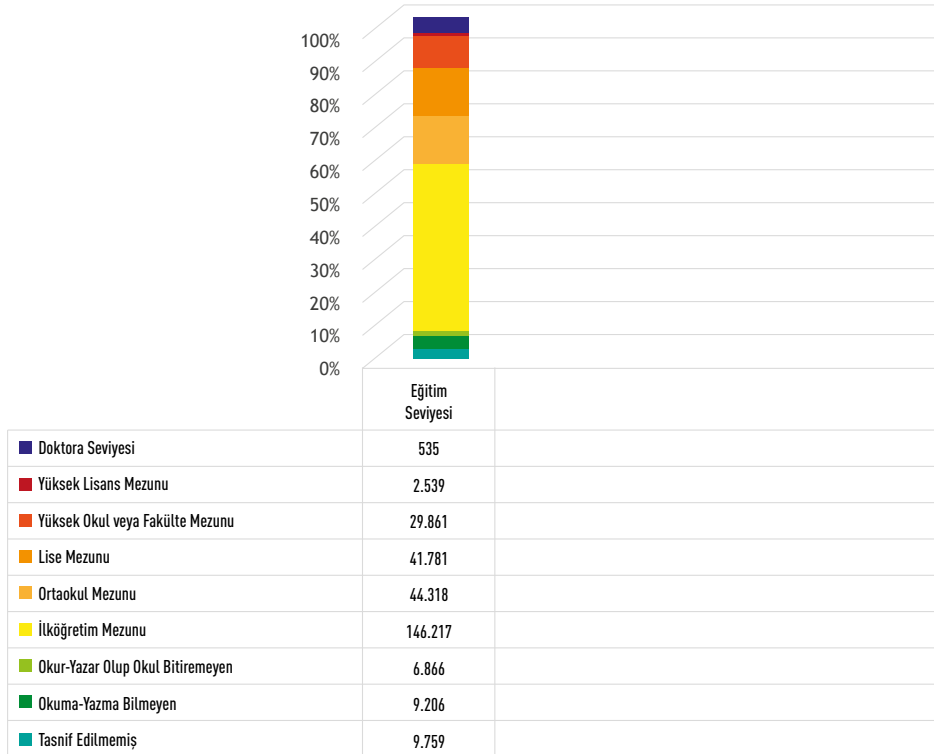
sunulmakta, yapılan işlemlere ilişkin sonuçları sağlık dosyalarına kaydedilmektedir. Diğer yandan, ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle hayatını kendi başına sürdüremeyecek durumda olan ve toplum güvenliği açısından ağır ve somut bir tehlike oluşturamayacağı değerlendirilen mahpusun cezası iyileşinceye kadar⁵⁵ geri bırakılmalıdır. Her ne kadar Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Menemen R Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu gibi alıkonulma mekânlarında hasta mahpusların tutulabilmesi için çeşitli imkânlar sağlanıyor olsa da hususen öz bakımını yapamayacak durumda olan, bir refakatçinin yanında bulunması zorunlu olan hasta mahpusların infazının ertelenmesi tercih edilmesi gereken birinci yol olmalıdır.⁵⁶

Tablo 6: 2018 – 2019 Yılları Hükümlü ve Tutuklu Sayılarının Karşılaştırılması

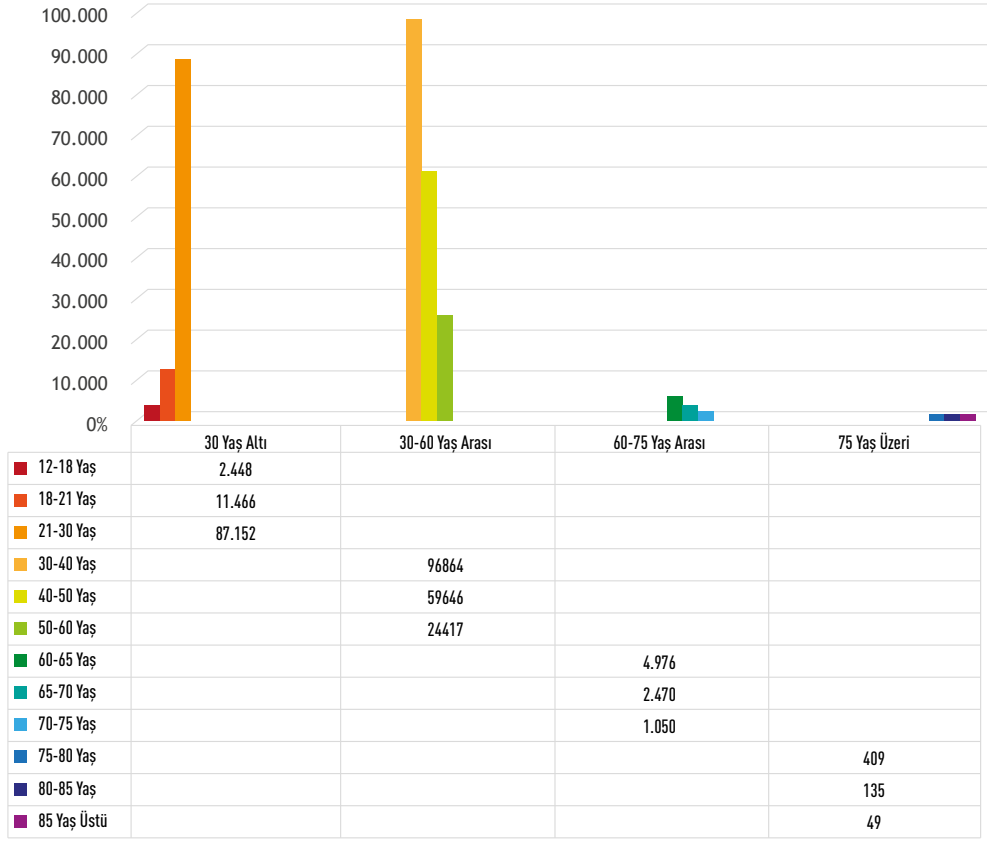
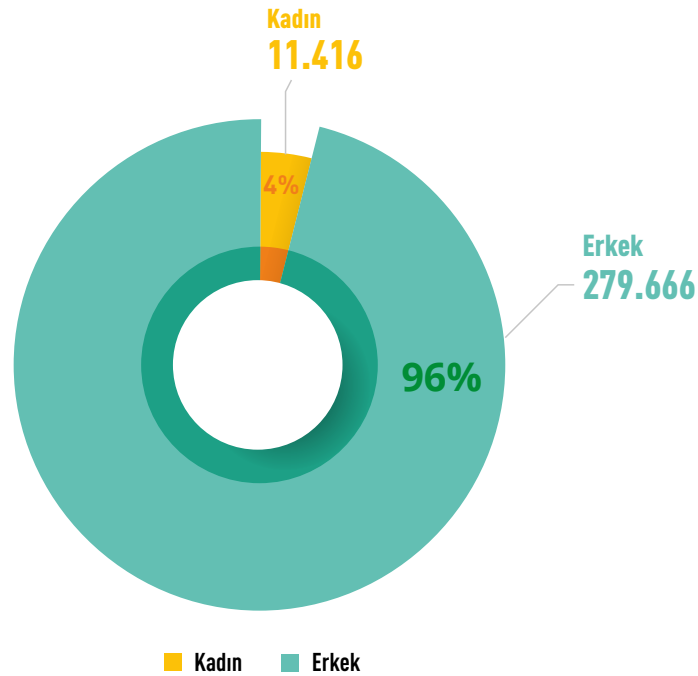

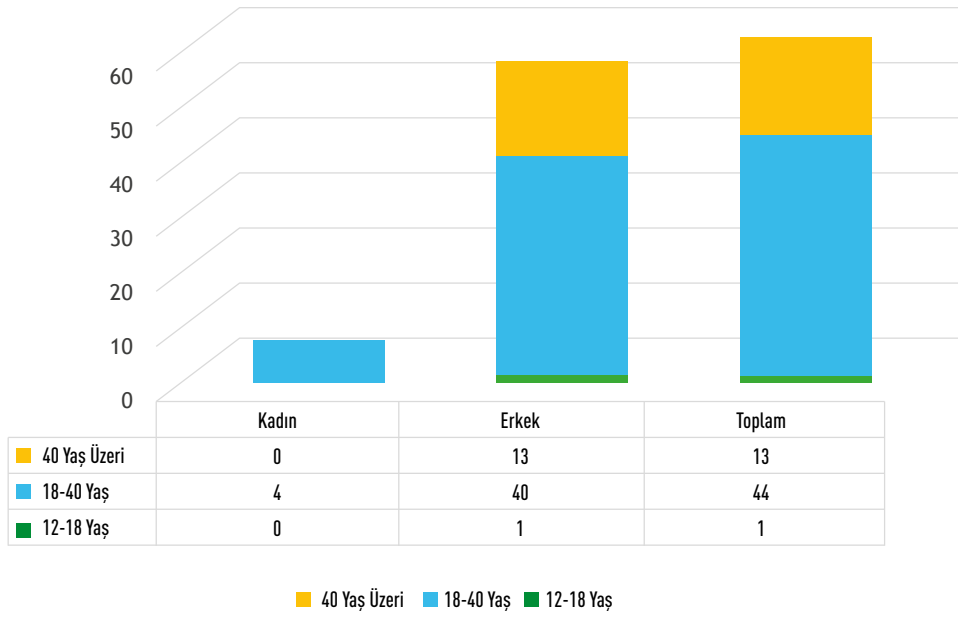
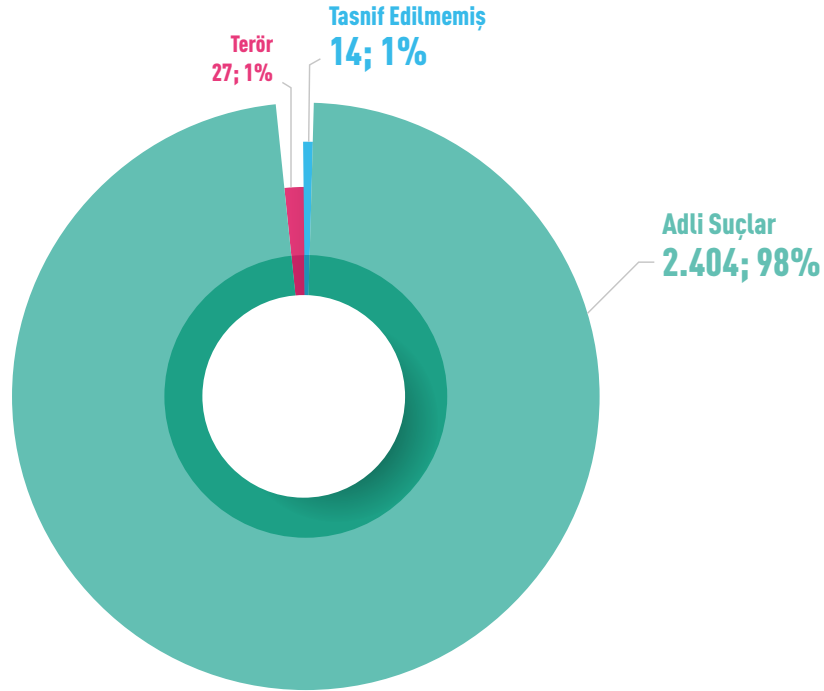
⁵⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.16.

⁵⁶ TİHEK Ankara Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, 2018/11, m.55.

Tablo 7: 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların⁵⁷ Suç Türlerine Göre Dağılımı**Tablo 8:** 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

⁵⁷ Bu terim hükümlü ve tutukları kapsamaktadır.

Tablo 9: 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Yaş Durumlarına Göre Dağılımı**Tablo 10:** 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Mahpusların Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 11: 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarındaki İntihar Vakalarının Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı**Tablo 12:** 2019 Yılında Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türlerine Göre Dağılımı

2.1.2. Nezarethaneler

Adalet Bakanlığının Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin dördüncü maddesi uyarınca; nezarethane: şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla oluşturulmuş alıkonulma mekânlarıdır. İlgili Yönetmelik ile nezarethanelere ilişkin birtakım kriterler getirilmiştir. Bununla birlikte, CPT, polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç hakkının korunmasını özellikle tavsiye etmektedir. Bu haklar; söz konusu kişinin gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa (aile ferdi, arkadaş, konsolosluk) bildirme hakkı, avukata erişim hakkı ve (polis yetkilileri tarafından çağırılan doktorun yaptığı tıbbi muayeneye ek olarak) istediği bir doktor tarafından tıbbi muayene hakkıdır.⁵⁸ Polislerin nezaret altında bulunan kişilere karşı görevleri, bu kişilerin güvenliğini ve fiziksel sağlığını sağlamak sorumluluğunu da içermektedir.⁵⁹

Kurumumuzca yapılan nezarethane ziyaretleri sırasında Emniyet Müdürlüklerine bağlı merkezlerdeki faal durumda olan nezarethanelerinin söz konusu standartlara uygun ve genel olarak iyi durumda olduğu tespit edilse de özellikle merkezi kamera sistemi, hijyen, ısınma ve aydınlatma konularında sorunların olduğu da tespit edilmiştir. Bu sorunlar; pencerenin dokulu bir metal ile kaplanması ve kahverengi renge boyanması gibi sair sebeplerle doğal ışığın yetersiz olması,⁶⁰ havalandırmanın bulunmaması ve personel tarafından havalandırmanın banyo ve tuvalet pencerelerinin ile kapının açılması suretiyle sağlanması,⁶¹ kalorifer peteklerinin yetersiz olması,⁶² ifadelerin alındığı odalarda merkezi kamera sistemi bulunmaması ancak kayıtların manuel alınması,⁶³ ziyaret sırasında bir tuvalette temizlik malzemelerinin (sabun, tuvalet kağıdı gibi) bulunmaması yine tuvalet ve banyolarda tutamaç bulunmaması, bazı banyolarda kırık camların olması ve genel olarak hijyenik olmaması⁶⁴ olarak ifade edilebilir.

CPT, polis nezaretinin prensip gereği göreceli olarak kısa süreli olduğundan emniyet birimlerindeki fiziksel şartların, bireylerin uzun süreli kalacağı diğer alıkonulma merkezlerindeki kadar iyi olmasının beklenemediğini, ancak yine de bazı temel fiziksel şartlara uyulması gerektiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda bütün nezarethanelerin temiz olması gerekmektedir.⁶⁵ Ziyaret sırasında nezarethanelerin fiziksel koşullarının genel olarak iyi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı merkezlerdeki tuvalet ve banyoların yeterli hijyen koşullarını taşımadığı ve yeterli havalandırmanın yapılmadığı anlaşılmıştır. Gerekli önlemlerin alınması, bulaşıcı hastalık riski de düşünüldüğünde bir zorunluluk arz etmektedir. Bu kapsamda, bahsi geçen yerlerin düzenli olarak ve özenle temizlenmesi, doğal ışık artırıcı tedbirlerin alınması ile bir havalandırma sisteminin kurulmasının⁶⁶ ve fiziksel koşullar içinde değerlendirilebilecek olacak kalorifer ve ısınma sistemine yönelik olarak da petek sayısının artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.⁶⁷

CPT'ye göre polis tarafından alınan ifadelerin elektronik olarak kaydedilmesi, gözaltına alınan kişilerin kötü muameleye maruz kalmasını önleyecek ek bir önlem olmasının yanı sıra bu durum, hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının faydasıdır. Polis görüşmelerinin elektronik olarak kaydedilmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılanın daha sonra bazı itiraflarda bulunduğunu reddetmesi olasılığını da azaltmaktadır.⁶⁸ Ziyaret edilen nezarethanelerde sorgu ve ifadelerin kayıt altına alındığı görülmüş olsa da bir merkezde bu kaydın manuel olarak yapıldığı tespit edilmiştir. İfade alınan yerlerde sürekli kayıta olan bir kamera bulunması, ifade alma sürecinin baştan sona ulusal mevzuata ve uluslararası standartlara uygunluğunun temin edilebilmesi ve anılan sürecin tümüyle denetlenebilir olması bakımından önem

⁵⁸ CPT 2. Genel Raporu [CPT/Inf (92) 3], s. 36.

⁵⁹ CPT 12. Genel Raporu [CPT/Inf (2002) 15], s. 48.

⁶⁰ TIHEK Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, 2019, m. 36 ve 58.

⁶¹ A.g.r., m. 37 ve 59.

⁶² A.g.r., m. 39 ve 57.

⁶³ A.g.r., m. 46.

⁶⁴ A.g.r., m. 38.

⁶⁵ CPT 2. Genel Raporu [CPT/Inf (92) 3], s. 42.

⁶⁶ TIHEK Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, 2019, m. 73,74,77 ve 79.

⁶⁷ A.g.r., m. 78.

⁶⁸ CPT 12. Genel Raporu [CPT/Inf (2002) 15], s. 36.

arz etmesi nedeniyle gerekli merkezi kamera sisteminin kurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.⁶⁹

2.1.3. Geri Gönderme Merkezleri

Geri gönderme merkezleri, idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezler olarak tanımlanmıştır.⁷⁰ Geri gönderme merkezlerinin çalışma esasları; yaşam hakkının korunması, insan odaklı yaklaşım, refakatsiz çocuğun yüksek yararının gözetilmesi, özel ihtiyaç sahiplerine öncelik tanınması, kişisel bilgilerin gizli tutulması, yapılacak işlemlerde ilgililerin bilgilendirilmesi, barınanların sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi, barınanların inanç ve ibadet özgürlüklerine saygı gösterilmesi, barınanlara dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin hizmet verilmesi şeklinde sıralanabilir.⁷¹

2019 yılı içerisinde ziyaret edilen merkezlerin fiziksel koşullarının⁷² iyi durumda olduğu ve temizlik bakımından uygun olduğu⁷³ gözlemlenmiştir. Bunun yanında personele insan hakları ve ilk yardım eğitimi verildiği; ancak personelin işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme için özel bir eğitim almadığı görülmüştür.⁷⁴ Engelliler için uygun oda veya engelli tuvaleti bulunmadığı,⁷⁵ bir takım faydalı eşya ve zorunlu eklentilerin mevcut olmadığı,⁷⁶ merkeze ilk geldiklerinde

verilen nevresim takımları ve çarşafaların temiz olmadığı,⁷⁷ alıkonuların merkezin önceki kullanım amacının bir kalıntısı olan duvar tellerinden rahatsızlık duyduğu,⁷⁸ personel sayısının yeterli olmadığı ve personelde genel bir yıpranmışlık halinin hâkim olduğu⁷⁹ revir hizmetlerine uygun yerlerin olmadığı,⁸⁰ dış dünya ile iletişiminin son derece sınırlı olduğu ve bir televizyon ve gazete yayını olmadığı,⁸¹ eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yetersiz olduğu,⁸² kitap sayısı ve çeşitliliği açısından çok sınırlı ve yetersiz olduğu,⁸³ kimi personelin kötü tutum ve davranışlarından yakınıldığı⁸⁴ yemeklerin kalitesi ve çeşitliliği gerekse gıda mühendisi tarafından belirlenen menülere uyulması ve ek gıda verilmesi konularında aksaklıklar olduğu⁸⁵ gözlemlenmiştir.

Kurumumuzca ziyaret edilen geri gönderme merkezlerinde çocuk, engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu kadın gibi pek çok hassas grubu da içeren kişilerin aynı anda tutulması, hizmetlerin sunumunda zorluklar doğurabilmektedir. Bu hususta hassas grupların özel ihtiyaçları dikkate alınarak yeterli sayıda ve nitelikli personel tarafından hizmet verilmesi gerekmektedir.⁸⁶

Geri gönderme merkezlerinde dikkat edilmesi gerekli en önemli hususlardan biri sağlığa erişim hakkının eksiksiz biçimde sağlanmasıdır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan mülteci, sığınmacı veya göçmenlerin kendi imkânları ile sağlık hizmetlerine erişim olanakları sınırlı olduğu için bu kişilerin sağlık hizmetlerinden faydalanmalarının sağlanması çok önemlidir. Ayrıca, bu kişilerin geçmişte kötü muameleye maruz kalmış olma riskinin çok yüksek olduğu ve birtakım hassasiyetlere sahip olabilecekleri

⁶⁹ TİHEK Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, 2019, m. 75.

⁷⁰ Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik, m.3.

⁷¹ A.g.y., m.4.

⁷² TİHEK Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 34,36,37.

⁷³ A.g.r. 37.

⁷⁴ TİHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 20.

⁷⁵ A.g.r., m. 32.

⁷⁶ A.g.r., m. 33,35.

⁷⁷ A.g.r., m. 35.

⁷⁸ TİHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 39.

⁷⁹ A.g.r., m. 50.

⁸⁰ A.g.r., m. 56.

⁸¹ A.g.r., m. 65.

⁸² A.g.r., m. 65,67,68,70.

⁸³ A.g.r., m. 69.

⁸⁴ TİHEK Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 47-50.

⁸⁵ A.g.r., m. 63.

⁸⁶ TİHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 80.

de göz önünde bulundurulduğunda, bedensel ve ruhsal sağlıkları için özel gereksinimlerinin sağlanması bir zorunluluktur.⁸⁷ Bu bakımdan alıkonuların sağlığa erişim haklarının güvence altına alınması için gerekli iyileştirmelerin yapılmasının faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.⁸⁸

Sağlık hizmetleri özgürlüğünden mahrum bırakılanların yalnızca bedensel rahatsızlıklarına değil ruhsal rahatsızlıklarına da yönelik olmalıdır. Bu anlamda özgürlüğünden mahrum bırakılanların ruhsal ve bedensel sağlıklarının, önceki travmatik deneyimlerden olumsuz yönde etkilenmiş olabileceği ve alışılmış kişisel ve kültürel ortamın kaybı ve geleceğe dair belirsizliğin depresyon öncesi belirtiler, anksiyete ve travma sonrası hastalıkların da içinde bulunduğu ruhsal bozukluklara yol açabileceği unutulmamalıdır.⁸⁹

Geri gönderme merkezlerine gerçekleştirilen ziyaretlerde, merkezlerin fiziksel koşullarının genel olarak iyi olduğu ancak engelli bireyler için erişilebilirliğin sağlanması⁹⁰ için gerekli önlemlerin alınması gerektiği değerlendirilmiştir.⁹¹

Ziyaretlerde görüşme yapılan özgürlüğünden mahrum bırakılanların yönetim ve personelden duydukları memnuniyet, özellikle engelliler, yaşlılar ve hamile kadınlar gibi kırılgan gruplar ile ailelerin Merkezde tutulma sürelerinin bir haftayı geçmemesi konusunda gösterilen hassasiyet ve refakatsiz çocukların Merkezde barındırılmayarak derhal Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne sevk edilerek koruma altına alınmalarının sağlanması iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Merkezde kalan kişilerin günde 12 saat aralıksız olarak açık havaya erişim imkânlarından faydalandırılması, ziyaret sonrasında alıkonular için TV izleme imkânı sunulması, bazı kişisel temizlik

malzemelerinin yasak olmasıyla ilgili şikâyetler dikkate alınarak alternatif çözümler üretilmesi ve Merkez idaresi tarafından sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine önem verilmesi memnuniyetle karşılanmıştır.⁹²

2.1.4. Psikiyatri Merkezleri

Psikiyatri merkezlerinde, kendisi veya başkası için tehlike teşkil eden özgürlüğünden mahrum bırakılanlara uygulanan fiziksel, mekanik veya kimyasal tespit, özgürlüğünden mahrum bırakma biçimlerinden biridir. Bu nedenle; özgürlüğünden mahrum bırakma kapsamında sağlanan bütün güvence ve usuller bunlara da uygulanmalıdır. Bir güvenlik önlemi olarak tespit, istisnai ve ancak son çare olarak başvurulabilecek bir önlemdir.⁹³

Kurumumuzun 2019 yılı içerisinde yapmış olduğu ziyaretlerde edinilen tespit ve gözlemler doğrultusunda; genel fiziksel koşulları oldukça iyi,⁹⁴ temizlik açısından iyi durumda,⁹⁵ hastaların bakım hizmetlerinde sorun olmayan⁹⁶ merkezler bulunduğu görülmüştür. Bu merkezlerde hastaların personelden memnun olduğu,⁹⁷ personelin gerekli eğitimleri almış olduğu⁹⁸ tespit edilmiştir.

Diğer yandan, kontrol yöntemleri psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan araçlardır. Tecrit ve tespit (mekanik ve kimyasal kısıtlama) bu yöntemler arasındadır. Hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyon içeren tecrit ve tespit uygulamaları bireysel özgürlük açısından en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır. Tecrit; hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitlenerek tutulması olayıdır. Tecritteki temel amaç klinik bir durumun kontrol altına alınmasıdır. Bu uygulama ile hasta servisteki kalabalıktan ayrı tutulmakta ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda

⁸⁷ APT, Monitoring Immigration Detention: Practical Manual, 2014, s. 159.

⁸⁸ TİHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Raporu, 2019, m. 82.

⁸⁹ CPT, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) Standartları, (CPT/Inf/E (2002) 1 Rev. 2010) s. 90.

⁹⁰ Erişilebilirlik, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ile "binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması" şeklinde tanımlanmıştır.

⁹¹ TİHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 75.

⁹² A.g.r., m. 71.

⁹³ SPT, Approach of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment on the rights of persons institutionalized and medically treated without informed consent (CAT/OP/27/2), para. 9.

⁹⁴ TİHEK Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 34.

⁹⁵ A.g.r., m. 36.

⁹⁶ A.g.r., m. 39.

⁹⁷ TİHEK Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 44.

⁹⁸ A.g.r., m. 62.

tutulmaktadır.⁹⁹ Mekanik ve/veya kimyasal yollarla kısıtlanarak, yumuşak oda olarak isimlendirilen tecrit odasında tutulma biçimindeki uygulama ise tespit olarak tanımlanmaktadır. Tespit odalarında hastaların zarar görmemesi için burada bulunan yatakların ayaklarının ve başlarının yumuşak malzeme ile kaplanması,¹⁰⁰ yatakların yere sabitlenmiş olması gerekmektedir birlikte tespit odalarında aydınlatmanın mevcut olması, tecrit odasının duvarlarının ve zeminin de yumuşak olması önem arz etmektedir.¹⁰¹ Bununla beraber AiÖK, hastaların tutulacağı bu tarz odaların hasta güvenliğini sağlaması gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle tecrit odalarının zeminlerinin de hastaların güvenliğini sağlayacak bir malzeme ile kaplanması gerekmektedir.

Etkili şikâyet prosedürleri kötü muamelele karşı temel bir güvencedir.¹⁰² Bu kapsamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem alkonulma merkezi idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda hastaların genel olarak kurum içi istek ve taleplerini idareye ulaştırabildiği gözlemlenmiştir.¹⁰³ Bununla beraber, hastaların söz konusu mekanizmalara daha etkin bir şekilde ulaşabilmesi için, kurum içerisinde açık şikâyet yollarının oluşturulması ve hastaneye ilk kabul sırasında hastaların kuruma ilişkin istek ve taleplerini iletme yöntemleri hakkında açık bir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir.

AiÖK, psikiyatri kurumları dâhil, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde her gün açık havada egzersiz olanağı bulunması gerektiğini ifade etmektedir. Hastaların bütün gün teras olarak adlandırılan alanlara çıkarak açık havadan istifade etmesine imkân sağlandığı Merkezlerde,¹⁰⁴ hastaların kurumun dış bahçesine çıkabilmesi ve açık havada spor imkânlarından yeterince faydalandırılması da gerekmektedir.¹⁰⁵ Bu bağlamda hastaların düzenli olarak

dış bahçeden ve açık spor sahalarından faydalandırılması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Diğer yandan, vasilerin bazı durumlarda hastaların üstün yararını gözetmeyebildiği¹⁰⁶ bu gibi durumlarda görevi kötüye kullandığı tespit edilen vasilere yönelik TMK 466'ncı, 483'üncü ve 484'üncü maddeleri çerçevesinde ilgili makama bilgi verilmesi gerekmektedir. Yine bu konuda ilgili kurumların da gerekli çalışmaları hayata geçirmesi faydalı olacaktır.¹⁰⁷

Erişilebilirlik konusu ise bu gibi merkezlerde tutulan bireylerin yaşam kalitesi açısından oldukça önemlidir. Ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi hükümleri uyarınca özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için ilgili birim ve binaların erişilebilir olması gerekmektedir. Engelliler için özel tasarlanmış bir oda bulunmaması durumunda¹⁰⁸ konuya ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

AiÖK, kimi ülkelerde psikiyatri kurumlarında psiko-terapi çalışmaları yapabilecek nitelikteki personelin eksikliğine dikkat çekerek psiko-terapiye daha fazla önem verilmesinin bakım kalitesini büyük ölçüde etkileyeceğini, özellikle bu yöntem sayesinde psikiyatrik ilaca ve fiziksel müdahaleye daha az dayanan olumlu davranış geliştirmeye yönelik bir tedavi ortamı oluşacağını ifade etmektedir. Bu kapsamda ilgili bakanlığın alanda eğitimli psikolog ve sosyal çalışmacı sayılarını kontrol edip arttırması faydalı olacaktır.¹⁰⁹

Merkezlerde kalan bireylerin kitaplara erişimi konusuna gelindiğinde, bu kapsamda oluşturulan kütüphanelerde yeterli sayıda kitap bulundurulması,¹¹⁰ bu kitapların yeterli çeşitlilikte olması ve merkezlerde kalan bireylerin psikolojik durumuna uygun olması gerekmektedir.

⁹⁹ TIHEK, S.B.Ü. Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği Ziyareti Raporu, 2018, m. 46 ve 47

¹⁰⁰ TIHEK Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 56.

¹⁰¹ A.g.r., m. 57.

¹⁰² CPT, Yetişkinler İçin Psikiyatri Kurumlarında Kısıtlama Yöntemleri, CPT/Inf(2017).

¹⁰³ TIHEK Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 50.

¹⁰⁴ A.g.r., m. 79.

¹⁰⁵ A.g.r., m. 85.

¹⁰⁶ A.g.r., m. 90.

¹⁰⁷ A.g.r., m. 101.

¹⁰⁸ A.g.r., m. 96.

¹⁰⁹ A.g.r., m. 97.

¹¹⁰ A.g.r., m. 83.

2.2. Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerler

Daha önce değinildiği üzere özgürlüğünden yoksun bırakılanlara geniş bir koruma sağlanması adına OPCAT'in 4. maddesinin 1. fıkrasında alıkonulma merkezlerinin çok geniş bir şekilde tanımlandığı görülmektedir. Benzer şekilde kişilerin koruma altına alındığı mekanlar da SPT ve UÖM'lerin izleme ziyaretleri yapabileceği yerler arasındadır. Nitekim, koruma altına alınan kişilerin kaldıkları mekanlara düzenli ziyaretler gerçekleştirmek ve bu ziyaretlere ilişkin raporları hazırlamak¹¹¹ UÖM olarak görev yapan TİHEK'e verilmiştir.

Bu kapsamda; 2019 yılı içerisinde huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine, çocuk evi ve çocuk evi sitelerine, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ve geçici barınma merkezlerine ziyaretler düzenlenmiş ve ziyaretler neticesinde elde edilen tespit ve gözlemler ile tavsiyeleri içeren raporlar ilgili kurumlarla ve kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Tablo 13: Kişilerin koruma altına alındığı yerlere ilişkin sayısal veriler

	Merkezlerin Bağlı, İlgili veya İlişkili Olduğu Kurumlar	Hizmet Veren Kurum Sayısı (2019)	Kapasitesi
Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	153	13900
Çocuk Evi ve Çocuk Evi Siteleri	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	1305	18921
Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	368	20913
Geçici Barınma Merkezleri	İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	7	123.075

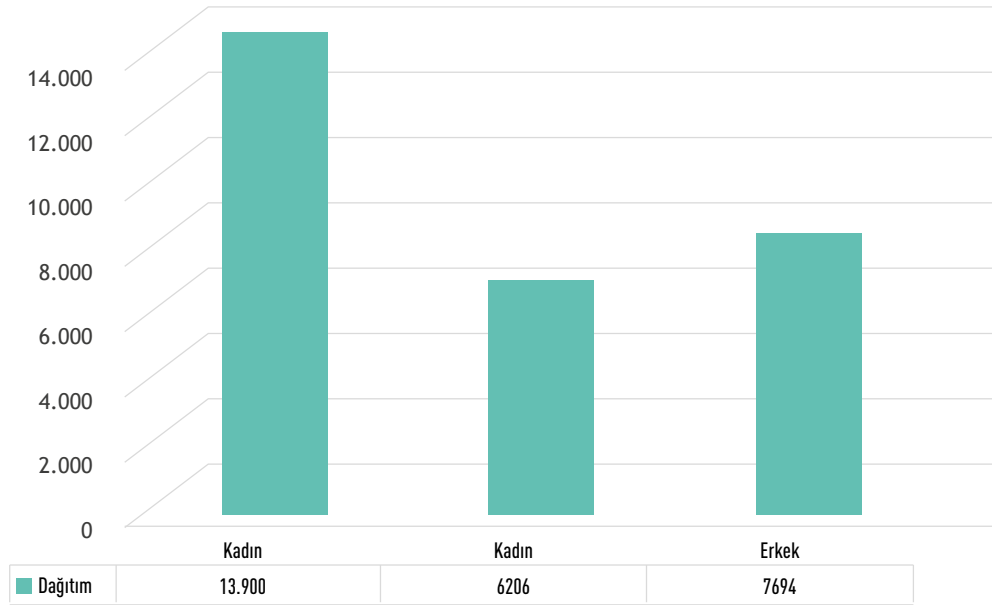
¹¹¹ 6701 sayılı TİHEK Kanunu, m.9.

¹¹² Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, m.2.

2.2.1. Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

60 yaş ve üzerindeki kişileri korumak, bakmak, sosyal, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerini karşılamak, sürekli bakıma ve rehabilitasyona gereksinim duyanlara bu hizmetleri vermekle görevli Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri¹¹² kişilerin koruma altına alındığı mekanlar arasındadır.

Kuruluşlarda 6.206'sı kadın, 7.694'ü erkek olmak üzere toplamda 13.900 kişi bulunmaktadır. Bu sayının 5.564'ü engelli bireylerden oluşmaktadır. 4.547'i kadın ve 4.831 erkek olmak üzere kuruluşlarda kalanların 9.378 kişi emeklidir.

Tablo 14: Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezlerinde Kalanlara İlişkin Sayısal Veriler

Sakinlerinin hem bireysel hem de ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan bu tip merkezlerin, insani koşulları taşımak, erişilebilirlik, güvenlik, hijyen, mahremiyete saygı, ferah ve bakımlı oluş gibi genel özellikleri taşıması gerekmektedir.¹¹³ Bu açıdan merkezlerde yemekhane, hobi atölyeleri, pastane, kütüphane, ibadethane, dinlenme salonu, kuaför gibi imkanlar yer almalıdır. Her ne kadar güvenlik gerekçesiyle kamera sistemlerinin bulunması gerekiyor olsa da kameraların açısının mahrem alanları görmemesi gerekmektedir.¹¹⁴

Bu mekanlarda kalan kişilerin sağlık durumunun sürekli takip edilmesi gerekmektedir. Bakım elemanlarının hasta ve yaşlı bakımı konusunda özel eğitimlerinin olması hayati öneme sahiptir.¹¹⁵ Bu mekanlara yapılan ziyaretlerde öz bakımını yapamayan rehabilitasyon yaşlılarının öz bakımının kurumun bakım personeli tarafından sağlanmakta olduğu, ayrıca bası yarası olmaması için ilgili yaşlının durumuna göre ihtiyaç duyulan sayıda yeniden pozisyon belirleme yapıldığı görülmüştür.¹¹⁶

Özellikle rehabilitasyon bölümünde çalışan personelin yaptığı işin niteliği oldukça yıpratıcı olabilmektedir. Bu nedenle ilgili personelin psiko-sosyal destek alması personellerin sağlığı açısından gereklidir.¹¹⁷

2.2.2.Çocuk Evleri ve Çocuk Evi Siteleri

Çocuk evleri korunmaya muhtaç çocuklar için oluşturulmuş, toplu yaşam yerine 6-8 çocuğun bir arada yaşayabildiği yerlerdir. Bu evler Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yönetilmektedir. Çocuk evi siteleri ise site içerisinde oluşturulan küçük villa tipi yapıları barındıran koruma merkezleridir. Türkiye’de 78 ilde toplamda 1192 çocuk evi, 62 ilde toplamda 113 çocuk evleri sitesi bulunmaktadır.

31.12.2019 itibarıyla korunma ve bakım altına alınan çocuk sayısı 21.6725’tir. Korunma ve bakım altında bulunan çocukların 1526’sı engellidir. Çocukların hangi durumlarda devlet koruması altına alınacağı 5395 Sayılı

¹¹³ TİHEK Ankara 75. Yıl Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, 2018, m.27.

¹¹⁴ A.g.r., m.30.

¹¹⁵ A.g.r., m.41.

¹¹⁶ TİHEK Fatma Üçer Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m.50.

¹¹⁷ A.g.r., m.48.

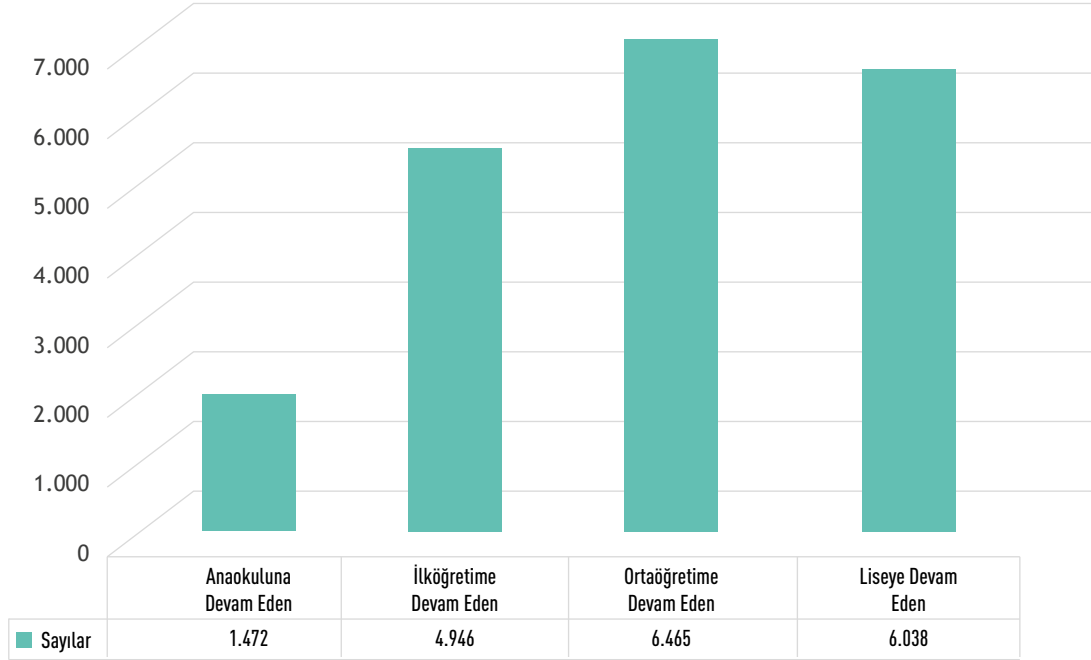
Çocuk Koruma Kanunu ile 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda düzenlenmiştir. Buna göre,

- ◆ Sağlıklı gelişimleri ve büyümeleri tehlikede olma,
- ◆ Güvenlik riski altında bulunma,

- ◆ İhmal veya istismara açık olma,
- ◆ Bakacak ve gözetilecek kimsesi olmama,

kriterlerinden en az biriyle karşı karşıya kalan çocuklar korunma altına alınmakta ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından desteklenmektedir.

Tablo 15: Koruma ve Bakım Altına Alınan Çocukların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Evlerde bakıcı anne olarak isimlendirilen, vardiyalı mesai esasına göre çalışan bakım personelleri görev yapmaktadır. Bakım personellerinin sayısı evlerde kalan çocukların yaş aralığına göre değişebilmektedir. Buna ek olarak temizlik personeli ve her bir eve özel grup sorumluları görev yapmaktadır.¹¹⁸ Her evde yapılan işbölümüne çocukların da katılımı sağlanarak çocukların sorumluluk bilinçlerinin artırılması amaçlanmaktadır.¹¹⁹

Çocukların evlere dağılımı cinsiyet ve yaş kriterleri baz alınarak yapılmaktadır.¹²⁰ Kurumumuzun bu mekânlara yaptığı ziyaretlerde, koruma altına alınan çocuklarla

birebir gerçekleştirilen görüşmelerde, çocukların genel olarak personelden memnun oldukları görülmüş, herhangi bir kötü muamele iddiası ile karşılaşılmamıştır.¹²¹ Kötü muamele iddiasıyla hakkında adli veya idari soruşturma başlatılan bir personel de bulunmamaktadır.¹²² Öte yandan bu gibi mekânlarda, güvenlik ve acil müdahale gerektirecek durumların takibinin yapılması için mahremiyet hususu göz önünde bulundurularak, güvenlik kameralarını sürekli takip edecek bir personelin görevlendirilmesi gerekmektedir.¹²³

¹¹⁸ TIHEK Mevlana Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, 2019, m.16.

¹¹⁹ A.g.r.,m.32.

¹²⁰ A.g.r.,m.20.

¹²¹ A.g.r.,m.29.

¹²² A.g.r.,m.30.

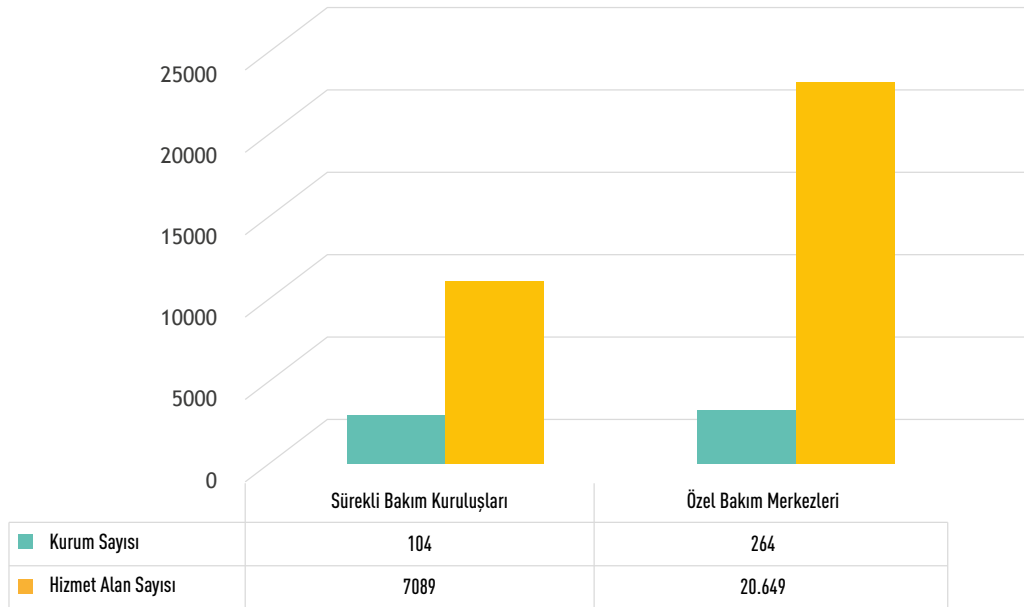
¹²³ A.g.r.,m.66.

2.2.3.Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında sosyal inceleme raporu ile bakıma muhtaçlığı tespit edilen engelli bireylere Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı rehabilitasyon ve bakım merkezleri aracılığı ile hizmet verilmektedir. Yaşamlarını kendi başlarına sürdüremeyecek derecede ağır engeli bulunan

bireylere çeşitli hizmetlerin sunulduğu 104 sürekli bakım kuruluşunda 7089 engelli birey hizmet almaktadır. Diğer yandan, bakıma ihtiyacı olan engelli bireylere, şahıslar tarafından açılan ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından denetlenen özel bakım merkezlerinde de bakım hizmeti sunulmaktadır. 264 Özel Bakım Merkezinde 20649 engelli birey yatılı bakım hizmetinden yararlanmaktadır.

Tablo 16: Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine İlişkin Sayısal Bilgiler

Mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan bakıma muhtaç engellileri bakım hizmetlerinden yararlandırılması amacıyla il/ilçe Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine bildirebilirler. Bunlara ek olarak, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engellilerin kendileri veya akrabaları da bildirimde bulunabilirler.¹²⁴

Kurumumuz tarafından bu mekânlara yapılan ziyaretler sırasında sakinlerle yapılan görüşmelerde genel olarak personellerden memnun olunduğu, şiddet uygulayan herhangi bir personelin bulunmadığı ve sunulan hizmetlerden memnun olunduğu görülmüştür.¹²⁵ Diğer yandan, ziyaret edilen bir merkezde münferit olarak kötü

muamele kapsamında adli mercilere yansıyan 1 olaya ilişkin adli süreç ziyaret tarihinde devam etmektedir.¹²⁶ Bu gibi merkezlerde kalanlar arasında çıkan tartışmalar konusunda ise gerekli önlemler alınarak tutanağa bağlanmaktadır.¹²⁷ Ruhsal engelli bireylerin ve kurum çalışanlarının güvenliği adına tecrit ve tespit biçiminde kontrol yöntemleri kullanılabilir.¹²⁸

Özellikle bu gibi merkezlerde kalanlara, engel durumlarının kendileri ile ilgili tedavi planının merkezde sahip oldukları hakların neler olduğunun, hangi doktora ne sebeple götürüldüklerinin, hangi ilacı ne sebeple kullandıklarının, hak arama yollarının neler olduğunun uygun bir dille izah edilmesi gerekmektedir.¹²⁸

¹²⁴ Bakıma Muhtaç Engellilerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik, m.5.

¹²⁵ TİHEK Doktor Nejat Akyol Özel Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m.46., TİHEK Özel Kestel Mimar Sinan Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, m.55. TİHEK Umut Özel Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 62.

¹²⁶ TİHEK Doktor Nejat Akyol Özel Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m.47.

¹²⁷ A.g.r.,m.49.

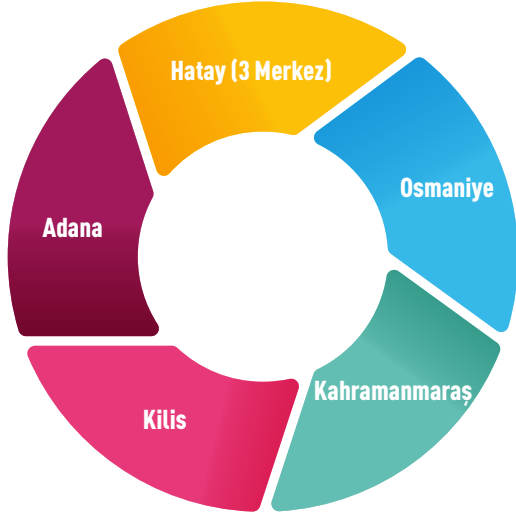
¹²⁸ TİHEK Özel Kestel Mimar Sinan Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m.61

2.2.4. Geçici Barınma Merkezleri

Geçici barınma merkezleri yabancıların toplu olarak barındırılması için kurulmuştur.¹²⁹ Bu merkezlerde kalan yabancılara sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, tercümanlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetler sağlanabilmektedir.¹³⁰ Geçici barınma merkezinde kalan yabancılar ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye dönemeyen, kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızdan geçen kişilerdir.¹³¹ Merkezlerin, dış tehlikelerin önlenmesi ve kontrol ile koordinasyonun kolaylıkla sağlanabilmesi adına yerleşim yerlerine yakın alanlarda kurulması gerekmektedir.¹³²

Türkiye'de 5 ilde toplamda 7 geçici barınma merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin toplam kapasitesi 123.075 kişidir. Türkiye'de bulunan Suriye uyruklu geçici koruma statüsüne sahip kişi sayısı 3.576.370'dir. Ancak bu sayının yüzde 1.7'sine tekabül eden 63.443 kişi geçici barınma merkezlerinde ikamet etmektedir.

Tablo 17: Geçici Barınma Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı

Geçici barınma merkezlerinde kalanların konaklama ihtiyaçlarının karşılanması adına konteyner evler kurulmuştur. TIHEK'in Osmaniye Cevdetiye Geçici Barınma Merkezine yapmış olduğu ziyarette edinilen tespitler doğrultusunda; 5 kişilik dizayn edilen konteynerlerde kalan kişi sayısının ailelerin fert sayılarına göre değişiklik göstermektedir.¹³³ Merkezde bulunan her konteyner için 1 adet ocak, 1 adet vantilatör, 1 adet ısıtıcı, konteynerde kalan kişi sayısı kadar yatak, örtünme malzemesi, tencere gibi mutfak araçları ve çamaşır makinesi verilmektedir.¹³⁴ Sağlık hizmetleri Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından yürütülmektedir.¹³⁵ İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim fırsatı sunulmaktadır.¹³⁶

Merkezde kalanların gün içinde Merkezden çıkmaları ve Merkeze girmeleri mümkün olmakta, bu kişiler merkez dışında çalışabilmektedir.¹³⁷ Merkezde kalanlar fiziksel koşullar ve personelin davranış biçimlerinden memnun olduklarını dile getirmiştir¹³⁸, diğer yandan bu gibi merkezlerde kalan kişilerin zorunlu göç nedeniyle yaşamış oldukları travmaların göz önünde bulundurulması merkeze bir psikiyatristin görevlendirilmesi gerekmektedir.¹³⁹

¹²⁹ Geçici Koruma Yönetmeliği, m.3.

¹³⁰ A.g.y., m.26.

¹³¹ Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge, m.3.

¹³² Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge, m.5.

¹³³ TIHEK Osmaniye Cevdetiye Geçici Barınma Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m.23.

¹³⁴ A.g.r., m.24.

¹³⁵ A.g.r., m.29.

¹³⁶ A.g.r., m.42.

¹³⁷ A.g.r., m.61.

¹³⁸ A.g.r., m.73.

¹³⁹ A.g.r., m.75.

03.

2019
ZİYARETLER

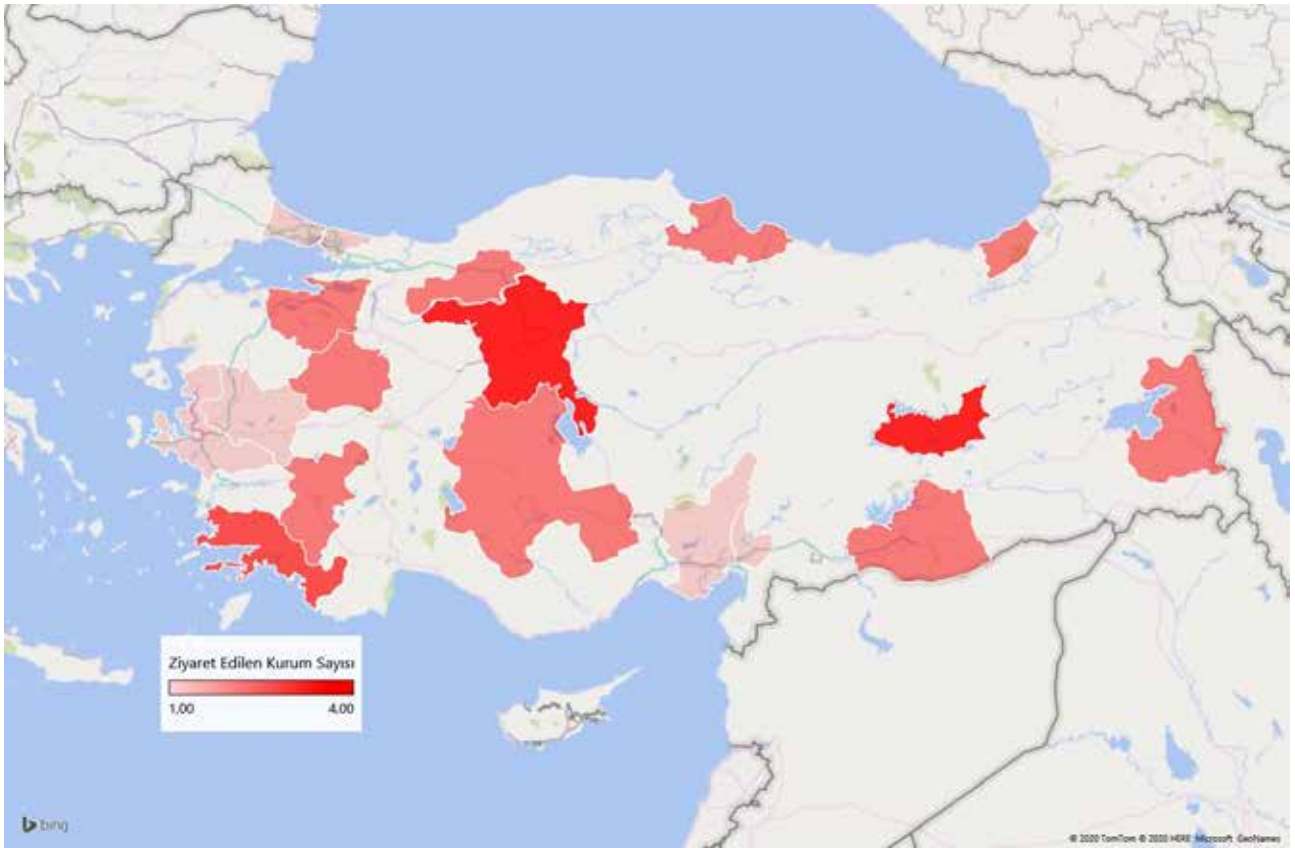
BÖLÜM

3.1. Ziyaretler

Tablo 18: Ulusal Önleme Mekanizması 2019 Ziyaretleri

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Ankara Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Noktası
Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri	Ankara Ümitköy Huzurevi
Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Ankara Fatma Üçer Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu	Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi
Adana Şehir Hastanesi Yüksek Güvenlikli Psikiyatri Servisi	Kütahya E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu
Osmaniye Cevdetiye Geçici Barınma Merkezi	Kütahya Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı Huzurevi
Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezi

Rize Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumu
Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Van Kurubaş Geri Gönderme Merkezi
Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi
Konya Mevlana Çocuk Evleri Sitesi
Umut Özel Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
Özel Kestel Mimar Sinan Bakım Merkezi
İstanbul Prof. Dr. F. Kerim-Nilüfer Gökay Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
Ankara Sincan Çocuk Ceza İnfaz Kurumu
Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muğla Çocuk Destek Merkezi

3.2. 2019 Yılı Ziyaretleri

Ulusal önleme mekanizması olarak TİHEK'e, 6701 sayılı Kanunun 9/1/j maddesi ile "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek" görevi verilmiştir. İşkence ve kötü muamelelerin önlenmesi, alıkonulma yerlerinin koşullarının ve bu yerlerde alıkonulan kişilere yönelik muamelelerin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek bu ziyaretler;¹⁴⁰

OPCAT ZİYARETLERİ

Alıkonulma yerlerindeki mevcut koşulları ve alıkonulan kişilere yönelik muameleyi gözlemleme ve değerlendirmede bulunmayı,

Daha önce ziyarette bulunulmuş alıkonulma yerlerinde, ziyaret sonrası gelişmeleri görmek ve kendisiyle görüşülmüş kişilere ziyaret sonrasında işkence ve kötü muamelede bulunulup bulunulmadığını tespit amaçlı takip ziyaretlerini,

İşkence ve kötü muameleye ilişkin iddia ve başvuruları incelemek üzere gerçekleştirilecek haberli/ habersiz bütün ziyaretleri, kapsamaktadır

Bu çerçevede 2019 yılında ulusal önleme mekanizması, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen 2019 Ziyaret Takvimi kapsamında ceza infaz kurumlarına, nezarethanelere, ruh ve sinir hastalıkları hastaneleri ve servislerine, geçici barınma merkezlerine, geri gönderme merkezlerine, huzurevlerine, engelli bakım merkezlerine, çocuk evlerine ve kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı 34 adet merkez ve kuruma ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ayrıca Ankara İl Emniyet Müdürlüğü TEM Nezarethanesine ve Ankara Numune E.A.H Cerrahi Ünitesi-Yoğun Bakım Bölümüne resen ziyaretler düzenlenmiştir.

3.2.1.Ziyaretlerin Hazırlık Süreci, Yöntemi ve Raporlama

- ♦ UÖM görevi kapsamında yapılacak ziyaretlere hazırlığın ilk aşaması yıllık ziyaret planının hazırlanmasıdır. Ziyaret edilecek alıkonulma mekânlarının seçiminde bu mekânlarda tutulan kişilerin şikâyetlerinin yoğunluğu gibi kriterler göz önünde bulundurulmaktadır. Ziyaretler haberli veya habersiz

¹⁴⁰ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, m. 96.

yapılabilmekle birlikte büyük çoğunlukla habersiz ziyaret yöntemi tercih edilmektedir.

- ◊ Ziyaret takviminin oluşturulması sonrasında ilgili alıkonulma mekânlarına ilişkin bilgi toplama sürecine geçilmektedir. Bu kapsamda; ziyaretlerin büyük çoğunluğunun habersiz yapılması nedeniyle daha önce farklı kurumların ziyaret edilecek mekâna ilişkin yayımlanmış olduğu raporlar ile ilgili mekânla bağlantılı yapılan haberler ve Kurumumuzda yapılan başvurular taranmaktadır.
- ◊ Bir diğer aşama ziyarete katılacak olan heyet üyelerinin belirlenmesidir. Her ne kadar, UÖM görevinin TİHEK'e verilen üç temel görevden sadece biri olması sebebiyle UÖM görevi kapsamında görevlendirilecek personel sayısı ve mesleklere göre dağılımı kısıtlı olsa da ziyaret heyetlerinin kompozisyonu tüm gereklilikleri karşılamaya yetecek şekilde oluşturulmaya çalışılmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde Kurum dışı personel desteği talep edilebilmektedir.
- ◊ Her ziyaret heyeti için koordinasyondan sorumlu bir heyet üyesi ve her alıkonulma mekanı için bir raportör belirlenmektedir.
- ◊ Ziyaret sırasında heyetimiz ilk olarak, Kurumumuz ve Ulusal Önleme Mekanizması hakkında ceza infaz kurumu yönetimine bilgi vermekte ve ziyaret amaç ve yönteminden bahsetmektedir. Bu görüşme sırasında ziyaret edilen kurum yöneticisinden kurum hakkında genel bilgiler alınmaktadır.
- ◊ Kurum idaresi ile yapılan görüşmenin ardından, eğer bir ceza infaz kurumu ziyaret ediliyorsa günlük sayım çizelgesi kurum idaresinden istenmekte ve suç tipleri ile koğuş mevcutları yer alan bu çizelge üzerinden suç veya suçlu ayırımı yapılmadan girilecek koğuşlar, idarenin dahlî olmadan heyetimizce dengeli bir dağılım gözetilerek belirlenmektedir. Diğer alıkonulma mekânlarında da benzer yöntem izlenmektedir.
- ◊ Ziyaret sürecinde, koğuşlarda ya da kurumun çeşitli bölümlerinde bulunan mahpuslarla ceza infaz kurumu görevlileri bulunmaksızın, mahpuslara heyetimizin ziyaret amacı, görüşmelerde mahremiyetin korunacağı ve ulusal önleme mekanizmasının görev alanının neleri kapsadığı bilgisi verilmekte,

görüşme yapmak isteyen kişilerle görüşme yapılmaktadır. Daha sonra ortak alanlar görülüp standartlara uygunluk durumları tespit edilmektedir.

- ◊ Görüşmeler sonrasında, kurum personelinin bulunmadığı bir odada heyet üyeleri değerlendirme toplantısı yapmakta daha sonra ilgili kurum yöneticilerinin katılımı ile son bir toplantı yapılmaktadır.
- ◊ Heyet üyelerinin tespit ve değerlendirmelerini içeren ziyaret notları raportörde toplanmakta ve ziyaret raporu raportör tarafından oluşturulmaktadır. Oluşturulan rapor Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından karara bağlanması sonrasında ilgili kurumlara iletilmekte ve çoğunlukla kamuoyu ile de paylaşılmaktadır.
- ◊ Raporlar vasıtasıyla ilgili kurumlara iletilen tavsiyelerin takibi iki şekilde yapılmaktadır; Tavsiyelerin uygulanıp uygulanmadığı ilgili kurumlara yapılan yazışmalarla takip edilebilmekte veya ikinci bir ziyaret yapılabilmektedir.
- ◊ Ziyaretlere ilişkin detaylar Kurumumuz internet sitesinde yayımlanmakta ve çeşitli medya kuruluşları tarafından haberleştirilmekte, ziyaretler hakkında kamuoyu bilgilendirilmektedir.

3.2.2. 2019 yılı Ziyaret Raporları

2019 yılı içerisinde ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında gerçekleştirilen izleme ziyaretleri sonucu hazırlanarak İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen ve ilgili kurum ve kuruluşlara yönelik tavsiyeleri içeren 34 rapor bulunmaktadır. Bu raporlara ilişkin bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Ziyaret Edilen Kurum	– Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 25-27.02.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; 33.988 m ² açık alan, 17.426 m ² kapalı alan üzerine kurulmuştur. Kurum, 103 adet 3 kişilik, 61 adet tek kişilik odalardan oluşmakta ve toplam kapasitesi 368'dir. 3 kişilik odalar 25 m ² alt kat ve 25 m ² üst kat olmak üzere toplam 50 m ² 'dir. Kurumda 147 personel görev yapmaktadır. ¹⁴¹
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi ¹⁴² , 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Kurumun mimari yapısından kaynaklı olarak tek kalan mahpusların tek kalmaktan kaynaklanan sorunları, ¹⁴³ – Günde 1 saat havalandırmadan yararlandırılan kişilerin sağlık durumlarına ilişkin ifadeleri, ¹⁴⁴ – Ailesi şehir dışından gelen mahpusların açık görüş saatlerine ilişkin esneklik talepleri, ¹⁴⁵
Tavsiye Örnekleri	– Ailesi şehir dışından gelen mahpusların görüş saatlerini öğleden sonraya aldırma taleplerinin karşılanması, ¹⁴⁶ – İntiharın önlenmesi açısından risk altında bulunan mahpusların belirlenmesi, infaz kurumu tarafından konuya ilişkin önleyici çalışmalar yapılması, ¹⁴⁷ – Oluşan ve oluşabilmesi muhtemel fiziksel ve psikolojik sonuçların azaltılması amacı ile özellikle koşullarda tek kalan mahpuslara yönelik çalışmalar yapılması, ¹⁴⁸

¹⁴¹ TIHEK Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu,2019, m.8 ve 9.

¹⁴² Türkiye İnsan Hakları Kurulu; biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan on bir üyeden oluşur.

¹⁴³ TIHEK Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu,2019, m.27 ve 28.

¹⁴⁴ A.g.r, m. 37.

¹⁴⁵ A.g.r, m. 44.

¹⁴⁶ A.g.r, m. 77.

¹⁴⁷ A.g.r, m. 82.

¹⁴⁸ A.g.r, m. 84.

Ziyaret Edilen Kurum	– Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
Ziyaret Tarihi	– 27.02.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası bünyesindeki nezarethane personel sıkıntısı nedeniyle aktif olarak kullanılmamakta ancak yoğun ihtiyaç olması durumunda Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethaneleri ve Bahçelievler İzzet Baysal Polis Merkezi nezarethanelerinin yeterli olmaması halinde kullanılmaktadır. Ziyaret edilen diğer şubeler ise farklı binalarda hizmet vermektedir. Müdürlük binası eski olmamakla birlikte, Müdürlük yetkililerince yeni bir hizmet binası yapımına ilişkin bir projenin düşünülmekte olduğu bildirilmiştir.
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Nezarethanelerde pencere mevcut olmasına karşın açılır bir sisteme sahip olmadıklarından havalandırma amaçlı olarak kullanılmamakta olduğu, ¹⁴⁹ – Tuvalet ve banyolarda engelliler için tutamaç bulunmadığı, ¹⁵⁰ – Engellilerin nezarethanelere getirilmesini kolaylaştıracak asansör ve benzeri sistemlerin nezarethane alanı dışında giriş kapısının yanında bulunduğu, ¹⁵¹
Tavsiye Örnekleri	– Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde yeterli havalandırma, aydınlatma ve mahremiyete uygun şekilde kadınlar ve erkekler için ayrı bölümlerde tuvalet/banyo bulunması gerektiği ¹⁵² – Havalandırma ihtiyacını etkin şekilde karşılayacak bir sistemin oluşturulması, ¹⁵³ – İfade alma sürecinin baştan sona ulusal mevzuata ve uluslararası standartlara uygunluğunun temin edilebilmesi ve anılan sürecin tümüyle denetlenebilir olması bakımından ifade alınan alanda kamera sisteminin kurulması, ¹⁵⁴

¹⁴⁹ TIHEK Bolu Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu,2019, m.20.

¹⁵⁰ A.g.r, m. 22.

¹⁵¹ A.g.r, m. 25.

¹⁵² A.g.r, m. 73.

¹⁵³ A.g.r, m. 74.

¹⁵⁴ A.g.r, m. 75.

Ziyaret Edilen Kurum	– Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 11.03.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Denizli iline yaklaşık 30 km uzaklıkta, Denizli/Afyon Karayolu üzerinde, Honaz ilçesi, Kocabaş nahiyesi hudutları içerisinde, 382.000 metrelik alanda, 42.564 m ² üzerine kurulmuştur. Kurum, biri idare binası olmak üzere toplam 11 bloktan oluşmaktadır. Kurumda, 340 adet odada toplamda 1630 mahpus tutulmaktadır. ¹⁵⁵
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Sigara kullanmayan mahpuslar tarafından sigara içmeyen mahpuslarla aynı koşuhta tutulmalarının sorun oluşturduğu¹⁵⁶ – Çocukların sağlığı konusunda; çocukların dilekçelerinin alınmadan anında müdahalesinin gerçekleştirildiği, çocuklarla yapılan görüşmelerde de çocukların muameleden memnun olduğunun belirtildiği,¹⁵⁷ – Mahpusların açık görüş sürelerinin odadan çıkmaları anında başlatıldığı ve 45 dakika olarak belirlenen görüş süresinin yaklaşık 35 dakikaya denk geldiği,¹⁵⁸
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Tespit, müdahale gibi hususların sağlanması amacı ile kurum içi görüntüleme güvenliğinin(kamera sistemleri) yeterli seviyeye getirilmesi,¹⁵⁹ – 45 dakika olarak belirlenmiş olan görüş süresinin imkânlar dâhilinde 1 saate çıkarılması,¹⁶⁰ – Mahpusların sigara kullanımlarına göre koşuşlara yerleştirilmeleri,¹⁶¹

¹⁵⁵ TIHEK Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m.5.

¹⁵⁶ A.g.r, m. 29.

¹⁵⁷ A.g.r, m. 55.

¹⁵⁸ A.g.r, m. 81.

¹⁵⁹ A.g.r, m. 86.

¹⁶⁰ A.g.r, m. 87.

¹⁶¹ A.g.r, m. 90.

Ziyaret Edilen Kurum	– Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 14.03.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Denizli İli Bozkurt İlçesi Mehmetçik Mahallesi'nde bulunmakta olup Denizli Adliyesi'ne 54, Çardak Adliyesi'ne 6 km uzaklıktadır. Kurum binaları, ilk olarak öğrenci yurdu olarak tasarlanmış, ancak öğrenci yurdu olarak hiç kullanılmadan kurum hizmetine devredilmiştir. Kurumu'nda, bir adet idari bina, bir adet yatakhane binası, bir adet atölye binası ve bir adet nizamiye binası bulunmaktadır. Yatakhane binası olarak kullanılan A Blok 4.375 m ² olup binada 62 koğuş mevcuttur. Kurumda tutulmakta olan mahpus sayısı 404'tür. ¹⁶²
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	– Sağlık sorunları olan ve diyet yemek yemesi gerekli hükümlü listesinin aylık olarak sağlık görevlileri tarafından saptandığı ve rapor tarihi itibarıyla 43 hükümlüye diyet yemek çıkartıldığı ancak çölyak hastası olan tutulanların diyetine uygun yemeklerin temininde sorun yaşandığı, ¹⁶³ – Hepatit B ve benzeri aşuların yapıldığı, gıda ile ilgili birimlerde çalışan kişilerin düzenli portör taramalarının yapıldığı, ¹⁶⁴ – Anne yanında kalan çocukların bez, mama, kıyafet, ayakkabı ve oyuncak ihtiyaçları, iletişim halinde olunan sivil toplum kuruluşları ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından hibe yoluyla karşılandığı, ¹⁶⁵
Tavsiye Örnekleri	– 3-6 yaş gurubu için mevcut olan kreş gibi 0-3 yaş arası anne yanında kalan çocuklar için de annelerinin bakımı altında olmadığı zamanlarda bırakılabilecekleri ve nitelikli kişiler tarafından hizmet verilen bir kreş sağlanması, ¹⁶⁶ – Çölyak hastaları gibi özel diyet gerektiren durumların daha yakından takip edilmesi, ¹⁶⁷ – Konfeksiyon atölyesinde çalışanların maske takması ve bu konuda Kurum idaresinin gerekli tedbirleri alması, ¹⁶⁸

¹⁶² TIHEK Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 5,7 ve 20.

¹⁶³ A.g.r, m. 40.

¹⁶⁴ A.g.r, m. 59.

¹⁶⁵ A.g.r, m. 75.

¹⁶⁶ A.g.r, m. 88.

¹⁶⁷ A.g.r, m. 92.

¹⁶⁸ A.g.r, m. 94.

Ziyaret Edilen Kurum	– Adana Şehir Hastanesi Yüksek Güvenlikli Psikiyatri Servisi
Ziyaret Tarihi	– 08.04.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– 23 Ocak 2018'den bu yana hizmet veren Adana Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri (YGAP) Hastanesi, Türkiye genelinde bu alanda hizmet vermeye başlayan ilk hastanedir. Hastane bünyesinde 3 adet 20 yataklı yetişkin, 3 adet 10 yataklı yetişkin ve 1 adet 10 yataklı ergen ve çocuk servisi kurulmuştur. Hastane, toplam 100 yatağa sahip 3 kattan oluşmaktadır. Ziyaret tarihinde 5 servis aktif olarak kullanılmakta, hastanede tedavi gören 70 yetişkin erkek hasta bulunmaktadır. ¹⁶⁹
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Hastanenin genel olarak fiziksel koşullarının oldukça iyi halde olduğu, ¹⁷⁰ – Hastalarla yapılan görüşmelerde edinilen bilgilere göre; kötü muamele iddiası ile karşılaşılmadığı, aksine hastaların personelin kendilerine yönelik tutumlarından memnun oldukları, ¹⁷¹ – Hastanede kontrol yöntemi olarak fiziksel, mekanik ve kimyasal tespit ile tecrit uygulaması kullanıldığı, ziyaret sırasında kontrol yöntemleri uygulanan bir hasta bulunmadığı, ¹⁷²
Tavsiye Örnekleri	– Hastaların düzenli olarak dış bahçeden ve açık spor sahalarından faydalandırılması, ¹⁷³ – Hastaneye engelli bir bireyin yatışının yapılması durumunda mağduriyet oluşmaması adına makul düzenlemelerin yapılması, ¹⁷⁴ – Kurumdaki psikolog ve sosyal çalışmacı sayısının artırılması, ¹⁷⁵

¹⁶⁹ TIHEK Adana Şehir Hastanesi Yüksek Güvenlikli Psikiyatri Servisi Ziyareti Raporu, 2019, m.10,11 ve 29.

¹⁷⁰ A.g.r, m. 34.

¹⁷¹ A.g.r, m. 46.

¹⁷² A.g.r, m. 54.

¹⁷³ A.g.r, m. 93.

¹⁷⁴ A.g.r, m. 96.

¹⁷⁵ A.g.r, m. 97.

Ziyaret Edilen Kurum	– Osmaniye Cevdetiye Geçici Barınma Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 09.04.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Geçici Barınma Merkezi 250.000 metrekarelik arazi üzerine kurulmuştur. İlk olarak çadır kent şeklinde kurulan ve 2016 yılında konteyner kente dönüştürülmeye başlanan Merkez, Temmuz 2017 tarihinden itibaren konteyner kent halini almıştır. Merkez, 20.04.2018 tarihinde AFAD Genel Müdürlüğü ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Merkezin kapasitesi 17.000 kişi olup, ziyaret tarihi itibarıyla Merkeзде 14.067 kişi kalmaktadır. ¹⁷⁶
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	– Merkezde olası bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza veya muamele iddiasıyla karşılaşmadığı, ¹⁷⁷ – Ziyaret tarihi itibarıyla, son bir yıl içinde en çok, kalabalık ailelerin konteynerlere sığamadıkları, ¹⁷⁸ – Merkezde okula kayıtlı öğrenci sayısının toplam 3853 olduğu, okullaşma oranının anaokulunda %100, ilkokulda %100, ortaokulda %98, lisede ise %60 olduğu, ¹⁷⁹
Tavsiye Örnekleri	– Merkezde en azından haftanın belirli günleri olmak üzere bir psikiyatrist görevlendirilmesi, ¹⁸⁰ – Kapsayıcı eğitim ilkeleri de göz önünde bulundurularak engel durumu orta ve ağır düzeyde olan çocukların da özel gereksinimlerine uygun bir eğitim programından faydalandırılması, ¹⁸¹ – Özellikle yaz döneminde çocukların dinlenebileceği üstü kapalı banklar ile oyun parkının oluşturulması, ¹⁸²

¹⁷⁶ TIHEK Osmaniye Cevdetiye Geçici Barınma Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 11 ve 15.

¹⁷⁷ A.g.r, m. 18.

¹⁷⁸ A.g.r, m. 20.

¹⁷⁹ A.g.r, m. 42.

¹⁸⁰ A.g.r, m. 75.

¹⁸¹ A.g.r, m. 76.

¹⁸² A.g.r, m. 78.

Ziyaret Edilen Kurum	– Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 18.04.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Kurum 2015 yılı Aralık ayında faaliyete başlamıştır. 2016 yılı Haziran ayında R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü birleştirilmiştir. Doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engelli, hasta ve bakıma muhtaç kadın, erkek ve çocuk mahpusların barındırıldığı, Rehabilitasyon Tipi Ceza İnfaz Kurumudur. Kurumun kapalı kısmı hasta ve bakıma muhtaç mahpuslar için 151 kişi kapasitelidir. İşçi koğuşu için kapasite arttırılmış, 161 kişilik kapasiteye ulaştırılmıştır. Kurumda toplamda 109 mahpus bulunmaktadır. ¹⁸³
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, , 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 3 Hakim ve 1 Uzman Psikologdan oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	– Kurumun genel olarak fiziksel koşullarının iyi halde olduğu gözlemlenmiştir ancak Kurumda özelliği itibarıyla hasta ve engelli mahpuslar barındırılmasına ve bir takım yenilemeler yapılmasına rağmen binanın erişilebilirlik şartlarını karşılamada yetersiz kaldığı, ¹⁸⁴ – Hastalara diyete uygun yemek verilmesi sağlandığı ¹⁸⁵ – Kurum personellerinin olumsuz davranış ve sözlerine maruz kaldıkları yönünde iddialarla ilgili; bu şekilde yapılan şikâyet ve başvuruların Kurum tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına bildirildiği, ¹⁸⁶
Tavsiye Örnekleri	– Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması için Sağlık Bakanlığı ile ortak süreç yürütülmesi, ¹⁸⁷ – Kullanılan bütün tıbbi cihazların belirli zaman aralıklarında kalibre edilmesi, ¹⁸⁸ – Sevkler de acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, ¹⁸⁹

¹⁸³ TIHEK Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m.9,10,12 ve 30.

¹⁸⁴ A.g.r, m. 39 ve 41.

¹⁸⁵ A.g.r, m. 63.

¹⁸⁶ A.g.r, m. 70.

¹⁸⁷ A.g.r, m. 97.

¹⁸⁸ A.g.r, m. 99.

¹⁸⁹ A.g.r, m. 107.

Ziyaret Edilen Kurum	– Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti
Ziyaret Tarihi	– 19.04.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– 400 yıllık bir tarihe sahip olan Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, günümüzde bölge hastanesi olarak Ege Bölgesi'ndeki 12 ile hizmet vermektedir. Hastane, Ana Yerleşim Yeri olan Merkez Bina, Ahmetli Şubesi ve TRSM birimlerinden oluşmaktadır. Hastanede, yetişkin erkek ve kadın servislerinin yanı sıra adli servis (erkek), ergen ve çocuk servisi, AMATEM ve mahkûm koşulları bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibarıyla hastanede yatan kişi sayısı toplam 479'dur. ¹⁹⁰
Ziyaret Heyeti	– 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Sosyal Hizmet Uzmanından oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Hastaların, yapılan görüşmelerde, genel olarak fiziksel bir müdahaleye maruz kalmadıklarını ifade ettikleri ancak taburcu olmakta olan bir hastanın kendisine şiddet uygulandığını öne sürdüğü, ¹⁹¹ – Hastanede kontrol yöntemi olarak yalnızca tespit uygulandığı tecrit odası bulunmadığı, ¹⁹² – Hastaların ziyaretçileriyle yüz yüze veya servislerde bulunan ankesörlü telefonlarla aileleriyle görüşebildiği, ¹⁹³
Tavsiye Örnekleri	– Sağlık durumu uygun olan bütün hastaların günde en az bir saat açık havadan faydandırılması, ¹⁹⁴ – Fiziksel koşulları uygun olmayan servislere yeniden hasta yatışının yapılmaması, ¹⁹⁵ – İşkence ve kötü muamelede bulunma eyleminin disiplin ceza cetvelinde açıkça belirtilmesi ve eylemin mahiyeti ve ağırlığıyla orantılı bir şekilde sözleşmenin feshi dâhil olmak üzere yaptırımlarının belirlenmesi, ¹⁹⁶

¹⁹⁰ TIHEK Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, 2019, m.9, 10 ve 18.

¹⁹¹ A.g.r, m. 28 ve 61.

¹⁹² A.g.r, m. 53.

¹⁹³ A.g.r, m. 95.

¹⁹⁴ A.g.r, m. 109.

¹⁹⁵ A.g.r, m. 113.

¹⁹⁶ A.g.r, m. 118.

Ziyaret Edilen Kurum	– – Ankara Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Noktası
Ziyaret Tarihi	– 15.05.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Yer Hakkında Bilgiler	– İnceleme yapılan transit alan, Türkiye'ye çeşitli ülkelerden gelen ve geçerli bir vizeden yoksunluk, ülkede kalış süresinin aşılması, ülkeye girmek için gerekli olan evraklarda eksiklik ya da ülkede bulunmasında sakınca olması gibi nedenlerle Türkiye'ye girmesi engellenen yolcuların geçici olarak tutuldukları uluslararası bir bölge niteliği taşımaktadır. Bu alanlar, iniş yaptıkları ülkeye çeşitli sebeplerle kabul edilmeyen yolcuların (inadmissible passenger - INAD) geçici süreli olarak tutuldukları mekânlardır. ¹⁹⁷
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 2 Birim Koordinatörü, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Hakimden oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	– Ziyaret tarihi itibarıyla, son 6 ay içerisinde ülkemize giriş yapmak üzere Esenboğa Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda INAD olarak bekletilen yolcu sayısının toplam 473, son 6 içerisinde INAD olarak tutulan yolcu sayısının ise 58 olduğu, ¹⁹⁸ – INAD yolcu bekleme salonunda toplam iki adet oda ve bir adet ortak kullanılan mutfak yer aldığı, odalardan birini kadın, diğerinin erkek yolcular için ayrıldığı, ¹⁹⁹ – INAD bekleme salonunda tutulan yolcular için duş alma imkânının sağlanması amacıyla bekleme odalarında, temiz havlu vb. eşyaların bulunmadığı, ²⁰⁰
Tavsiye Örnekleri	– Bekleme bürosunda bulunan ve aynı zamanda yatak olarak kullanılan kanepelerin ve sandalyelerin periyodik olarak temizliklerinin yapılması, ²⁰¹ – Yolcuların duş alma ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması, ²⁰² – Binanın fiziki imkânları ölçüsünde yeniden bir düzenleme yapılarak, gerekirse temiz hava ve gün ışığı imkânına sahip başka bir alana taşınması, ²⁰³

¹⁹⁷ TIHEK Ankara Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Noktası Ziyareti Raporu,2019, m. 8 ve 9.

¹⁹⁸ A.g.r, m. 13.

¹⁹⁹ A.g.r, m. 18.

²⁰⁰ A.g.r, m. 21.

²⁰¹ A.g.r, m. 25.

²⁰² A.g.r, m. 27.

²⁰³ A.g.r, m. 28.

Ziyaret Edilen Kurum	– Ankara Ümitköy Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 16.05.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Merkez, yaşlı kişilerin kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı bir sosyal hizmet kuruluşu olarak 1993 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Merkezin toplam kapasitesi 120 kişi olup, 82 yaşlı odasında toplam 120 yatak bulunmaktadır. Odalar 24 m ² olup antre, banyo ve tuvaletle birlikte toplam alanları 32 m ² 'dir. ²⁰⁴
Ziyaret Heyeti	– 2 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Sosyal Hizmet Uzmanından oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Merkezin fiziksel koşullarının genel olarak iyi ve yönetmeliğe uygun olduğu,²⁰⁵ – Merkeзде kalan kişilerin, personel ve idareden memnuniyet duyduğu, bir şikâyete rastlanmadığı, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşmadığı,²⁰⁶ – Merkezin bahçesinde tarımsal rehabilitasyon amaçlı 15 adet bahçe mevcut olduğu,²⁰⁷
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Merkeze yeterli sayıda şoför temin edilmesi,²⁰⁸ – Merkeзде bulunanlara yeterli psiko-sosyal desteğin sağlanması amacıyla psikolog temin edilmesi,²⁰⁹ – Hemşire sayısının Merkezin ihtiyacı doğrultusunda artırılması,²¹⁰

²⁰⁴ TIHEK Ankara Ümitköy Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu,2019, m.13 ve 14.

²⁰⁵ A.g.r, m. 42.

²⁰⁶ A.g.r, m. 52.

²⁰⁷ A.g.r, m. 66.

²⁰⁸ A.g.r, m. 75.

²⁰⁹ A.g.r, m. 76.

²¹⁰ A.g.r, m. 77.

Ziyaret Edilen Kurum	– Ankara Fatma Üçer Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 16.05.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Merkez, 21.02.2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği çerçevesinde hizmet vermektedir. Bodrum katı dâhil 5 katlı ve müstakil yapıda olan Merkez binası, 7.829 metrekare alan üzerinde kuruludur. Toplam 32 oda ve 87 yatak kapasiteli Merkez binasında 2 adet asansör bulunmaktadır. Merkezde toplam 52 kadın ve 35 erkek kalmaktadır. ²¹¹
Ziyaret Heyeti	– 1 Birim Koordinatörü, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Sosyal Hizmet Uzmanından oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Merkezin fiziksel koşullarının genel olarak iyi durumda olduğu, ²¹² – İşkence ve kötü muamele olarak nitelendirilebilecek herhangi bir olay yaşanmamakla birlikte, 3-4 defa bazı personellerin, yaşlının sert bir biçimde taşınması veya kazara düşürülmesi sonucunda yaralanması gibi durumlarda, gerekli özeni göstermemeleri nedeniyle ceza aldıkları, ²¹³ – Yaşlıların Merkez dışında vakit geçirebilmesi için 3 aylık izinleri bulunduğ, ²¹⁴
Tavsiye Örnekleri	– İş körlüğü ve duyarsızlaşma konusunda bir eğitim düzenlenmesi, ²¹⁵ – Çamaşır ve giysilerinin karışmasının önlenmesi için tüm çamaşır ve giysilere etiket dikilmesi, ²¹⁶ – Çalışanlar için psikolojik yardım sağlanması, ²¹⁷

²¹¹ TIHEK Ankara Fatma Üçer Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu,2019, m.7, 8 ve 15.

²¹² A.g.r, m. 23.

²¹³ A.g.r, m. 39.

²¹⁴ A.g.r, m. 68.

²¹⁵ A.g.r, m. 85.

²¹⁶ A.g.r, m. 87.

²¹⁷ A.g.r, m. 88.

Ziyaret Edilen Kurum	– Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi
Ziyaret Tarihi	– 25-26.06.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz/Planlı
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Türkiye’de ruh sağlığı alanında bölge hastanesi olarak hizmet veren hastanelerden biridir. 1925 yılında Kurulan hastane, 18 şehre hizmet vermektedir. Hastanenin, 3’ü kadın, 9’u erkek hastalara ayrılmış olmak üzere toplam 12 yataklı servisi bulunmaktadır. Bu servisler dışında hastane bünyesinde; biri kadınlara, diğeri erkeklere ayrılmış olmak üzere 2 adet korumalı ev, AMATEM, ÇEMATEM ile lepra hastalarının (13-15 hasta) tedavilerinin sağlandığı ayrı bir bölüm bulunmaktadır. ²¹⁸
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikolog ile dış görevli 1 Psikiyatristten oluşturulmuştur
Tespit Örnekleri	– İstemsiz yatış esnasında hastaların vasilerinin olup olmadığının belirlenemediği, bu durum dolayısıyla hastanın acil ve istemsiz yatış kararlarının alınmasında sıkıntı yaşanabildiği, ²¹⁹ – Yapılan görüşmelerde, münferit iddialar dışında hastalarca belirtildiği üzere; çalışanlarca kendilerine fiziksel müdahalede bulunulmadığı, aksine kendilerine iyi davranıldığı ve personelin kendilerine yönelik tutumlarından memnun oldukları, ²²⁰ – Psikiyatrist sayısının verilen görevler için yetersiz olduğu, ²²¹
Tavsiye Örnekleri	– Mahkum koğuşunda tutulan hastalar için, sağlık durumlarına uygun olarak, aktivite programları geliştirilmesi, ²²² – İstenmeden gerçekleştirilecek ihlallerin önüne geçilebilmesi gibi amaçlarla hastaneler bünyesinde hukuk birimleri oluşturulması, ²²³ – Toplumda ruhsal engeli olanlara karşı ayrımcılık ve damgalama ile mücadele edilmesine yönelik çalışmalar yapılması, ²²⁴

²¹⁸ TIHEK Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu,2019, m.13 ve 14.

²¹⁹ A.g.r, m. 22.

²²⁰ A.g.r, m. 24.

²²¹ A.g.r, m. 81.

²²² A.g.r, m. 150.

²²³ A.g.r, m. 156.

²²⁴ A.g.r, m. 164.

Ziyaret Edilen Kurum	– Kütahya E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 03-04.07.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Kurumun kapalı kısmı iki katlı olarak, koğuş sistemine göre inşa edilmiştir. Açık Ceza İnfaz Kurumu ise 1997 yılında Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun E Bloğu bünyesinde kurulmuş olup kapalı ve açık kısım bir bütün halinde faaliyet göstermektedir. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 1029 mahpus bulunmaktadır. ²²⁵
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog, 1 Sosyal Hizmet Uzmanı ve Kütahya Valiliğinden görevlendirilen 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Kurum binasının 1983 yılında inşa edilmiş olması sebebiyle fiziksel yetersizliklerinin olduğu, ²²⁶ – Kurumda anne yanında kalan çocukların gelişim ihtiyaçlarını destekleyecek mesleki bir çalışmanın yapılmadığı, ²²⁷ – Erkek mahpus koğuşlarında bir infaz koruma memurunun kötü muamelesine maruz kaldıklarını iddia edenler bulunması ve bu iddiaların farklı koğuşlarda tekrarlanması sebebiyle savcılığa suç duyurusunda bulunulduğu ve yargılama süreci sonucunda ilgili personelin mahkeme kararıyla cezalandırıldığı, ²²⁸
Tavsiye Örnekleri	– Mahpusların talep veya şikayette bulunmanın bir sonucu olarak misilleme, yıldırma veya diğer olumsuz sonuçlarla karşılaşma riskine maruz bırakılmamaları, ²²⁹ – Açık ve kapalı kısımların aynı ceza infaz kurumu çatısı altında olmasının açık ve kapalı kısımların uygulamalarını benzeştirmesi nedeniyle açık ve kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ait ayrı bina ve eklentileri ile personelinin bulunması, ²³⁰ – Mahpusların sağlıkla ilgili muayenelerinin iki haftada bir yapılması, ²³¹

²²⁵ TIHEK Kütahya E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 5,6 ve 9.

²²⁶ A.g.r, m. 19.

²²⁷ A.g.r, m. 30.

²²⁸ A.g.r, m. 59.

²²⁹ A.g.r, m. 97.

²³⁰ A.g.r, m. 106.

²³¹ A.g.r, m. 110.

Ziyaret Edilen Kurum	– Kütahya Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 05.07.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Yer Hakkında Bilgiler	– – Merkez, 8903 metrekaresi kapalı alan olmak üzere toplam 12500 metrekare alana iki blok olarak inşa edilmiştir. Merkez, tek kişilik evyeli/evyesiz, iki kişilik evyeli/evyesiz, üç veya dörder kişilik özel bakım ve iki kişilik misafir oda tipinde toplam 68 adet odaya; 64'ü özel bakım 56'sı huzurevi yaşlısı olmak üzere toplam 120 adet yatak kapasitesine sahiptir. ²³²
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog, 1 Sosyal Hizmet Uzmanı ve Kütahya Valiliğinden görevlendirilen 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Ziyaret esnasında kendisiyle birebir görüşme gerçekleştirilen Merkez sakinlerinin personel ve idareden memnuniyet duyduğu, sakinlerden bu yönde bir şikâyet alınmadığı, ²³³ – Merkezin sağlık servisinde tam zamanlı olarak görev yapan bir sağlık memuru ve yedi hemşire bulunduğu, ²³⁴ – Merkeзде toplam 250 kişi kapasiteli çok amaçlı salon bulunduğu, ²³⁵
Tavsiye Örnekleri	– Tüm odalara alarm/çağrı butonu koyulması, ²³⁶ – Aktif rekreasyonel faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesi, ²³⁷ – Bakım personeli sayısının Merkezin ihtiyacı doğrultusunda arttırılması, ²³⁸

²³² TIHEK Kütahya Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu,2019, m. 10 ve 12.

²³³ A.g.r, m. 23.

²³⁴ A.g.r, m. 39.

²³⁵ A.g.r, m. 50.

²³⁶ A.g.r, m. 62.

²³⁷ A.g.r, m. 63.

²³⁸ A.g.r, m. 64.

Ziyaret Edilen Kurum	– Samsun Nejat Akyol Engelli Bakım Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 25.07.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Yatılı olarak hizmet veren özel bakım merkezleri arasında bulunan Kurum, zihinsel, bedensel, ruhsal engel gruplarından biri, ikisi ya da tamamına hizmet verebilmektedir. Merkezler, 0-12, 13-18 ve 19 yaş ve üzeri kız çocuğu, kadın ve erkek gruplarına göre planlanmaktadır. Ayrıca bu merkezler gündüzlü bakım hizmetleri de verebilmektedir. 2014 yılından itibaren Dr. Nejat Akyol Özel Bakım Merkezi olarak hizmet veren kurumda 96 ruhsal ve zihinsel engelli birey bulunmaktadır. ²³⁹
Ziyaret Heyeti	– 2 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Sosyal Hizmet Uzmanından oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Merkezin fiziksel koşullarının genel olarak iyi durumda olduğu, ²⁴⁰ – Merkeзде yapılan incelemeler sırasında sakinlerin genel olarak personelden ve kendilerine sunulan hizmetlerden memnun olduğunun görüldüğü, ²⁴¹ – Her engelli için ayrı bir dosya tutulduğu, Merkezin arşivinin düzenli olduğu ve talep edilen kayıtlara kolayca ulaşılabildiği, ²⁴²
Tavsiye Örnekleri	– Eğitim programına, Merkez idaresini ve personelini ilgilendirdiği ölçüde ceza hukuku eğitimi ile genel olarak insan hakları eğitiminin dâhil edilmesi, ²⁴³ – Kadınların erkeklerle eşit koşullarda açık havadan faydalanması ve gün içerisinde serbestçe bahçeye çıkışlarının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması ²⁴⁴ – Kural olarak, engellilerin dış dünya ile iletişimlerinin mahremiyetine müdahale edilmemesi gerektiği, ²⁴⁵

²³⁹ TIHEK Samsun Nejat Akyol Engelli Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 7,14 ve 33.

²⁴⁰ A.g.r, m. 39.

²⁴¹ A.g.r, m. 53.

²⁴² A.g.r, m. 63.

²⁴³ A.g.r, m. 132.

²⁴⁴ A.g.r, m. 133.

²⁴⁵ A.g.r, m. 136.

Ziyaret Edilen Kurum	– Samsun Büyükşehir Belediyesi Huzurevi
Ziyaret Tarihi	– 26.07.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Yer Hakkında Bilgiler	– Merkezin kapasitesi toplam 95 kişi olup, 49 yaşlı odasında toplam 98 yatak bulunmaktadır. Odalar 10 m ² olup, oda içinde banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Merkez sakinleri odalara özel durumları, yaş aralıkları, karakter yapıları gibi hususların değerlendirilmesi ile yerleştirilmektedir. ²⁴⁶
Ziyaret Heyeti	– 2 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Sosyal Hizmet Uzmanından oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Merkezin erişilebilirlik belgesi bulunmadığı, ²⁴⁷ – Herhangi bir işkence, kötü muamele iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmadığı, ²⁴⁸ – Merkez idaresi tarafından, "Huzur İstasyonu" etkinliği adı altında haftada bir gün saz ve fotoğraf sanatçıları ile birlikte halk müziği etkinliği yapıldığı, ²⁴⁹
Tavsiye Örnekleri	– Düzenlenen sosyal faaliyet sayısının artırılması, ²⁵⁰ – Merkezde yapılacak yemeklerin diyetisyen tarafından liste edilmesi, ²⁵¹ – Merkezin erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi, ²⁵²

²⁴⁶ TIHEK Samsun Büyükşehir Belediyesi Huzurevi Ziyareti Raporu,2019, m. 12 ve 13.

²⁴⁷ A.g.r, m. 36.

²⁴⁸ A.g.r, m. 43.

²⁴⁹ A.g.r, m. 75.

²⁵⁰ A.g.r, m. 89.

²⁵¹ A.g.r, m. 90.

²⁵² A.g.r, m. 91.

Ziyaret Edilen Kurum	– Rize Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 28.08.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Yer Hakkında Bilgiler	– Rize Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumunda bir adet idari bina, bir adet yatakhane binası, bir adet çay paketleme tesisi, 1 adet teknik bina, 1 adet kantin, 1 adet Atölye binası, 1 adet ziyaret kabul binası ve bir adet nizamiye binası bulunmaktadır. Yatakhane olarak kullanılan 3 katlı binada toplam 28 koğuş mevcuttur. Kurumda toplam 412 mahpus bulunmaktadır. Koğuşlar 15 m2 den oluşmaktadır. Her katta bir blok, her bloğun sonun danda 8'er adet tuvalet, 8'er adet banyo, 10'ar adet pisuvar ve 15 'er adet el ve yüz yıkama lavabosu bulunmaktadır. ²⁵³
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Yemekhanenin mahpuslar ile personelin ortak kullanımında olduğu ve yemekhanenin hijyenik ve temiz olduğu, ²⁵⁴ – Bağımlılık etkisi olan ilaçların mahpuslara tek tek verildiği, ²⁵⁵ – Kurumda bulunan mahpuslardan, öfke kontrolü ve madde bağımlılığı grup çalışmalarına ihtiyaç duyduğu belirlenen ve katılmaya istekli kişiler ile grup çalışmalarının yapıldığı, ²⁵⁶
Tavsiye Örnekleri	– Öğünlerde verilen yemeklerin hafta içi ve hafta sonu ayrımı yapılmaksızın aynı çeşitlilikte çıkarılması, ²⁵⁷ – Teknik personel sayısı ile kurumda görevli infaz koruma memuru sayısının arttırılması, ²⁵⁸ – İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacıyla iş yurtlarında iş güvenliği uzmanı istihdam edilmesi, ²⁵⁹

²⁵³ TIHEK Rize Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 9.

²⁵⁴ A.g.r, m. 34.

²⁵⁵ A.g.r, m. 51.

²⁵⁶ A.g.r, m. 56.

²⁵⁷ A.g.r, m. 78.

²⁵⁸ A.g.r, m. 80.

²⁵⁹ A.g.r, m. 82.

Ziyaret Edilen Kurum	– Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 27-28.08.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Kurum 2008 yılında açılmış, Kalkandere ilçe merkezine 10 km mesafede Aksu mahallesinde konumlanmıştır. Ceza infaz Kurumu 7 kişilik 61 ünite, 3 kişilik 4 oda, 40 adet tek kişilik oda sistemine uygun olarak yapılmıştır. Mevcut arttırılmış kapasitesi 1405 kişilik olup, bir bölümü yüksek güvenlikli ceza infaz kurumu statüsündedir. Ziyaret tarihinde kurumda 1477 mahpus bulunmaktadır. ²⁶⁰
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Bölgenin iklim koşulları nedeniyle koşullar aşırı nemli olmakla birlikte havalandırma ve aydınlatmanın yetersiz kalabildiği, bazı koşulların çatısının aldığı, ²⁶¹ – %80 şizofren hastası teşhisi konulmuş, tedaviyi ve hastalığı kabullenmeyen bir mahpusun diğer mahpuslarla birlikte tutulduğu, ²⁶² – Mahrem oda 2019 yılı içerisinde, ziyaret tarihi itibarıyla 3 mahpusa kullanıldığı, ²⁶³
Tavsiye Örnekleri	– Psikolojik rahatsızlıkları olan mahpusların ayrı tutulması ve sürekli gözetim altında olmalarının sağlanması, ²⁶⁴ – Suça sürüklenen çocuklar için özel eğitim programı hazırlanması, psikolog ile grup görüşmeleri yaptırılması, koşullarındaki eksiklerin tamamlanması, ²⁶⁵ – İslah fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesi adına sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin sıklığının ve çeşitliliğinin artırılması, ²⁶⁶

²⁶⁰ TIHEK Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 5 ve 9.

²⁶¹ A.g.r, m. 23.

²⁶² A.g.r, m. 32.

²⁶³ A.g.r, m. 64.

²⁶⁴ A.g.r, m. 73.

²⁶⁵ A.g.r, m. 82.

²⁶⁶ A.g.r, m. 88.

Ziyaret Edilen Kurum	– Van Kurubaş Geri Gönderme Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 25.09.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Çevre alanı 720002 ² olan Merkez bloğu, 17000 m ² bir alan üzerine kurulmuştur. 2012 yılında inşa edilen Merkez, 2014 yılı itibarıyla geçici kabul işlemlerini yürütmüş, 2017 yılı Nisan ayı itibarıyla de yabancı kabulüne başlamıştır. Merkez 750 adet yatak kapasitesine sahip olup 768 yabancı barındırılmaktadır. ²⁶⁷
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Yabancıların genel olarak Merkez personelinden memnun olduğu,²⁶⁸ – Merkeze aynı anda giriş yapacak özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancı sayısının fazla olması durumunda spor salonundan faydalanıldığı,²⁶⁹ – Merkezin iç güvenliği özel güvenlik görevlileri tarafından dış güvenliği ise Jandarma tarafından sağlandığı,²⁷⁰
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Spor faaliyetlerinin haftada bir yapılması ve hobi, eğitim gibi kursların açılması,²⁷¹ – Merkezin fiziksel koşullarına ilişkin tadilat gerektiren işlerin ivedilikle tamamlanması,²⁷² – Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi,²⁷³

²⁶⁷ TIHEK Van Kurubaş Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 9,10 ve 16.

²⁶⁸ A.g.r, m. 25.

²⁶⁹ A.g.r, m. 37.

²⁷⁰ A.g.r, m. 61.

²⁷¹ A.g.r, m. 71.

²⁷² A.g.r, m. 74.

²⁷³ A.g.r, m. 75.

Ziyaret Edilen Kurum	– Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 26-27.09.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Kurum, 192 Pafta, 690 Ada ve 58 Parselde kayıtlı toplam 57.200 metrekarelik arsanın, 12.800 metrekarelik kısmı üzerinde kurulmuştur. Kurumun kapasitesi yumuşak oda dâhil 1154 kişidir. Kurumda, 16 kişilik 4 adet koğuş, 14 kişilik 59 adet koğuş, 12 kişilik 20 adet koğuş, tek kişilik 22 adet oda ve tek kişilik 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde Kurumda 1654 mahpus bulunmaktadır ²⁷⁴
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Mahpuslarla doğrudan temas halinde olan infaz koruma memur ve baş memurlarının insan onuru ile bağdaşmayacak tutum ve davranışlardan kaçındığı, ²⁷⁵ – Kurumda 6124 adet kitabın yer aldığı zengin ve kullanışlı, modern bir kütüphanenin olduğu, ²⁷⁶ – Kurumda belli aralıklarla (genellikle 3 ayda bir) konser etkinliklerinin tertip edildiği, ²⁷⁷
Tavsiye Örnekleri	– Çocukları hafta içi okula giden özgürlüğünden mahrum bırakılanların telefonla hafta sonu görüşme taleplerinin karşılanması, ²⁷⁸ – Kuruma adaptasyonun kolaylaştırılması ve mahpusun hak ve sorumluluklarını öğrenmesi açısından Kuruma ilk gelişte bilgilendirme yapılması, ²⁷⁹ – Kalabalıklaşmayı önleyecek tedbirlerin ve çözümlerin hayata geçirilmesi, ²⁸⁰

²⁷⁴ TIHEK Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 15-17 ve 38.

²⁷⁵ A.g.r, m. 60.

²⁷⁶ A.g.r, m. 86.

²⁷⁷ A.g.r, m. 88.

²⁷⁸ A.g.r, m. 90.

²⁷⁹ A.g.r, m. 91.

²⁸⁰ A.g.r, m. 88.

Ziyaret Edilen Kurum	– Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 07.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 1986 yılında hizmete açılmıştır. Kurumda 12'si tek kişilik olmak üzere toplamda 72 adet koğuş bulunmaktadır. Kurumda bulunan koğuşların alanları 200 m ² , 58 m ² , 45 m ² , 30 m ² ve 9 m ² olarak değişkenlik göstermektedir. Ziyaret tarihi itibarıyla kurumda 1294 mahpus bulunmaktadır. ²⁸¹
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan mahpus bulunmadığı, Muğla Cumhuriyet Başsavcılığına adli tahkikat bildirimi sayısının ise 32 olduğu, ²⁸² – Kurumda kalan çocukların aileleri ile açık görüş günü dışında aile içi bağın kuvvetlendirilmesi ve çocukların davranışlarının ödüllendirilmesi amacı ile aile buluşmasının yapıldığı, ²⁸³ – Yabancı mahpuslarla dil bilmemelerinden ve tercüman olmamasından dolayı iletişim kurulmadığı, ²⁸⁴
Tavsiye Örnekleri	– Psiko-sosyal serviste hizmetlerin gereği gibi sunulabilmesi için ihtiyaç duyulan önlemlerin alınması, ²⁸⁵ – Kadınların ihtiyaçlarına yönelik ürünlerin kantininde sürekli bulundurulmasına hassasiyet gösterilmesi, ²⁸⁶ – Kütüphanede bulunan kitapların çeşitliliğinin artırılması, ²⁸⁷

²⁸¹ TIHEK Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 5 ve 6.

²⁸² A.g.r, m. 19.

²⁸³ A.g.r, m. 38.

²⁸⁴ A.g.r, m. 66.

²⁸⁵ A.g.r, m. 84.

²⁸⁶ A.g.r, m. 88.

²⁸⁷ A.g.r, m. 91.

Ziyaret Edilen Kurum	– Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 09.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 14.10.2016 tarih ve 38856 sayılı onayı ile kurulmuştur. 01.11.2016 tarihinde faaliyete başlamıştır. 721,07 metrekare barınma alanına ve 88 kişilik kapasiteye sahip olan Merkez, daha önce açık ceza infaz kurumu olarak kullanılmakta olup tadilat geçirmemiştir. ²⁸⁸
Ziyaret Heyeti	– Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Merkeзде en uzun kalma süresinin bir yıl olduğu, bu süre içerisinde ülkelerine dönmek istemeyen kişiler için uluslararası güvenlik tedbiri çıkarılarak talep ettiği bir üçüncü ülkeye gönderilmelerinin sağlandığı, ²⁸⁹ – Engelli tuvaleti olmadığı için özellikle tuvaletlerde sorun yaşandığı, ²⁹⁰ – Gerçekleştirilen görüşmelerde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin Merkez yönetiminin ve personelin kendilerine yönelik olumlu yaklaşımından memnuniyet duyduğu, ²⁹¹
Tavsiye Örnekleri	– Merkeзде farklı dillerde ve her yaştan gruba yönelik, zengin içerik ve sayıda kitap temin edilmesi gerektiği, ²⁹² – Ailesi ile kalan çocuklar için daha fazla etkinlik olanağı sağlanarak çocukların kendilerini geliştirmelerini mümkün kılacak olanaklar yaratılması, ²⁹³ – Merkeзде verilen sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması, ²⁹⁴

²⁸⁸ TIHEK Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 10.

²⁸⁹ A.g.r, m. 26.

²⁹⁰ A.g.r, m. 32.

²⁹¹ A.g.r, m. 49.

²⁹² A.g.r, m. 72.

²⁹³ A.g.r, m. 73.

²⁹⁴ A.g.r, m. 82.

Ziyaret Edilen Kurum	– Konya Mevlana Çocuk Evleri Sitesi
Ziyaret Tarihi	– 10.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Çevre alanı 10000 m ² olan Merkez bloğu, 2574 metrekarelik bir alan üzerine kurulmuştur. 80 yatak kapasitesine sahip Merkez, 1 Ocak 2013 tarihinde itibarıyla faaliyete geçmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla merkezde kayıtlı ve fiilen kalmakta olan 75 kız ve 32 erkek çocuğu olmak üzere toplam 107 çocuk kalmaktadır. ²⁹⁵
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Sosyal Hizmet Uzmanı ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiası olmadığı, ²⁹⁶ – Her evin günlük yaşam planı bulunmakla olup evlerde yapılan işbölümüne çocukları katılımı da sağlanarak sorumluluk bilinçlerinin artırılmasının amaçlandığı, ²⁹⁷ – 24 adet ev içi 28 adet ev dışı kamera bulunduğu, ev içi kameralar, 0-6 yaş grubunun barındırıldığı iki evde ve 7-12 yaş erkek grubunun barındırıldığı bir diğer evde yer aldığı, ²⁹⁸
Tavsiye Örnekleri	– Çocukların başarı sağladığı ve katılmaya istekli olduğu voleybol, yüzme, basketbol gibi sportif faaliyetlerin daha sıkça gerçekleştirilmesi, ²⁹⁹ – Mahremiyet gözetilerek gerek güvenlik gerekse de acil bir müdahale yapılmasını gerektirecek durumların takibi açısından güvenlik kameralarının izlemek üzere sürekli bir personel görevlendirilmesi, ³⁰⁰ – Sağlık servisinde hemşire görevlendirilmesi amacıyla gerekli girişimlerin başlatılması, ³⁰¹

²⁹⁵ TIHEK Konya Mevlana Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, 2019, m. 9,10 ve 18.

²⁹⁶ A.g.r, m. 29.

²⁹⁷ A.g.r, m. 32.

²⁹⁸ A.g.r, m. 62.

²⁹⁹ A.g.r, m. 65.

³⁰⁰ A.g.r, m. 66.

³⁰¹ A.g.r, m. 67.

Ziyaret Edilen Kurum	– Umut Özel Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü
Ziyaret Tarihi	– 11.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliğine göre yatılı olarak hizmet veren özel bakım merkezleri, zihinsel, bedensel, ruhsal engel gruplarından biri, ikisi ya da tamamına hizmet verebilmektedir. Merkezler, 0-12, 13-18 ve 19 yaş ve üzeri kız çocuğu, kadın ve erkek gruplarına göre planlanmaktadır. Ayrıca bu merkezler gündüzlü bakım hizmetleri de verebilmektedir. 2006 yılı itibari ile Konya Akşehir’de hizmet vermeye başlayan Özel Umut Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi 223 kapasitelidir ve ziyaret tarihi itibari ile tam kapasite ile hizmet vermektedir ³⁰²
Ziyaret Heyeti	– 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Sosyal Hizmet Uzmanı ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Merkeze kabulü yapılacak engelli bireyin en az %50 Ağır engelli sağlık raporunun olması gerektiği, ³⁰³ – Merkeзде kalan ruhsal engellilerden bir grubun kurum dışına çıkabildikleri, 7 senedir açık kapı sistemi uygulanmasına rağmen hiç kaçan olmadığı, ³⁰⁴ – Merkez tarafından kötü muamele kapsamında bugüne kadar adli mercilere yansıyan bir olayın bulunmadığı, ³⁰⁵
Tavsiye Örnekleri	– Merkeзде kalan engelli bireyler için sunulan sosyal ve kültürel faaliyet sayısının artırılması, ³⁰⁶ – İnsan hakları eğitimlerinin verilmesi, ³⁰⁷ – Ruhsal engelli bireylerin kaldığı merkezlerde açık kapı sisteminin yaygınlaştırılması, ³⁰⁸

³⁰² TIHEK Umut Özel Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 9 ve 14.

³⁰³ A.g.r, m. 37.

³⁰⁴ A.g.r, m. 42.

³⁰⁵ A.g.r, m. 63.

³⁰⁶ A.g.r, m. 91.

³⁰⁷ A.g.r, m. 93.

³⁰⁸ A.g.r, m. 88.

Ziyaret Edilen Kurum	– Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
Ziyaret Tarihi	– 23.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası yeni bir bina olup fiziksel olarak iyi durumdadır. Müdürlük binasının bodrum katında bulunan nezarethaneler, Asayiş, Güvenlik ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethaneleri olarak kullanılmaktadır. KOM ve Narkotik Şube Müdürlükleri aynı ek hizmet binasında iken Çocuk Şube Müdürlüğün ayrı bir ek hizmet binasında bulunmaktadır. ³⁰⁹
Ziyaret Heyeti	– 2 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Merdivenlerden inerek erişim sağlanması mümkün olmakla birlikte özgürlüğünden mahrum bırakılan engellilerin erişimine imkân veren asansör de bulunduğu,³¹⁰ – Asayiş Şube nezarethanelerinde toplam 14 adet tümü çalışır durumda kamera bulunduğu,³¹¹ – Nezarethanelerin kayıt defterinin incelendiği ve kayıtların düzenli tutulduğu,³¹²
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> – Her bir kişiye nezarethaneye girişte temiz battaniye ve yastık verilmesinin hassasiyetle sağlanması,³¹³ – İfade alınan yerlerde, sürekli kayıta olan bir kamera bulunması,³¹⁴ – Kolluk personelinin moral, motivasyon ve verimliliğini artırmak üzere mesai saatleri, vardiya ve diğer çalışma koşullarının gözden geçirilerek gerekmesi halinde imkanlar dahilinde iyileştirmeler yapılması,³¹⁵

³⁰⁹ TIHEK Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, 2019, m. 5 ve 9.

³¹⁰ A.g.r, m. 25.

³¹¹ A.g.r, m. 33.

³¹² A.g.r, m. 111.

³¹³ A.g.r, m. 114.

³¹⁴ A.g.r, m. 118.

³¹⁵ A.g.r, m. 121.

Ziyaret Edilen Kurum	– Özel Kestel Mimar Sinan Bakım Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 24.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– 2011 yılı itibarı ile hizmet vermeye başlayan Mimar Sinan Bakım Merkezi kapasitesini artırarak Kesici ilçesinde, 2018 yılında yeni hizmet binasına yerleşmiş ve engelli bireylere bakım hizmetine devam etmiştir. Merkezde 18 yaş üstü, ruhsal, zihinsel ve bedensel engel gruplarında kadın ve erkek engelli bireylerin bakım hizmetleri alanlarında eğitimli personelce desteklenmektedir. Merkezin kapasitesi 288 kişi olup, 238 kişi kalmaktadır. Toplam 72 oda bulunan merkezde odalar 26 metrekare büyüklüğündedir. Her katta ortak kullanımda banyo ve tuvalet bulunmaktadır. ³¹⁶
Ziyaret Heyeti	– 2 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Genel olarak sakinlerin kişisel bakımlarının yapıldığı, kıyafetlerinin temiz ve kendilerinin hijyen bakımından iyi halde oldukları, ³¹⁷ – Koruma altındakilerin personel noktasında sıkıntı yaşanmadığı, şiddet olaylarının yaşanmadığı ve sunulan hizmetlerden memnun oldukları, ³¹⁸ – Bedensel engelli sakinlerin cep telefonu kullanmalarına izin verildiği, ³¹⁹
Tavsiye Örnekleri	– Merkezde kalan engelli bireyler için düzenli faaliyet imkânının oluşturulması, ³²⁰ – Merkezde kalan ve merkez dışına izinli çıkamayan ruhsal engelli bireylerin aile ilişkilerinin bozulmadan devam ettirilebilmesi için ailelerine izinli olarak gidebilmesinin sağlanması, ³²¹ – Engelli tuvaleti sayısının artırılması, ³²²

³¹⁶ TIHEK Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 11,12. ve 16.

³¹⁷ A.g.r, m. 48.

³¹⁸ A.g.r, m. 55.

³¹⁹ A.g.r, m. 82.

³²⁰ A.g.r, m. 84.

³²¹ A.g.r, m. 87.

³²² A.g.r, m. 89.

Ziyaret Edilen Kurum	– İstanbul Prof. Dr. F. Kerim-Nilüfer Gökay Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Ziyaret Tarihi	– 07.11.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Merkez binası 63,471 m ² alan üzerine kurulmuş olup, huzurevi sakinlerinin kaldığı bölümün 39,14 m ² , rehabilitasyon sakinlerinin kaldığı bölümün 36,027 m ² olduğu belirtilmiştir. Merkezin kapasitesi 134 kişi olup, merkezde 137 kişi barındırılmaktadır. 95 yaşlı odasında toplam 137 yatak bulunmaktadır. Tek kişilik odalar 14,5 m ² çift kişilik odalar 20 m ² olup, oda içinde banyo ve tuvalet bulunmaktadır. ³²³
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 1 Hakim, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Ücretsiz olarak merkezde kalan yaşlıların, harçlıkları, kıyafet yardımları ve diğer ihtiyaçlarının merkez tarafından karşılandığı, ³²⁴ – Gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan kişilerin, personel ve idareden genel memnuniyet duyduğu, ³²⁵ – Personel ve Merkez sakinlerinin aynı yemekleri yediği, ³²⁶
Tavsiye Örnekleri	– Bina su tesisatının tamiratına öncelik verilerek gerçekleştirilmesi, ³²⁷ – Salgın hastalıkların oluşmadan önlenmesi için önleyici tedavi planı oluşturulması, ³²⁸

³²³ TIHEK İstanbul Prof. Dr. F. Kerim-Nilüfer Gökay Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, 2019, m. 11 ve 12.

³²⁴ A.g.r, m. 32.

³²⁵ A.g.r, m. 48

³²⁶ A.g.r, m. 76.

³²⁷ A.g.r, m. 92.

³²⁸ A.g.r, m. 93.

Ziyaret Edilen Kurum	– Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	– 11.12.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 1968 yılında faaliyete geçmiştir. Standart E tipi koğuş sisteminde inşa edilmiş olan ceza infaz kurumunun oda sistemine geçiş tadilatı, B ve C bloklarında bulunan bir kısım koğuşların oda sistemine dönüştürülmesi ile 2005 yılında tamamlanmıştır. Kurum kapasitesi 600 kişidir. ³²⁹
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 2 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı, 1 Görevli Uzman ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Yaklaşık 60 yıl önce inşa edilen Kurumun artık ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kaldığı, ³³⁰ – Koğuşlarda kapasitesinin üzerinde kişi kaldığı, ³³¹ – Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla, Kuruma her yeni gelen mahpusa giriş muayenesi yapıldığı, ³³²
Tavsiye Örnekleri	– Kurumda kullanılan battaniyelerin sağlık açısından uygun olan periyotlarla yıkanması, ³³³ – Mahpus kabul alanında üst araması için kullanılan ve mahremiyeti sağlayamayan paravan yerine, mahremiyet sağlayacak şekilde bölmeli kapalı bir alanın yapılması, ³³⁴ – Personele işkence ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim verilmesi, ³³⁵

³²⁹ TIHEK Şanlıurfa Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2019, m. 9 ve 10.

³³⁰ A.g.r, m. 24.

³³¹ A.g.r, m. 30.

³³² A.g.r, m. 65.

³³³ A.g.r, m. 83.

³³⁴ A.g.r, m. 86.

³³⁵ A.g.r, m. 93.

Ziyaret Edilen Kurum	– Şanlıurfa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
Ziyaret Tarihi	– 12.12.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	– Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Edilen Kurum Hakkında Bilgiler	– Ziyaret edilen nezarethanelerin tamamı ait oldukları Şube Müdürlükleri ile Polis Merkezi Amirliklerinin bünyesinde bulunmaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü görevlileri Nezarethanelerinde fazla sayıda tutulan olması durumunda kişilerin tutulacağı ya da uygun hale getirilebilecek başka bir yer bulunmadığı için böyle durumlarda diğer birimlerin Nezarethanelerinden faydalanmaktadır. ³³⁶
Ziyaret Heyeti	– 1 Kurul Üyesi, 2 Hakim, 1 Cumhuriyet Savcısı, 1 Görevli Uzman ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.
Tespit Örnekleri	– Gözaltında olan bir kişi ile görüşüldüğü, bu kişinin ilk muayenesinin yapıldığını, kaydının yapılırken haklarının anlatıldığını, görevli memurların kendisine iyi davrandığını ve ihtiyaçlarının sıkıntısız giderildiğini ifade ettiği, ³³⁷ – Yabancı uyruklu şahıslara tercüman tahsis edildiği bununla birlikte Kürtçe bilen personelin mevcut olduğu, ³³⁸ – Kayıt defterinin düzenli olarak tutulduğu, ³³⁹
Tavsiye Örnekleri	– Asayiş Şube Müdürlüğü'nde gece vardiyasında görevli bayan memurun bulundurulması hususunda hassasiyet gösterilmesi, ³⁴⁰ – Nezarethane kısımlarında engelli tuvaletinin yer alması gerektiği, ³⁴¹ – Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde temizlik, hijyen ve havalandırma şartlarının sağlanması, ³⁴²

³³⁶ TIHEK Şanlıurfa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, 2019, m. 9.

³³⁷ A.g.r, m. 32.

³³⁸ A.g.r, m. 36.

³³⁹ A.g.r, m. 56.

³⁴⁰ A.g.r, m. 102.

³⁴¹ A.g.r, m. 105.

³⁴² A.g.r, m. 109.

Ziyaret Edilen Kurum	Sincan Çocuk Ceza İnfaz Kurumu ³⁴³
Ziyaret Tarihi	09.01.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Heyeti	1 Kurul Üyesi, 1 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ve 1 Uzman Psikolog oluşturulmuştur.

Ziyaret Edilen Kurum	Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	27.06.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Heyeti	1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve dış görevli 1 Doktordan oluşturulmuştur.

Ziyaret Edilen Kurum	Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	26.06.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Heyeti	1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve dış görevli 1 Doktordan oluşturulmuştur.

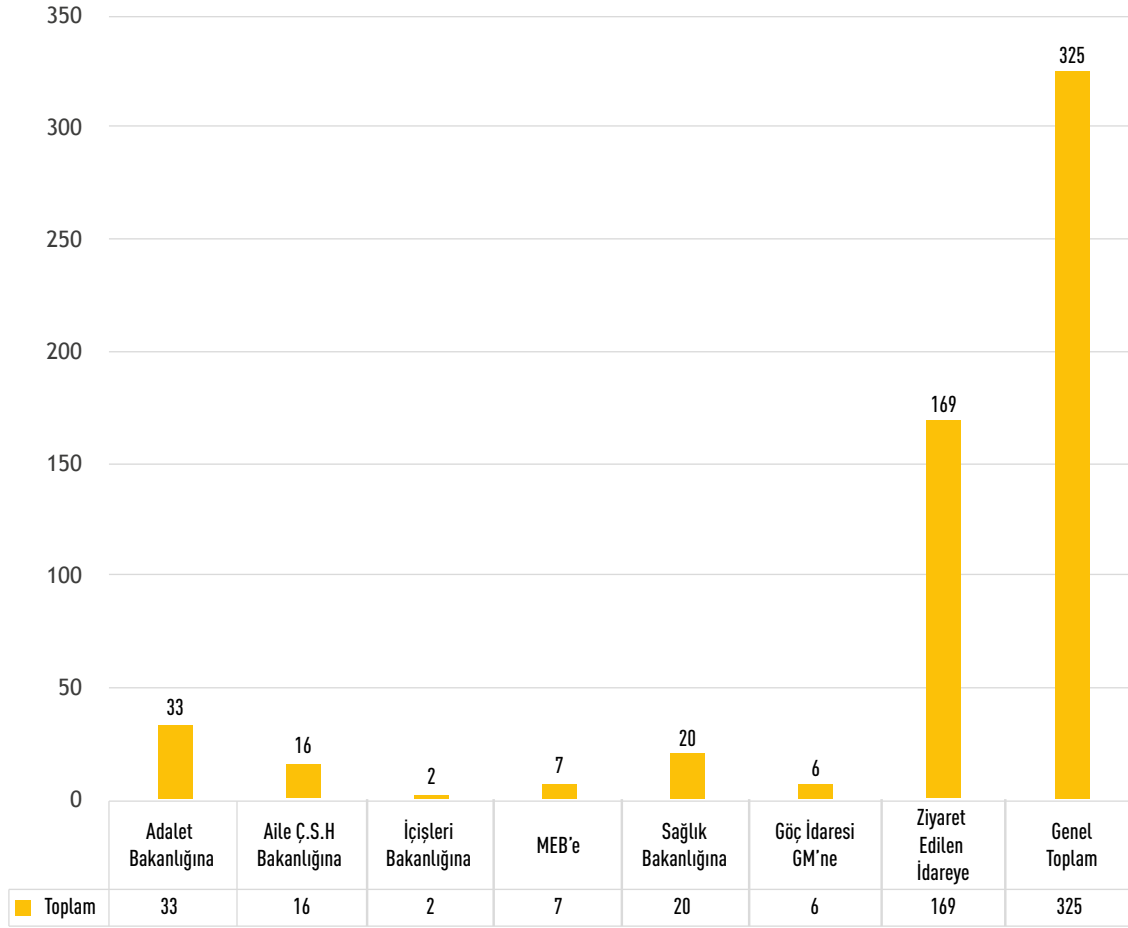
Ziyaret Edilen Kurum	Muğla Çocuk Destek Merkezi
Ziyaret Tarihi	08.10.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	Habersiz / Planlı İzleme Ziyareti
Ziyaret Heyeti	Kurum İkinci Başkanı, 1 Kurul Üyesi, 2 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve 1 Doktordan oluşturulmuştur.

Ziyaret Edilen Kurum	Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Ziyaret Tarihi	27.06.2019
Ziyaret Türü ve Amacı	Habersiz / Takip Ziyareti
Ziyaret Heyeti	1 Kurul Üyesi, 3 İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı, 1 Uzman Psikolog ve dış görevli 1 Doktordan oluşturulmuştur.

3.2.3.Tavsiyelerin Takibi

İşkencenin ve kötü muamelenin önlenmesi kapsamında kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı veya koruma altına alındığı yerlere ziyaretler gerçekleştirmekle birlikte bu ziyaretler neticesinde ilgili kurumlara verilen tavsiyelerin takibinin de yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda 2019 yılı içerisinde 34 merkeze gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda Adalet Bakanlığına (33), Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına (16), İçişleri Bakanlığına (2), Milli Eğitim Bakanlığına (7), Sağlık Bakanlığına (20), Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne (6), ziyaret edilen merkez idarelerine (169) tavsiyeler verilmiştir. İlgili tavsiyelerin takibi ilgili kurumlara ikinci ziyaret düzenlenmesi ile veya resmi yazışma yöntemiyle yapılmaktadır.

³⁴³ 6701 sayılı Kanun'un kurumun görevlerini düzenleyen 9 uncu maddesinin (j) bendi'nin "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak" hükmü doğrultusunda bu raporlarla ilgili kamuoyuna açıklanma kararı alınmamıştır.

Tablo 19: 2019 Yılı Ziyaretleri Sonucunda Kurumlara İletilen Tavsiyelerin Sayısal Dağılımı

2019 yılı raporları ile ilgili kurumlara iletilen tavsiyelerin takibine ilişkin örnekler şu şekildedir;

Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezinde daha önce yaşanan işkence ve kötü muamelenin gündeme geldiği durumların yaşanmaması için belirli periyotlarla özellikle bakıcı personele insan hakları ve ceza hukuku başta olmak üzere eğitim verilmesi, koruma altına alınanların bilgilerinin gizli kalması kaydıyla kötü muamele yapıp yapılmadığına ilişkin olarak görüşmeler yapılması, psikolog görüşmelerinde bu hususun aydınlatılacağı şekilde açık uçlu sorular yöneltilmesi tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Merkez personeline yönelik eğitimler arasında engelli hakları eğitiminin de bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte, ceza hukuku ile genel olarak insan haklarına ilişkin herhangi bir eğitimin, eğitim programına dâhil edilmediği anlaşılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu tavsiye kısmen yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezi binasında sakinlerin neden olduğu veya başka sebeple meydana gelen hasarların ivedilikle tespit edilerek gerekli tadilatın yapılması yönündeki tavsiyeye ilişkin olarak:
Takip	Söz konusu hasarların onarıldığı tespit edilmiş, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezinde engeli bireylerin banyo ihtiyacı için sürekli sıcak su sağlayacak güvenli tertibat kurularak gerekli önlemlerin alınması gerektiği tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Merkez sakinleri tarafından güneş az olduğunda sıcak suyun da azaldığı ifade edilse de, güneş enerjisi sistemi ile 24 saat sıcak suya erişimi olanağı sağlanmasıyla tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda dış hekimine erişimde yaşanan sorunların giderilmesi tavsiyene ilişkin olarak:
Takip	Kuruma dış hekimi ataması yapılmış, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çatısı akan koğuşların çatılarının onarılması tavsiyesine ilişkin olarak:

Takip	Anılan kurumda koğuş çatı, koğuş içi duvar, bahçe duvarı vb. onarımı gereken bölümlerin tamirat, tadilat ve boya işlemlerinin yapılmasıyla tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda televizyon kanallarının anketle belirlenmesi tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Mevcut kanalların kurumda bulunan mahpuslara uygulanan anket doğrultusunda belirlendiği, talepler dikkate alınarak en çok talep edilen kanalların merkezi yayın üzerinden hükümlü ve tutukluların faydalanmalarının sağlandığı, bu doğrultuda tavsiyenin yerine getirildiği tespit edilmiştir.
Tavsiye	Ankara Fatma Üçer Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde veya Merkez dışında yapılan etkinliklerin artırılması tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Merkez içindeki ve dışındaki etkinliklerin çeşitliliğinin ve sayısının artırıldığı ve yaşlıların zamanlarının daha iyi değerlendirilmesinin sağlandığı tespit edilmiş, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Ula Geri Gönderme Merkezinde sürekli olarak görev yapacak bir sağlık personeli görevlendirilmesi tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Günde 1 buçuk saat hizmet veren doktor ve hemşire 27.02.2020- 31.12.2020 tarihleri arasında tam gün hizmet vermeye başlamış, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Ula Geri Gönderme Merkezinde görev yapan personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına işkence ve kötü muamele yasağını da içeren insan hakları eğitiminin dâhil edilmesi tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Personele işkence ve kötü muamele yasağını da içeren insan hakları eğitimi verilmeye başlanmış, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunda kreşte çocukların kullanımı için ayrılan eskimiş veya kırık oyuncakların değiştirilerek, çocukların zihinsel gelişimine katkıda bulunacak interaktif oyuncakların temin edilmesi tavsiyesine ilişkin olarak:

Takip	Kırık oyuncaklar toplatılıp yenileri temin edilmiş, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumundaki hizmetlerin eksiksiz ve zamanında yürütülebilmesi için teknik personel sayısı ile kurumda görevli erkek infaz koruma memuru sayısının artırılması tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Erkek personel ihtiyacı için 2 kişilik kadro açılmıştır, tavsiye yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezinde daha önce yaşanan işkence ve kötü muamelenin gündeme geldiği durumların yaşanmaması için belirli periyotlarla özellikle bakıcı personele insan hakları ve ceza hukuku başta olmak üzere eğitimler verilmesi tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Merkez personeline yönelik eğitimler arasında engelli hakları eğitimi eklenmiştir. Bununla birlikte, ceza hukuku ile genel olarak insan haklarına ilişkin herhangi bir eğitimin, eğitim programına dâhil edilmemiştir. Bu nedenle tavsiye kısmen yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda açık ve kapalı görüşlerde görüşme yerine gidene kadar geçen sürenin görüşme süresinden düşülmesi uygulamasından vazgeçilmesi gerektiği tavsiyesine ilişkin;
Takip	Tavsiye kısmen yerine getirilmiştir.
Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezinde ruhsal engeli olan erkek sakinlerin aksine gün içerisinde bahçeye ancak personel eşliğinde çıkabilen ruhsal engelli kadınların, erkeklerle eşit koşullarda açık havadan faydalanması ve gün içerisinde serbestçe bahçeye çıkışlarının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Ruhsal engelli bölümündeki kadınların bahçeye doğrudan çıkışı olması için üç basamak yapılması gerektiği, bu durumun da erişilebilirlik bakımından sorun yaratabileceği, Merkez tarafından erişilebilirlik belgesi başvurusunda bulunulduğu ve bu başvuruyu değerlendirmek üzere gelecek ekibe uygun bir çözüm yolu konusunda danışılacağı ifade edilmiştir. Kadın ruhsal engelliler bahçeye çıkmaları konusunda bir sınırlama olmadığını belirtmişlerse de, anılan erişilebilirlik belgesinin alınması için ilgili prosedürler ivedilikle tamamlanarak kadın ruhsal engelli bölümünden bahçeye doğrudan çıkış sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle tavsiye geçerliliğini korumaktadır.

Tavsiye	Samsun Özel Dr. Nejat Akyol Bakım Merkezinde ruhsal engellilerin, fiziksel engeli bireyler gibi cep telefonu, bilgisayar ve internet erişiminin kolaylaştırılması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği yönündeki tavsiyeye ilişkin olarak:
Takip	Ruhsal engellilerin cep telefonu, bilgisayar ve internete erişim olanağı halen sınırlıdır. Bu nedenle tavsiye geçerliliğini korumaktadır.
Tavsiye	Ankara Fatma Üçer Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ziyareti ile bağlantılı olarak ilgili Bakanlığa iletilen, Türkiye genelinde Bakanlığa bağlı olarak görev yapan dış doktoru ve doktor eksikliğini giderilmesi için Bakanlığa bağlı olarak çalışacak sağlık personelinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve bu kadroların tercih edilebilir hale getirilmesi gerektiği yönündeki tavsiyeye ilişkin olarak:
Takip	Merkezde düzenli olarak görev yapan doktor bulunmamaktadır. Bu nedenle tavsiye geçerliliğini korumaktadır.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan kalabalıklaşma nedeniyle koşullara verilen sıcak suyun bazı durumlarda ihtiyaçları karşılamadığı ve buna ilişkin iyileştirmeler yapılması tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Kurumda haftanın 3 günü 12'şer saat sıcak su verilmektedir. Su kesintisinin çok sık yaşanması, verilen sıcak suyun duş almak ile birlikte çamaşır yıkamak için de kullanılması, sıcak suyun koşullarda kalan mahpus sayısından bağımsız olarak her koşula aynı miktarda verilmesi nedeniyle tavsiye geçerliliğini korumaktadır.
Tavsiye	Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda sportif faaliyet alanlarının özellikle kadın mahpusların kullanımı bakımından yetersiz kaldığı, bu konuya ilişkin iyileştirmeler yapılması tavsiyesine ilişkin olarak:
Takip	Sportif faaliyet alanları kadın mahpusların kullanımı yönünden yetersiz kalmaya devam etmektedir. Bu nedenle tavsiye geçerliliğini korumaktadır.

04.

BAŞVURULAR

BÖLÜM

4.1. Başvurular

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevlidir.

TİHEK; ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında kalan başvuruları 6701 sayılı TİHEK Kanunu ve bu Kanun doğrultusunda yürürlüğe konan 24 Kasım 2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında incelemektedir. İnceleme içeriklerinde ise, Ulusal mevzuata, T.C. Anayasa Mahkemesi kararlarına, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına, Birleşmiş Milletlerin başvuru konusuyla ilgili tavsiye metinlerine, taraf olunan uluslararası sözleşmelerden başta İşkenceye Karşı Sözleşme, İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi olmak üzere, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin tavsiye metinlerine inceleme konusu başvuru bağlamında yer verilmektedir. Başvurular kapsamındaki yazışmalar ve elde edilen verilerin, çelişme ilkesi kapsamında (6701 sayılı Kanunun ihlal incelmeleri başlıklı 18'inci maddesi ile mezkûr Yönetmeliğin ihlal incelmeleri başlıklı 7'nci bölümü) değerlendirilmesi ile sonuca ulaşılmaktadır. Öte yandan kararlarda yer alan değerlendirmeler, insan hakları bilincini ve farkındalığını önceleyerek yol gösterici mahiyetle, başvuruya konu uyuşmazlıklar başta Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olmak üzere yargı mercileri önünde incelenmeden önce başvuruya muhatap kurumların mevzuatı ve bahsi geçen mevzuat ve metinler doğrultusunda insan hakları hukukuna uygunluğu açısından ele alınmaktadır.

Tablo 20: UÖM Kapsamındaki Başvuruların İnceleme Aşamaları

Başvurular, elden veya posta yoluyla teslim edilen dilekçeler ile aslı 15 gün içerisinde Kurumumuza ulaştırılması kaydıyla faks ve e-posta yoluyla da yapılabileceği gibi illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilmektedir.

İlgililerin, Kurumumuza başvuru yapmadan önce 6701 sayılı Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep etmeleri gerekmektedir. İlgililer, bu taleplerinin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde kendilerine cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabileceklerdir. Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafın inceleme yapması amacıyla gönderme kararı verilir. Gönderme kararı aynı zamanda başvurucuya da tebliğ edilir.³⁴⁴ Diğer yandan, yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına

ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvuru konusu olamamaktadır. Bu doğrultuda, esasa incelemesine geçilmeden önceki ön inceleme aşamasında bu hüküm kapsamında olan başvurular hakkında incelenemezlik kararı verilmektedir.³⁴⁵

Bu hususla birlikte Kurumumuz ilgili başvuru evrakını, söz konusu başvurularda ilgilinin bir hak kaybına uğramaması amacıyla, ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde insan hakkı ihlali iddiasının yerinde giderilebileceğini belirten bir yazıyla ilgili makama iletmektedir.

İlgili Tarafa Sunulmadan Yapılan Başvuru

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Gönderme Kararı (İhlal İddiasının Yerel Düzeyde Giderilebileceği)

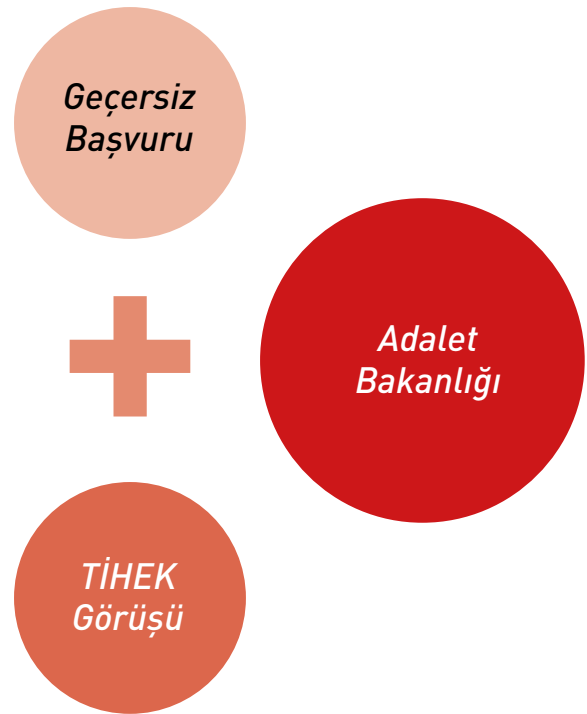
TİHEK, önüne gelen başvuruları, 6701 sayılı Kanun ve "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde incelemekte ve sonuçlandırmaktadır. Kurum, yapılan başvuruları veya resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırmaktadır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay süreyle uzatılabilmektedir.

Kurumumuza yapılan başvurulardaki ihlal iddialarının incelenmesi aşamasında öncelikle ihlal iddiasına muhatap olan taraftan iddialara ilişkin yazılı görüşünü sunması istenmektedir. Yazılı görüşün, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir. Gelen cevabi görüş, başvuran kişiye tebliğ

edilmekte ve cevaba ilişkin kendi görüşünü de tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kurumumuza sunması istenmektedir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilmekte ve ayrıca taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilmektedir.

Yapılan ilk değerlendirmeye göre, 6701 sayılı Kanuna göre geçerli bir başvuru şartını taşımadığı anlaşılan başvurular, hak kaybına sebebiyet verilmemesi için başta Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili makamlara iletilmektedir.

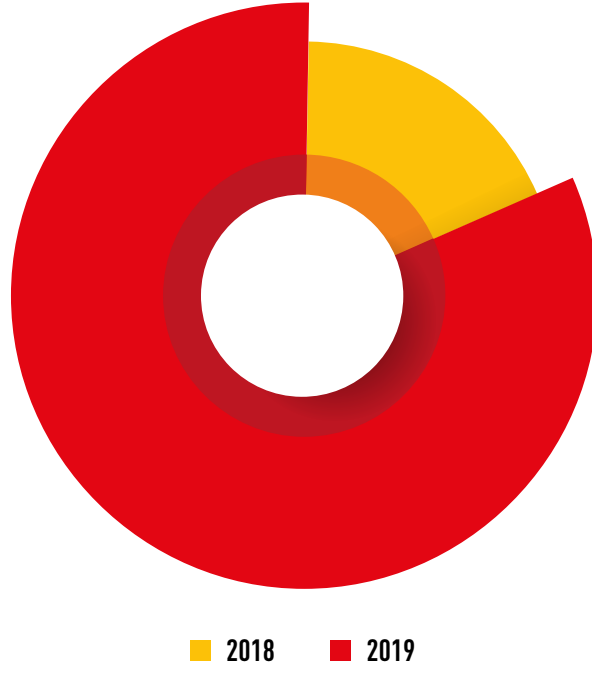
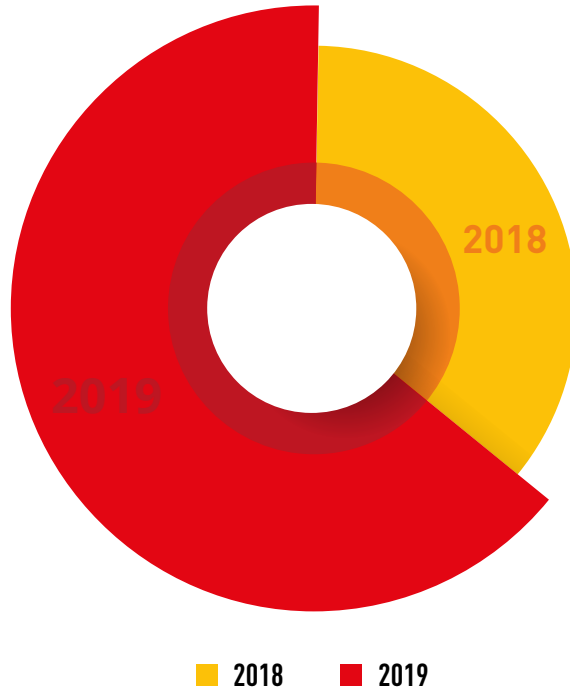
Tablo 21: Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne İletilen Başvurular

Anılan Kanunda belirtilen gerekçeler sebebiyle kurumun inceleme alanına dâhil olmayan başvurular ise işleme alınmamaktadır. Diğer başvuruların bir kısmı ise kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamamaktadır. Bu kapsamda kurul tarafından kabul edilmezlik kararı verilmektedir.³⁴⁶ Başvuran ile muhatap kurum arasında uzlaşma gerçekleştiğinin tespitine ilişkin kararlar ise giderek artmaktadır. 2019 yılında toplam 22 başvuruda uzlaşma gerçekleşmiştir. Bu sayı bir önceki yılın dört katından fazladır.

³⁴⁵ 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, m. 66.

³⁴⁶ 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, m. 67.

Tablo 22: Uzlaşma İle Sonuçlandırılan Başvuru Sayılarının Bir Önceki Yıla Oranı**Tablo 23:** İlgili Makama İletilen Başvuruların Bir Önceki Yıla Oranı

4.1.1. Başvurulara İlişkin Sayısal Veriler

2019 yılı içerisinde Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirilebilecek 965 başvuru yapılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler tarafından yapılan; ancak Kurumun inceleme alanına girmeyen 17 başvuru işleme konulmamıştır. Başvuruların 543'ünün Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinde yer alan ön inceleme şartlarını taşımadığı anlaşılmıştır. Bu dilekçeler, gereği için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne iletilmiş olup mevcut durumun takibi yapılmaktadır.

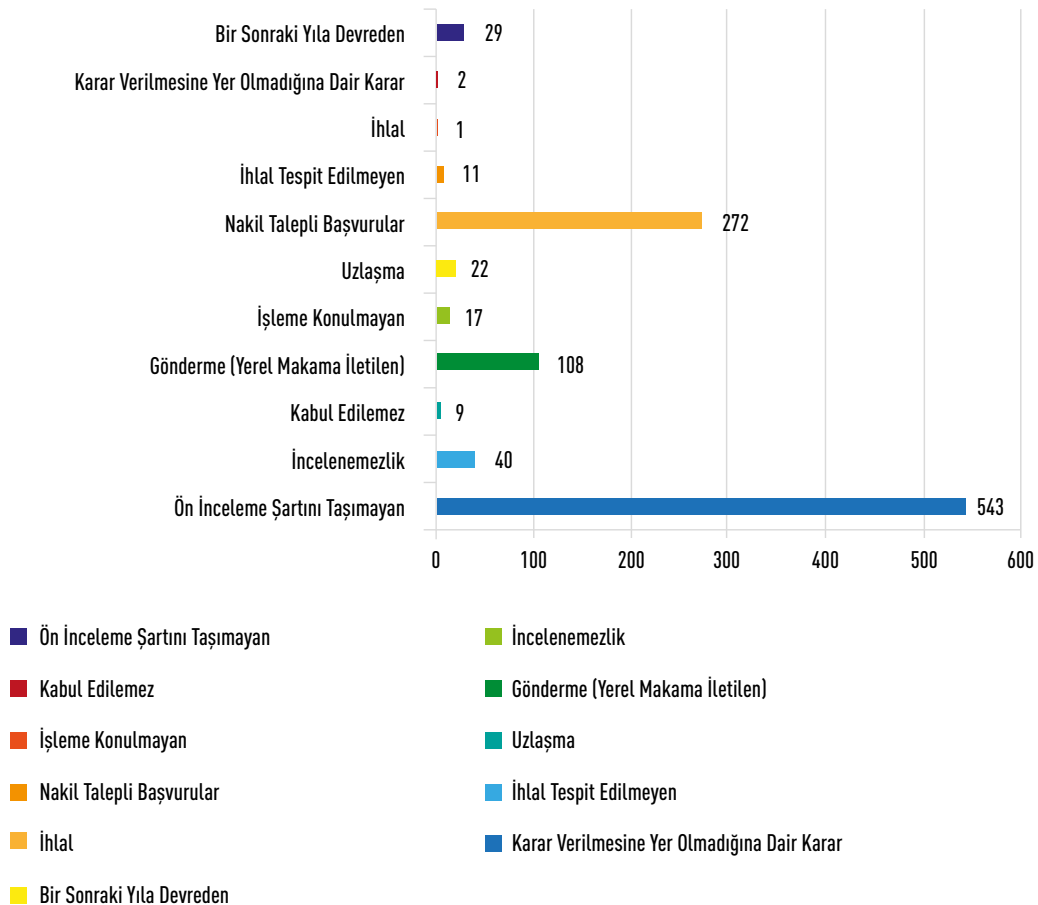
İlgililerin, Kurumumuza başvuru yapmadan önce 6701 sayılı Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep etmedikleri 108 başvuru için gönderme işlemi yapılmış ve ulusal ve uluslararası

hukuk çerçevesinde insan hakkı ihlali iddiasının yerinde giderilebileceği belirtilmiştir.

2019 yılı içerisinde, başvurular kapsamında 42 adet müzekkere kurula sunulmuştur. Bu müzekerelerden 39'u tek başvuranları olan 39 dosya ile bağlantılıdır. Diğer 3 müzekkere ise; iki başvuranın olduğu 2 adet başvuru dosyası için, bir diğeri 91 başvuranın bulunduğu 91 başvuru dosyası için, sonuncu müzekkere ise 23 başvuranın olduğu 1 başvuru dosyası hakkındadır.

2019 yılı içerisinde incelenen dosyalar kapsamında 40 incelenemezlik kararı, 9 kabul edilemezlik kararı, 11 ihlal olmadığı kararı verilmiştir. Resen inceleme sonucu 1 ihlal kararı, yine biri resen inceleme sonucu olmak üzere 2 adet karar verilmesine yer olmadığı kararı ve başvuran ile muhatap kurum arasında uzlaşma gerçekleştiğinin tespitine ilişkin 22 uzlaşma kararı verilmiştir. 29 adet dosyanın incelenmesi ise 2020 yılına devretmiştir.

Tablo 24: 2019 Yılı Başvurularının Sonuçlandırma Türlerine İlişkin Sayısal Veriler

Kuruma yapılan başvurulardaki artış, TİHEK'in toplumdaki tanınırlığının ve bilinirliğinin arttığını ve Kurumun da insan hakları ihlalleri ile ilgili olarak çalışmalar yaptığını göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca Kurumun gelen başvurular ile ilgili gerekli çalışmaları yapması tanınırlığın ve bilinirliliğin artması yanında toplumdaki saygınlığının da artmasını sağlamaktadır.

4.1.2.İhlal İddialarının Konulara Göre Dağılımı

2019 yılı içerisinde Kuruma gelen tüm başvurular, ihlal edildiği iddia edilen haklar yönünden incelendiğinde genel olarak işkence ve kötü muamele yasağın ve bununla bağlantılı hakların ihlal edildiği iddiasıyla Kuruma başvurduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 25: 2019 Yılı Başvurularının Konularına Göre Dağılımı

Kurumumuza yapılan başvuruların ana eksenini ve omurgasını işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiaları oluşturmaktadır. Yapılan tüm başvurular bu yasağın kamu görevlileri tarafından korunmadığı ya da ihlal edildiği şikâyetlerine ilişkindir. Başvuranlar bu kapsamda yoğun olarak sağlık haklarının karşılanmadığı gerekçesiyle kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmektedir. Sağlık taleplerine ilişkin yapılan bu başvurularda ağırlıklı şikâyet konusu infaz kurumlarının dışındaki sağlık kurumlarına sevklerde yaşanan zaman kayıpları ve ertelemelerdir. Ceza infaz

kurumlarında Kurumumuz tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmelerde de buna benzer şikâyetlerin ileri sürüldüğü görülmüş ve bu durum hem infaz kurumu yetkililerine hem de Adalet Bakanlığı yetkililerine iletilmiştir. Önceki yıllarda ileri sürülen; muayene sırasında güvenlik görevlilerinin muayene odasının dışına çıkarılmadığı, eller kelepçeli iken muayene yapıldığı hususundaki şikâyetlerde azalma görülmüştür. Münferit de olsa, ilaçların zamanında verilmediği, uygun ilaçların verilmediği ve diyet listesine uygun yemeklerin verilmediğine ilişkin şikâyetler ileri sürülmeye devam etmektedir.

Başvuranlardan gelen sosyal, kültürel ve sportif talepler dikkat çekicidir. Bu kapsamda başvurular çoğunlukla kitap sayısının sınırlı olmasından yakınmaktadırlar. Ayrıca bazı başvurular kendi istedikleri kişilerle sohbet hakkından faydalanmak istediklerini belirtmişlerdir.

Az sayıda da olsa eğitim hakkına ilişkin talepler de bulunmaktadır. Eğitim hakkının engellendiği iddiasıyla yapılan başvurularda, eğitim materyallerine ya da bu materyallere internet üzerinden erişim sağlamaktaki zorluklardan yakınıldığı görülmüştür. Yine, özgürlükten mahrum bırakılmanın doğal bir sonucu olan bazı kısıtlamalar ve nakil talepleri de başvuru yapılan alanlardan bir kısmını oluşturmaktadır. Mahpuslar ailelerinin yaşadığı kentler ya da bu kentlere yakın yerlerde bulunan infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmaktadır. Mahpus yakınları tarafından da yakınları olan mahpusun naklini talep eden başvurular yapılmaktadır. Nakil talepleri tamamı Adalet Bakanlığı'na iletilmekte olup, taleplerinin karşılanıp karşılanmadığının takibi yapılmaktadır.

4.1.3. İhlal Bulunduğuna İlişkin Örnek Karar

- ♦ L.H. isimli kişinin 05/03/2019 tarihli başvuru dilekçesi üzerine Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 17/07/2019 tarih ve 2019-92 sayılı Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Cerrahi-Yoğun Bakım Bölümünde tedavi gören, mahpus L.H.'nin kelepçe ile tutulmasının kötü muamele yasağının ihlali olduğu iddia edilmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, iddiaların yerinde incelenmesi için 16949670-903.07-E.69 sayılı ve 06/03/09 tarihli Başkanlık Oluru ile Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesinde tedavi olan L.H. ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında 06/03/2019 tarihinde ziyaret edilmiştir. Başvuruya konu iddialarla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Ankara İl Jandarma Komutanlığından yazılı görüş istenmiştir. Elde edilen bilgi ve belgeler doğrultusunda Kurul'un 7.05.2019 tarih ve 85 sayılı

toplantısında 4 sıra numaralı karar ile 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9/14 maddesi, 9/1-h maddesi ile 11/1-e maddesi hükümleri çerçevesinde söz konusu başvurunun resen incelenmesine karar verilmiştir.

c) Değerlendirme

Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte; Mahpusun kelepçe ile takibinin verilen tedavilere engel oluşturmadığı, yoğun bakım takipleri sırasında dekübit ülserlerinin (yatak yarası) oluşmasını engelleyecek pozisyon bakımı verilmesinde herhangi bir etkisi olmadığı, mahpusun operasyon sonrası kelepçe ile durmasına gerek olup olmadığına hastane tarafından karar verilmediği, bu konuya ilişkin görüşlerin klinik doktorları tarafından jandarmaya sözlü olarak bildirildiği belirtilmiştir. Ankara Valiliği İl Jandarma Komutanlığından alınan yazılı görüşte ise Ceza infaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleriyle Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün ve JGY:27-3(B) Devriye Yönergesinin ilgili hükümleri çerçevesinde Sincan Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığınca görevi ve unvanı ne olursa olsun doktor raporu ile kelepçe takılmaması yazılı olarak bildirilmeyen tutuklu ve hükümlülerin gerek kampüs içi gerek adliye, hastane ve il dışı sevk ve nakillerinde kelepçeli olarak sevklerinin yapıldığı; ayrıca herhangi bir olası firar ya da firara teşebbüs olayına meydan vermemek amacıyla Cezaevi Jandarma Tabur Komutanının emri ile mahpuslara gerekli görüldüğünde arkadan el bilekleri kelepçelenerek hastane, adliye ve il dışı sevkleri gerçekleştirildiği, Hastane tarafından mahpusa kelepçe takılmaması hususunda yazılı veya sözlü bir talebin bulunmadığı belirtilmiştir. Somut olayda, mahpusun yoğun bakımda tedavi olduğuna ve bilincinin kapalı olduğuna dair bir ihtilaf bulunmamaktadır. Hastane yetkililerinin ifade ettiği şekliyle mahpus derin koma halindedir ve yapılan tüm cerrahi ve medikal tedavilere rağmen bu tabloda belirgin bir iyileşme görülmemiştir. Her ne kadar kelepçeli tedavi bir güvenlik tedbiriyse de mevcut durumda hastanın kaçma olasılığı olmadığından, mahpus muhafazalı muayene odasında tutulmuyor olsa da bir jandarma eri tarafından sürekli izlendiğinden

kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

4.1.4. İhlal Bulunmadığına İlişkin Örnek Karar

- ♦ A.C. isimli kişinin 14/05/2018 tarihli başvuru dilekçesi üzerine Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 27/08/2019 tarih ve 2020-2 sayılı Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, A.C. isimli mahpusun tutulduğu ceza infaz kurumunda bir infaz ve koruma memurundan psikolojik ve fiziksel işkence gördüğü iddia edilmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddia ve talepleriyle ilgili olarak, Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenerek başvuru dilekçesinde yer alan iddialara ilişkin bilgi, belge ve değerlendirilmelerinin Kurumumuza gönderilmesi talep edilmiştir. Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, ilgili bilgi, belge ve değerlendirilmelerini içeren görüşlerini Kurumumuza sunmuştur.

c) Değerlendirme

Başvuran, müştekilerinden birinin tanıdığı infaz ve koruma memurundan psikolojik ve fiziksel işkence gördüğünü, söz konusu memur nedeniyle haksız yere disiplin cezaları aldığını, iki disiplin cezası hariç ifadesinin alınmadığını, bu cezalara itiraz dilekçelerinin mahkemeye gönderilmediğini, mahkemede bu hususları dile getirdikten sonra cezaevinde falakaya yatırıldığını, 21.12.2018 tarihinde Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hasta formuna gardiyanların işkencesine dayanmadığını yazdığını, bu olaydan sonra hakkında verilen disiplin cezasına ilişkin disiplin kurulu kararının kendisine beş ay sonra tebliğ edildiğini, bu sırada kamera kayıtlarının silindiğini, söz konusu tebligatın hukuka aykırı olduğunu, Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından delil karartıldığını iddia etmiştir. Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, Başvuranın dilekçesinde belirtmiş olduğu eylem ya da olaya ait olduğu belirtilen kamera görüntülerinin üç aydan önceki zamanlara ait olduğu için kamera görüntülerinin temin edilemediğini, ceza infaz kurumunda bulunan kameraların bağlı

olduğu sunucu cihazının maksimum üç aya kadar görüntüleri kaydedebildiğini, daha önceki görüntüleri silerek üzerine yeni kayıt yaptığını, başvuranın dilekçesinde belirttiği sadece 12.04.2018 tarihindeki kamera görüntülerinin temin edilerek çözümlenmesinin yapıldığını, Kanunda belirtilen haller dışında hiçbir idareci ve personelin hükümlü/tutuklulara zor kullanma hakkı olmadığını, kesinlikle kurumlarında falaka diye tabir edilen veya başka bir işkence aletinin bulunmadığını, Başvuranın kuruma geldiği günden itibaren sorun çıkardığını, nasihatlere ve ıslah çalışmalarına uyum sağlayamadığını, olumsuz gruplaşmaya neden olduğunu, kendine zarar verdiğini, kaldığı koşullarda tartışma ve huzursuzluk çıkardığını, isteklerini yerine getirmeyen kurum personeline rüşvet teklif ederek küfür, hakaret ve tehditlerde bulunduğunu ve hakkında 11 kez disiplin soruşturması yapılarak disiplin cezası verildiğini, iddiaların zor durumda bırakma, karalama maksadı ile iftira niteliğinde, soyut, mesnetsiz olduğunu iddia etmiştir. Başvuranın infaz ve koruma memurundan psikolojik ve fiziksel işkence gördüğü, falakaya yatırıldığı, intihar girişiminde bulunduğu 21.12.2018 tarihinde kaldırıldığı Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hasta formuna gardiyanların işkencesine dayanmadığını yazdığı, bu olaydan sonra hakkında verilen disiplin cezasına ilişkin disiplin kurulu kararının kendisine beş ay sonra tebliğ edildiği, bu sırada kamera kayıtlarının silindiği, Antalya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından delil karartıldığı iddiaları ile ilgili olarak; yargı organlarınca karara bağlanmış bir uyuşmazlığa ilişkin olduğunun anlaşılması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, 21.12.2018 tarihinde yaşanan olaya ilişkin olarak başvuran hakkında verilen disiplin cezasının kendisine beş ay sonra tebliğ edildiği, söz konusu tebligatın hukuka aykırı olduğu iddiası ile ilgili olarak ise bir insan hakları ihlali bulunmadığına karar verilmiştir.

4.1.5. Uzlaşma Örnekleri

- ♦ M.B. isimli kişinin 25/06/2019 tarihli başvuru dilekçesi üzerine Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 07/01/2020 tarih ve 2020-2 sayılı Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, başvuranın cezaevindeki marangoz atölyesinin havalandırma camlarının

kendisinin kalmakta olduğu koğuşun havalandırma bahçesi ile aynı yere açıldığı, bahçe zemininin toz olduğu ve kendisinin alerjik rahatsızlıkları bulunması nedeniyle olumsuz etkilendiği iddia edilmiş, oda değişikliği isteğinin yerine getirilmesi talep edilmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idaresi ile görüşülmüş; ayrıca başvuranın dilekçesi muhatap kurum olan Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek söz konusu durumun hala devam edip etmediği, devam ediyor ise buna gerekçe oluşturan hususların cevaplandırılması istenmiştir. Başvuru konusu, idare ve başvuran tarafından anlaşmaya varılarak yerine getirilmesi mümkün olan bir talep olduğundan mağduriyetin giderilip giderilmediği, giderildi ise buna ilişkin görüşme tutanağının kurumumuza gönderilmesi belirtilmiştir.

c) Değerlendirme

Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden gelen cevapta; başvuranın kalmakta olduğu koğuşun bir heyet tarafından ziyaret edilerek incelendiği, konuya ilişkin olarak tutulan tutanaklardan başvuranın odasında toz, tiner, vernik kokusu vb. durumlara rastlanılmadığının anlaşıldığı, yine de başvuranın talebinin dikkate alındığı oda değişikliği konusunda İdare ve Gözlem Kurulu kararı alındığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 71 inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ◊ Ö.C. isimli kişinin 17/12/2018 tarihli başvuru dilekçesi üzerine Kurumumuzun 24/11/2019 tarihli Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karar konu başvuruda başvuran Ö.C, ailesi tarafından yollanan defterlerin tarafına verilmediği, Ceza infaz Kurumu kantinden alışveriş yapmaya

zorlandığı, tarafına gönderilen defter boyutunun A5 boyutunda olmasına rağmen kantinde satılan defterlerin A4 boyutunda olduğu, kurum kantininde A5 boyunda defterin satılmadığı, defterlerin verilmemesinin kişisel gelişim ve davasına ilişkin çalışmaları olumsuz etkilendiğini iddia etmiş ve A5 boyutundaki defterlerin temini için gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, Ceza infaz kurumlarında, kişilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan ihtiyaç malzemelerine erişemiyor olması yönünden, kötü muamele ve ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idaresi ile görüşülmüş; ayrıca başvuranın dilekçesi muhatap kurum olan Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek söz konusu durumun hâlen devam edip etmediği, devam ediyor ise buna gerekçe oluşturan hususların cevaplandırılması istenmiştir.

c) Değerlendirme ve Karar

Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden gelen cevapta; başvuru kapsamındaki mağduriyetin idarece giderildiği, başvuruya konu A5 boyutundaki defterlerin 15.03.2019 tarihinden itibaren kurum kantininde satışına başlanıldığı ve başvuranın Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında kurum kantininden bu defterlerden temin ettiği, sorunun çözüme kavuşması neticesinde mahpusun kurum idaresine bu süre içinde herhangi bir başvuruda bulunmadığı bildirilmiştir. Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 71'inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ◊ G.O. isimli kişinin 11/02/2019 tarihli dilekçesi üzerine Kurumumuzun 22/09/2019 tarihli Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, başvuran G.O.; on dört yıldır ceza infaz kurumunda bulunduğu, sağlık

sorunları yaşadığını, sağlık sorunları nedeniyle oluşan ağrılarını ağrı kesiciler kullanarak dindirebildiğini; ancak tutulmakta olduğu infaz kurumu doktorunun üniversite doktoru tarafından yazılmış olan ilacını neden göstermeksizin kestiğini ve tedavisini sonlandırdığını iddia ederek reçete ile yazılmış olan ilaçlarının verilmesi hususunda kendisine yardımcı olunması talep etmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, kişilerin sağlık hakkına erişemiyor olması yönünden kötü muamele ve ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idaresi ile görüşülmüş; ayrıca başvuranın dilekçesi muhatap kurum olan Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek söz konusu durumun halen devam edip etmediği, devam ediyor ise buna gerekçe oluşturan hususların cevaplandırılması istenmiştir.

c) Değerlendirme ve Karar

Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden gelen cevapta; başvuranın Namık Kemal Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Algoloji Polikliniğinde 18.03.2019 tarihinde muayenesinin yapıldığı ve ilaçlarının reçete edildiğini ve kontrol önerilen tarihlerde muayenesi için gerekli sevklerin yapılacağı, hükümlünün aile hekimi tarafından rutin olarak muayene edildiği, şikâyetlerine göre konulan teşhislere yönelik tedavinin uygulandığı ve hastanın kurum revirinde tanı ve tedavisinin mümkün olmadığı durumlarda Devlet ve Üniversite hastanesine sevk edildiği bildirilmiştir. Kurum yazısı başvurana gönderilmiş. Başvuran 11.09.2019 tarihli yazısı ile ilaçları ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadığı, hastaneye düzenli olarak gittiği ve ilaçlarını düzenli olarak aldığı ve mağduriyetinin giderildiğini Kurumumuza bildirmiştir. Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 71'inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun

ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ♦ A.Ç.'nin 14/03/2019 tarihli dilekçesi üzerine Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 14/01/2020 tarih ve 2020-9 sayılı Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, Sincan 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan başvuran A.Ç., 19/02/2019 tarihinde vücudunda artarak çıkmaya devam eden yağ bezeleri (lipom) nedeniyle Ankara Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Genel Cerrahi Polikliniğince muayene edildiğini, muayene neticesinde ilgili doktor tarafından "kiraz sapı, mısır püskülü, altın otu, ısırgan otu ve biberiye çaylarını" içmesi uygun görülerek reçete edildiğini, ancak ceza infaz kurumunun ilgili biriminden defaatle talep etmesine rağmen talebinin karşılanmayarak sağlığa erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, sağlığa erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idaresi ile görüşülmüş; ayrıca başvuranın dilekçesi muhatap kurum olan Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek söz konusu durumun halen devam edip etmediği, devam ediyor ise buna gerekçe oluşturan hususların cevaplandırılması istenmiştir. Başvuru konusu, idare ve başvuran tarafından anlaşmaya varılarak yerine getirilmesi mümkün olan bir talep olduğundan mağduriyetin giderilip giderilmediği, giderildi ise buna ilişkin görüşme tutanağının kurumumuza gönderilmesi talep edilmiştir.

c) Değerlendirme ve Karar

Başvuran Kurumumuza gönderdiği 22/08/2019 tarihli dilekçesinde, Kurumumuz tarafından 11/04/2019 tarih ve 16949670-020-E.20 sayılı gönderme kararı üzerine, doktor tarafından 19/02/2019 tarihinde reçete edilen bitki çayları konusundaki talebinin muhatap tarafça yerine getirildiğini bildirmiştir. Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 71'inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru sağlığa erişim hakkı yönünden uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ◊ N.G.'nin 15/07/2019 tarihli dilekçesi üzerine Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 07/01/2020 tarih ve 111-1 sayılı Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Yalvaç T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan başvuran N.G. %78 oranında engelli raporunun olduğunu, normal koşullardaki tuvaleti kullanmadığı ve bu nedenle hasta koşusuna nakil talebinde bulunmasına rağmen sorunun çözülmediğini ifade ederek mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

b) Usul

Başvuranın iddiaları ve talepleri, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idaresi ile görüşülmüş; ayrıca başvuranın dilekçesi muhatap kurum olan Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilerek söz konusu durumun halen devam edip etmediği, devam ediyor ise buna gerekçe oluşturan hususların cevaplandırılması istenmiştir. Başvuru konusu, idare ve başvuran tarafından anlaşmaya varılarak yerine getirilmesi mümkün olan bir talep olduğundan mağduriyetin giderilip giderilmediği, giderildi ise buna ilişkin görüşme tutanağının Kurumumuza gönderilmesi belirtilmiştir.

c) Değerlendirme ve Karar

Yalvaç T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nün 01.08.2019 tarihli yazısında konuyla ilgili yapılan inceleme neticesinde başvuranın engelli odası olarak belirlenen odaya yerleştirilmesine karar verilerek talebinin kabul edildiği ve başvuranın mağduriyetinin giderildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 71'inci maddesi uyarınca iddia ve

talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ◊ F.İ.'nin 06/02/2019 tarihli başvuru dilekçesi üzerine Kurumumuzun 24/11/2019 tarihli Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Karara konu başvuruda, başvuran F.İ., Bandırma 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu ve ailesi ile görüşemediğini belirterek, ailesine yakın bir cezaevine naklinin sağlanarak mağduriyetinin giderilmesi talebi ile Kurumumuza başvurmuştur.

Başvuranın iddiaları ile ilgili olarak başvuru, 6701 sayılı Kanunun 18'inci maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca Adalet Bakanlığına gönderilmiş, başvuruda öne sürülen iddiaların araştırılarak doğruluklarının tespit edilmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması ve mahpusun mağduriyetinin giderilmiş olup olmadığı hususları hakkında gerekli bilgilerin Kurumumuza gönderilmesi talep edilmiştir.

b) Usul

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 16.05.2019 tarihli ve 79840 sayılı yazısında; konuyla ilgili yapılan inceleme sonucunda ve başvuranın alınan ifadesinde, bulunduğu kurumdan herhangi bir şikâyetinin olmadığı, başvuranın ailesine yakın bir kuruma nakil talebinin değerlendirilerek Genel Müdürlüklerinin 02/04/2019 tarihli 53348 sayılı yazıları ile ailesine yakın olan Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin uygun görüldüğü belirtilmiştir.

c) Değerlendirme

Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 71'inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

- ◊ E.G.'nin 5/9/2019 tarihli dilekçesi üzerine Kurumumuzun 24/11/2019 tarihli Kararı.

a) Başvuranın İddiaları

Söz konusu başvuruda, Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan başvuranın eşinin Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu, anne ve babasının Kütahya ilinde ikamet ettikleri, annesinin rahatsızlığı nedeniyle yolculuk yapamadığı, çocukları ile sadece açık görüşlerde görüşebildikleri ancak okulların açılmasıyla birlikte bunun da mümkün olmadığı iddia edilmiş, ailesine yakın bir ceza infaz kurumuna naklinin sağlanması ve mağduriyetinin giderilmesi talep edilmiştir.

b) Usul

Karara konu başvuruda, başvuranın iddiaları, muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilerek başvuruda öne sürülen iddiaların araştırılarak doğruluklarının tespit edilmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması talep edilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09\10\2019 tarihli ve 164767 sayılı yazısında; konuyla ilgili yapılan inceleme sonucunda, başvuranın isteğe bağlı naklinin Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna uygun görüldüğü ifade edilmiştir.

c) Değerlendirme

Dolayısıyla, başvuru konusu talebin, muhatap tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirildiği ve bu sebeple Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18'inci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 71'inci maddesi uyarınca iddia ve talep konusu hususun ortadan kalktığı anlaşılmış, başvuru uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır.

4.1.6. Gönderme Örnekleri

a) Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta olan mahpus D.Ö., 24/09/2019 tarihli başvuru dilekçesinde, ortak kullanım alanları konusunda sıkıntı yaşadıklarını, kütüphane, masa tenisi, resim atölyesi gibi atölyelerin olmasına rağmen mahpusların çıkarılmadığını, sportif faaliyetlere katılmadıklarını ifade ederek gereğinin yapılması istenmiştir.

Kurumuzca yapılan inceleme sonucunda, 24/10/2019 tarih ve 16949670-640-E.109 sayılı yazıyla, kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında inceleme yapılmak üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından inceleme yapılmış olup, 27/11/2019 tarihli cevabi yazıda, kurumun fiziki yapısı, kurumda barındırılan terör örgütü hükümlü tutuklular, suç türleri ve sayısının fazla olması, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanların bulunması, kurumda sohbet alanlarının sayısının sınırlı olması, hükümlü-tutuklu ayrımı, hasımlık durumu, faaliyet sayısının artırılmasına kurumun fiziki şartlarının imkân vermemesi, Adalet Bakanlığının güvenlik tedbirlerinin artırılması konusundaki yazılı emirleri gereğince bahçe kapılarının güneş batmadan iki saat önce kapatıldığı, kurumda güvenlik zafiyetine uğratılmadan faaliyet programlarını düzenlediği ve düzenli olarak sosyal faaliyet programlarından yararlandırıldığı bildirilmiştir.

Kurumun bu cevabı ile gönderme kararımız başvuruya 27/11/2019 tebliğ edilmiş olup, başvuranın bu konuda yeni bir dilekçesi başvuru dosyamızda bulunmamaktadır.

b) A.T. adlı mahpus Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu kurumda birçok sorunla karşı karşıya kaldığını, dilekçelerinin işleme konulmadığını, dilekçelerine evrak kayıt numarası ve kayıt tarihi verilmediğini, etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini, açık görüşte infaz kurumunun tek salon kullanılması ısrarı yüzünden izdiham oluştuğunu, ceza evine giren mahpuslara verilen temiz nevresimlerin defalarca talep etmesine rağmen kendisine verilmediğini, 9 aydır yere serilen deforme olmuş yataкта yattığını, revire çıkmak için çok sayıda dilekçe vermesine rağmen sadece 2 defa revire çıkabildiğini, kahvaltıda verilen besinlerin yeterli olmadığını, psikolog görüşmesi talebi için yazdığı talep dilekçelerinin sonuçsuz kaldığını ve psikolog desteği alamadığını belirterek, bu sorunların çözüme kavuşturulmasını talep etmiştir.

Başvuru, 01/08/2019 tarihinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na (TİHEK) doğrudan yapılmıştır. Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamaların düzeltilmesi ilgili kurumdan istenmeden Kuruma başvuru yapıldığından Kurumumuzca 04/09/2019 tarih ve 72 sayılı yazı ile gönderme yapılmıştır. Ayrıca başvurucunun şikâyetlerini içeren başvuru dilekçesi Balıkesir Cumhuriyet başsavcılığına gereği için gönderilmiştir.

Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvuranın iddiaları konu başlıkları halinde incelenerek bilgi ve belgeleri ile birlikte

kurumumuza gönderilmiştir. Ayrıca Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı, Kurumumuzun yazısını ihbar kabul ederek başvuranın iddiaları bakımından soruşturma başlatmıştır. "Görevi Kötüye Kullanma" suçu kapsamında yaptığı soruşturma neticesinde, başvuran tarafından şikâyet konusu yapılan hususların mevzuata uygun olduğu tespit edildiğinden Kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilmiştir. İhbar eden sıfatı ile Kurumumuza 2019/784 soruşturma nolu ve 2019/634 karar nolu kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı tebliğ edilmiştir. Başvuran tarafından Kurumumuza yeniden başvuru yapılmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Cumhurbaşkanlığına, ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında hazırlanan bu raporda, işkence ve kötü muameleye sıfır tolerans politikasının bir gereği olarak oluşturulan Ulusal Önleme Mekanizmasının bu kapsamda sürdürmekte olduğu çalışmalar neticesinde elde ettiği tespit, gözlem ve değerlendirmeler ile bu sorunların çözülmesi için tavsiyelere yer verilmiştir.

Raporun ilk bölümünde mutlak olarak yasaklanan işkence yasağı ve bu amaçla oluşturulan önleme mekanizmaları ele alınmakla birlikte Türkiye’de Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevlendirilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu kapsamdaki görevleri ile faaliyetlerine değinilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin buldukları mekanlara düzenli ziyaretler yapmakla görevli olan TİHEK’in bu görevin ifası kapsamında elde ettiği veriler ışığında; ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ile psikiyatri merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere ilişkin genel duruma, bununla birlikte kişilerin koruma altına alındığı yerler arasında bulunan huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, çocuk evleri ve çocuk evi sitelerinin, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin, geçici barınma merkezlerinin genel durumuna da ikinci bölümde yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, 2019 yılı içerisinde gerçekleştirilmiş olan ziyaretlere ilişkin istatistiki veriler ile ziyaret ve raporlama sürecinde izlenen yöntem ve bu ziyaretler sonucunda oluşturulan raporların içeriğine değinilmiştir. Son bölümde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularına ilişkin bilgi ve değerlendirmeler ile karar örneklerinden bahsedilmiştir.

Bir önceki yıl, özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin bulunduğu 28 merkeze izleme ziyaretleri düzenlenmiş ve ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirilen 598 başvuru Kuruma iletilmiştir. 2019 yılı içerisinde ise izleme ziyaretlerinin sayısı 34’e, ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirilen başvuru sayısı ise 965’e ulaşmıştır. Bununla birlikte paydaş kurum

ve kuruluşlarla teşekkül edilen ulusal ve uluslararası işbirlikleri hızlandırılmıştır.

Yapılan ziyaretler ve Kuruma iletilen başvurular doğrultusunda:

Kanunları uygulayıcı konumda olan personele, kamu görevlilerine sivil veya askeri, tıbbi personele, tutuklanan, hapsedilen herhangi bir şahsın tutuklanması, sorgulanması veya muamelesiyle ilgilenebilecek kişiler ile alıkonulma ve koruma mekânlarında görev yapan diğer personelin eğitim programlarına işkence yasağına ilişkin eğitimin dâhil edilmesi hayati öneme sahiptir. Bu kapsamda Türkiye’de bulunan tüm ceza infaz kurumları ile diğer alıkonulma ve koruma merkezlerinde işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin programlara dâhil edilmesi ve bu eğitimlerin devamlı olması gerekmektedir.

Özgürlüğünden mahrum bırakılmış kişilerin tutulma sürelerini tamamlamaları sonrasında topluma kazandırılmış bireyler haline gelmesi ıslah fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesine bağlıdır. Bu bakımdan özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilere yönelik eğitim, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin sıklığının ve çeşitliliğinin artırılması elzemdir.

Alıkonulma ve koruma mekânlarında, farklı dillerde ve her yaşta gruba yönelik, zengin içerik ve sayıda kitap temin edilmesi gerekmektedir.

Ceza infaz kurumlarında sağlık hizmetlerine ilişkin olarak; ilk muayene ve tedavi hizmetleri kurum revirlerinde verilmektedir. Daha kapsamlı tedavi gerekmesi durumunda devlet hastanelerine veya üniversite hastanelerine sevk yapılmaktadır. Muayene ve tedaviler ücretsiz olarak sunulmakta, yapılan işlemlere ilişkin sonuçları sağlık dosyalarına kaydedilmektedir. Sağlık hizmetleri özgürlüğünden mahrum bırakılanların yalnızca bedensel rahatsızlıklarına değil ruhsal rahatsızlıklarına da yönelik olmalıdır. Bu anlamda özgürlüğünden mahrum bırakılanların ruhsal ve bedensel sağlıklarının, önceki travmatik deneyimlerden olumsuz yönde etkilenmiş olabileceği ve alışılmış kişisel ve kültürel ortamın kaybı ve geleceğe dair belirsizliğin depresyon öncesi belirtiler, anksiyete ve travma sonrası hastalıkların da içinde bulunduğu ruhsal bozukluklara yol açabileceği unutulmamalıdır. Psikolojik rahatsızlıkları olan

mahpusların gerekmesi durumunda ayrı tutulması ve sürekli gözetim altında olmalarının sağlanması, intiharın önlenmesi açısından risk altında bulunan mahpusların belirlenmesi, infaz kurumu tarafından konuya ilişkin önleyici çalışmalar yapılması, oluşan ve oluşabilmesi muhtemel fiziksel ve psikolojik sonuçların azaltılması amacı ile özellikle koşullarda tek kalan mahpuslara yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Diğer yandan, her ne kadar Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Menemen R Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu gibi alıkonulma mekânlarında hasta mahpusların tutulabilmesi için çeşitli imkânlar sağlanıyor olsa da hususen öz bakımını yapamayacak durumda olan, bir refakatçinin yanında bulunması zorunlu olan hasta mahpusların infazının ertelenmesi tercih edilmesi gereken birinci yol olmalıdır.

Ceza infaz kurumlarında bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanların bir kısmı iş yurtlarında çalışmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacıyla bu iş yurtlarında iş güvenliği uzmanı istihdam edilmesi gerekmektedir.

Ceza infaz kurumlarında 0-6 yaş gurubu çocuklar annelerinin yanında kalabilmektedir. 31.12.2019 tarihi itibarıyla annesi yanında kalan çocuk sayısı 862'dir. Bazı durumlarda annenin yanında kalan çocuk sayısı birden fazla olduğundan çocuğu yanında kalan mahpus kadınların sayısı 774'dür. Kurumlarda anne yanında kalan 862 çocuğun 2'si engellidir. 311 anne yanında kalan çocuk ceza infaz kurumlarının kreş imkânlarından yararlanabilmektedir. Kreş imkânı olan ceza infaz kurumlarında halk eğitim merkezlerinden görevlendirilen bakıcılar görev yapmaktadır. Anneleri yanında kalan çocukların mama, süt gibi ihtiyaçları ile emziren annelerin durumlarına uygun yiyecekler ceza infaz kurumları tarafından karşılanmalıdır.

Türkiye'de bulunan ceza infaz kurumlarından bazılarında açık ve kapalı ceza infaz kurumları bir arada bulunmaktadır. Açık ve kapalı kısımların aynı ceza infaz kurumu çatısı altında olmasının açık ve kapalı kısımların uygulamalarını benzeştirmesi nedeniyle açık ve kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ait ayrı bina ve eklentileri ile personelinin bulunması uygun olacaktır.

Tespit, müdahale gibi hususların sağlanması amacı ile tüm alıkonulma ve koruma mekânlarında kurum içi görüntüleme güvenliğinin(kamera sistemleri) yeterli seviyeye getirilmesi gerekmektedir.

Erişilebilirlik konusu ise alıkonulma ve koruma merkezlerde tutulan bireylerin yaşam kalitesi açısından oldukça önemlidir. Ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi hükümleri uyarınca özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için ilgili birim ve binaların erişilebilir olması gerekmektedir.

İfade alınan yerlerde sürekli kayıttaki olan bir kamera bulunması, ifade alma sürecinin baştan sona ulusal mevzuata ve uluslararası standartlara uygunluğunun temin edilebilmesi ve anılan sürecin tümüyle denetlenebilir olması bakımından önem arz etmesi nedeniyle, kamera sistemi bulunmayan yerlerde gerekli merkezi kamera sistemlerinin kurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Kolluk personelinin moral, motivasyon ve verimliliğini artırmak üzere mesai saatleri, vardiya ve diğer çalışma koşullarının gözden geçirilerek imkanlar dahilinde iyileştirmeler yapılması gerekmektedir.

Özellikle huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde rehabilitasyon bölümünde çalışan personelin yaptığı işin niteliği oldukça yıpratıcı olabilmektedir. Bu nedenle ilgili personelin psiko-sosyal destek alması personellerin sağlığı açısından gereklidir.

Çocuk evleri ve çocuk evi sitelerinde güvenlik ve acil müdahale gerektirecek durumların takibinin yapılması için mahremiyet hususu göz önünde bulundurularak, güvenlik kameralarını sürekli takip edecek bir personelin görevlendirilmesi gerekmektedir.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Yüksel Cad. No: 23 | 06650 | Kızılay/ANKARA
Tel.: +90 312 422 78 00

www.tihек.gov.tr

